

М.Г. БЕЗПЕЧНИЙ
В.К. ХІЛЬЧЕВСЬКИЙ
Л.М. ЛУПЕХА
І.М. КІСІЛЬ

ХОТІВ

З ДАВНІХ ДАВЕН
І ДО СЬОГОДЕННЯ

М. Г. БЕЗПЕЧНИЙ
В. К. ХІЛЬЧЕВСЬКИЙ
Л. М. ЛУПЕХА
І. М. КІСІЛЬ

ХОТІВ

З ДАВНІХ ДАВЕН І ДО СЬОГОДЕННЯ

За редакцією В. К. Хільчевського

Київ
“ДІА”
2009

Х85 Хотів: з давніх давен і до сьогодні / М.Г. Безпечний, В.К. Хільчевський, Л.М. Лупеха, І.М. Кисіль; за ред. В.К. Хільчевського. — К.: ДІА, 2009. — 108 с.: іл. — Бібліогр.: с. 105

ISBN 978-966-8311-51-2

У книзі викладені краєзнавчі дослідження про село Хотів Києво-Святошинського району Київської області, яке розташоване поблизу південно-західних околиць Києва. Вміщені дані про природні умови — ґрунти, ландшафти, кліматична характеристика, гідрографія. Наведено історичний нарис з давніх часів (скіфське городище VI–V ст. до н.е.), часів польсько-литовської доби та російської імперії (приналежність села Києво-Печерській лаврі, Казенній палаті), радянського періоду і до часів незалежності України. Наведено положення про герб Хотова. Наведено перелік жителів, які загинули в часи Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Вміщено інформацію про відомих земляків.

Ethnographical study of Khotiv village which is located in southern-western neighbourhood of Kyiv is presented. Data about soils, landscapes, climate and hydrography are discussed. Historical essay covers ancient times (Scythian settlement of VI–V st B.C.), Polish-Lithuanian time, Russian Empire (Khotiv is a part of Kyiv-Pechersk Lavra and the State Chamber), Soviet time and till the Ukrainian Independence. The principles of State Emblem of Khotiv are presented. The list of residents who died during the Second World War (1941–1945) is included. The book contains drawings and photos.

ББК 26.89 (4УКР – 4КНІ)

Шановні читачі,

ця книга присвячена рідній хотівській землі, її чарівній красі, глибокій історії — від стародавніх скіфів, які заснували тут городище у VI–V ст. до н.е., до сьогодення, коли Хотів стрімко розбудовується, стає опатнішим і впорядкованішим передмістям нашої столиці. Книга присвячена людям, які народилися у нашому селі або ж приїхали сюди, стали хотівчанами і своєю працею допомагають його розвивати. Представники старшого покоління у викладеному матеріалі пізнають себе, своїх близьких і знайомих, з якими вони разом проходили всі віхи у житті села і його господарства у XX ст. — від трагічних часів голодомору, Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., важкого післявоєнного періоду до часів незалежної України. Ми маємо пишатися і тими, хто народився у Хотові та завдяки таланту і наполегливій праці досяг успіху і визнання у своїй сфері діяльності в масштабах нашої держави. Думаю, що молоді хотівчани, прочитавши книгу, зрозуміють краще деякі події, які відбувалися в Україні, відчують зв'язок поколінь і гордість за свою малу Батьківщину.

Нові часи вимагають зародження нових традицій. Так, у 2006 р. було прийнято і затверджено депутатами на сесії сільської ради герб Хотова, у 2008 р. — День села, який відзначається щороку у третю неділю вересня. Щиро хочеться, щоб у сьогоднішні дні початку XXI ст. люди почували себе впевненіше, знаходили радість у праці на благо власної родини і у здоровому відпочинку, відчували дух єднання на своїй землі, в рідному селі.

*Хотівський сільський голова
М. Г. Безпечний*

ПЕРЕДМОВА

Ми є гордими з того, що відчуваємо себе частинкою народу, нації, громадянами своєї держави, яку знають у світі. Але кожній людині притаманні теплі почуття до малої Батьківщини — місцевості, де вона народилася і виросла, де навчалася в школі, звідки отримала путівку в життя, або ж до місця, куди нас привела доля і яке стало рідним на все життя.

Такою малою Батьківщиною для кількох тисяч мешканців, а також для людей, які тут народилися, але живуть по всій Україні, стало село Хотів, що під Києвом.

Село Хотів Києво-Святошинського району Київської області безпосередньо межує з міською смугою Києва на його південно-західній околиці (Голосіївський район, Феофанія). Населення Хотова становить 4800 чоловік. До Хотівської сільської ради входять також с. Кременище (370 чоловік) та с. Круглик (330 чоловік). Територія Хотівської сільради становить 2432,7 га.

Мальовнича горбисто-рівнинна територія Хотова, яка є частиною ландшафту Київського плато, порізана ярами і балками. На угіддях — суглинкові сіроземи, а також дерново-підзолисті та сунічані ґрунти. Місцями до села підходить мішаний

ліс (дуб, граб, береза, сосна). Хотів поділяється на дві частини струмком Віта (довжина 12,6 км), що впадає біля Пирогова у річку Віта, яка несе свої води у Дніпро. Є два ставки.

Перші стаціонарні поселення на території сучасного села з'явилися близько VI–V ст. до н.е. Про це свідчить досліджене в 1965–1968 рр. науковцями Інституту археології НАН України скіфське городище, розташоване на високому плато між Хотовом і Феофанією.

Л. Похилевич у XIX ст. висловлював думку про давність існування села та походження його назви від прізвища Хотовича Григорія, якому Хотів міг належати. Видачі Г. Хотовича вимагав князь часів Київської Русі Андрій Боголюбський, звинувачуючи його в смерті свого брата Гліба Юрійовича.

Перша задокументована згадка про с. Хотів (а точніше, про його теперішній “мікрорайон” Сіряків), яку вдалося віднайти на даний час, датується 1465 р. Тому його можна вважати роком заснування села. В цей рік Київський князь Семен Олелькович “пожаловал” село боярину Юрію Борисовичу. Пізніше (XVI–XVIII ст.) Хотів став належати Києво-Печерській лаврі (близько двохсот років), у

XIX ст. — підпорядковувався Каленній палаті. З другої половини XIX ст. і до 20-х років XX ст. Хотів був волосним центром. З 1924 р. село є центром Хотівської сільської ради.

У XX ст. історія Хотова нерозривна з історією України та колишнього СРСР. Розвиток села після Жовтневої соціалістичної революції (1917 р.), створення колгоспу, Велика Вітчизняна війна (1941–1945 рр.), на якій загинуло понад 200 жителів села, важкі повоєнні роки, становлення економіки в другій половині XX ст. — утворення радгоспу, розпад Радянського Союзу, проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. — найважливіші віхи недавнього часу, які довелося пережити хотівчанам разом з українським народом.

Часи незалежності держави — це курс на ринкову економіку, вибори депутатів в органи самоврядування на конкурентній основі, пряме обрання сільського голови, розпаявання земель колишнього колективного сільгоспідприємства. Таким непростим є сьогодення, яке вимагає від людей більшої самостійності в їх діяльності, віри в свої сили, дотримання правових і моральних норм.

Творчі пошуки, які довелося здійснювати авторському колективу в процесі роботи над книгою, дали змогу розробити герб Хотова (авторська ідея — М.Г. Безпечний, В.К. Хільчевський), який 17 березня 2006 р. затверджено на 27-ій сесії Хотівської сільської ради 24-го скликання. В 2006 р. і 2008 р. випущено буклети про Хотів; у поліграфічному виконанні створено краєзнавчі стенди. В 2007 р. частина напрацьованих матеріалів була надана “Українському видавничому консорціуму” (м. Київ) для видання книги, присвяченої містам і селам Київської області.

Авторами використовувалися матеріали ЦНБ імені В.І.Вернадського НАН України, державного архіву Київської області та архівного відділу Києво-Святошинської райдержадміністрації, Хотівської сільської ради, сільськогосподарського ТОВ “Агрокомбінат “Хотівський”, сімейні фотоархіви хотівчан. Низку матеріалів (оригінали документів, листи і фотографії) було надано Хотівським НВК “Школа І–ІІІ ступенів-гімназія” з архівів, які разом з іншими експонатами збираються вчителями та учнями для створення музею села Хотів. Авторський колектив вдячний за сприяння і допомогу директору школи-гімназії Г.С. Вівсяній, вчителям Т.Т. Омельченко, Г.Ф. Лещенко та С.М. Шевченко.

Автори також вдячні колишньому голові Хотівської сільської ради О.Ф. Євсюковій за надані матеріали, секретарю Хотівської сільської ради Н.С. Пасічник, працівникам сільради Г.П. Матківській, Л.С. Козій за допомогу в систематизації сучасних даних.

Сучасні фотографії, вміщені в книзі, були зроблені В.В. Самсоновим, В.В. Хільчевським і В.К. Хільчевським. Комп’ютерна підготовка фотографій — С.О. Москаленко.

Авторський колектив: Безпечний Микола Григорович — голова Хотівської сільської ради; **Хільчевський Валентин Кирилович** — доктор географічних наук, професор, академік АН Вищої освіти України, завідувач кафедри гідрології та гідроекології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; **Лупеха Людмила Михайлівна** — географ-викладач, співробітник НВЦ “Ордана”; **Кісіль Іван Миколайович** — кандидат історичних наук, головний спеціаліст Державного комітету архівів України.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗМІСТ ТА ОПИС ГЕРБА с. ХОТІВ

Києво-Святошинського району
Київської області

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Це Положення розроблено у відповідності до статті 22 Закону України про місцеве самоврядування в Україні (21.05.1997 р.) з урахуванням історичних, культурних, соціально-економічних та інших місцевих особливостей і традицій. Воно визначає зміст та опис герба с. Хотів Києво-Святошинського району Київської області. Положення розглянуто і затверджено 17 березня 2006 р. на 27-ій сесії Хотівської сільської ради 24-го скликання.

ЗМІСТ ТА ОПИС ГЕРБА

Герб в геральдичних знаках і кольорах відображає географічне положення та історичні етапи, які характерні для с. Хотів, нерозривну єдність поколінь від наших предків до сьогодення.

Герб має форму щита, опоясаного хвилястою голубою смужкою,

що символізує струмок Віта (давніша назва — р. Хотівка), який поділяє територію села на дві частини. Верхня частина щита вертикально поділена ще на дві менші асиметричні частини.

В лівій верхній частині, на червоному тлі, кольорі мужності і хоробрості, зображено дерев'яне укріплення, що було характерне як для валів скіфського городища, яке відкрите на території Хотова археологами і датується VI-V ст. до нашої ери, так і оборонних споруд часів Київської Русі. Воно також символізує роль села і в подальших звияжних історичних подіях аж до часів Великої Вітчизняної війни (1941–1945 рр.), коли тут проходила одна з ліній Київського укріпрайону, спорудженого для оборони Києва.

В правій верхній частині, на синьому тлі, кольорі краси і величч, зображено Архистратига Михаїла,

ХОТІВ

Герб с. Хотів Києво-Святошинського району Київської області,
затверджений 17.03.2006 р. на 27-ій сесії Хотівської сільської ради
24-го скликання (авторська ідея — М.Г. Безпечний, В.К. Хільчевський,
комп'ютерний дизайн — В.О. Рогінець)

який є символом на гербі столиці нашої держави. Цим відображено багатовікові тісні зв'язки села з Києвом, яке зараз безпосередньо межує зі столицею. Хотів був адміністративним центром серед низки населених пунктів, які в XVI–XVIII ст. входили до володінь Києво-Печерської лаври, пізніше до Казенної палати, і які згодом були включені в межі міста. Зокрема, в 1918 р. до Києва було приєднано с. Деміївка Хотівської волості (тепер центральна частина столичного Голосіївського району).

В нижній частині, на зеленому тлі, кольорі добробуту і благополуччя, зображено кошик, наповнений овочами і фруктами з колосками пшениці. Це зображення символізує основну діяльність хотівчан, якою вони займаються сьогодні і протягом сторіч — вирощуванням пшениці, а особливо овочів і фруктів. Дари городів і садів були і є важливою товарною продукцією для мешканців села.

Внизу щита нанесено рік — 1465, який можна вважати доку-

ментальним підтвердженням згадки про село. 1465 р. с. Сіряків (яке тепер є частиною Хотова), розташоване на р. Хотівка, було подароване Київським князем Семеном Олельковичем боярину Юрію Борисовичу, про що зроблено архівний запис у Київській міській книзі у зв'язку з переходом села в інше володіння.

ВИКОРИСТАННЯ ГЕРБА

Герб с. Хотів розміщується в приміщенні Хотівської сільської ради, місцевих закладах освіти і культури (школа, клуб) у вигляді окремого зображення, або ж на відповідних інформаційних стендах, може також наноситися на окреме полотнище, використовуватися під час урочистих подій місцевого значення, спортивних змагань тощо.

Герб має виховувати патріотичні почуття у мешканців с. Хотів, слугувати його доброю візитівкою, висвітлювати славне минуле і сьогодення села.

Споруда Хотівської сільської ради

1. ПРИРОДНІ УМОВИ

Село Хотів Києво-Святошинського району Київської області безпосередньо межує з міською смугою Києва на його південно-західній околиці (Голосіївський район, Феофанія). Населення Хотова на 01.01.2007 р. — 4800 чоловік (1592 садиб). На території Хотівської сільської ради знаходяться також села: Кременище, Круглик. Всього в межах Хотівської сільської ради проживає 5500 чоловік, у Круглику — 330 (110 садиб), Кременищі — 370 чоловік (128 садиб). Територія Хотівської сільради займає 2432,7 га. Хотів — 768,7 га (68 вулиць), Кременище — 121,1 га (5 вулиць), Круглик — 50,2 га (6 вулиць).

Територія Хотова горбисто-рівнинна, є частиною ландшафту Київського плато, порізана ярами і балками. Ґрунти в селі та на прилеглий території різноманітні: дерново-підзолисті та супіщані, суглинкові сіроземи, лучні та болотні. Дерново-підзолисті ґрунти утворилися на водно-льодовикових, льодовикових і давньоалювіальних піщаних і супіщаних

відкладах під мішаними дубово-сосновими лісами. Профіль цих ґрунтів поділяється на добре виражені горизонти; верхній гумусовий шар незначний, лише 18–24 см. Ґрунти бідні на гумус, його вміст у верхньому горизонті становить лише 0,7–2,0%. Такі ґрунти для підвищення родючості потребують низки заходів, зокрема, внесення органічних і мінеральних добрив. Сіроземи або сірі лісові ґрунти сформувалися на лісових породах під широколистяними лісами. Ці ґрунти мають також добре помітний поділ свого профілю на горизонти; їхній верхній (гумусовий) горизонт — сірого кольору. В ньому міститься 2,5–3,0% гумусу. Лучні ґрунти сформувалися у заплавах річок і зниженнях під лучною рослинністю за неглибокого залягання ґрунтових вод. Вміст гумусу у верхньому горизонті лучних ґрунтів становить 3–6%, вони багаті на поживні для рослин речовини. Болотні ґрунти сформувалися в долинах річок. Вони утворилися за надмірного зволоження та близького до поверхні рівня ґрунтових вод.

Картосхема розташування сіл Хотів, Кременище і Круглик Києво-Святошинського району Київської області

Середньомісячна та річна температура повітря (t°С)
і кількість опадів в районі Хотова

Показник	Місяці												За рік
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
t, °С	-5,8	-4,9	-0,2	7,7	14,8	17,9	19,6	18,6	13,9	7,6	1,4	-3,2	7,3
Опади, мм	44	42	43	50	57	75	81	68	50	45	53	49	657

Клімат регіону, в якому розташоване с. Хотів, помірно-континентальний, м'який, з достатнім зволоженням. За рік у районі Хотова випадає близько 657 мм атмосферних опадів: взимку — 135, весною — 150, влітку — 224, восени — 148 мм. Середня температура повітря за рік становить 7,3°С. Зима в середньому починається в 20-х числах листопада, весна — в 20-х числах березня, літо — середина травня, осінь — середина вересня.

Ліси, що місцями підходять до села, мішані і частково хвойні.

Поширені дуб, граб, ясен, сосна, береза, липа та інші деревні породи. Серед кущів зустрічається ліщина, горобина, глід. В лісах росте багато різних трав, у т.ч. лікарських (конвалія, герань лісова, деревій та ін.).

Фауна порівняно небагата: водяться білки, зайці, лисиці, дикі кабани й лосі, їжаки, кроти, ховрахи, тхори; багато різних видів птахів — синиці, сови, зозулі, жайворонки, дятли, сороки, солов'ї та ін.

Територією села Хотів протікає мала річка, яка має назву

Краєвид на с. Хотів у бік Києва (вдалині житловий масив Теремки-1)

Космічний знімок території с. Хотів

струмок Віта (в історичних архівних матеріалах у минулому зустрічаються назви Котовка, Хотівка, Донашка). Струмок Віта бере свій початок на західній околиці села, перетинає Хотів у південно-східному напрямку, потім на східній околиці (в районі вулиці Пирогівської) течія розвертається в північно-східному напрямку і впадає біля Пирогова у р. Віта, що є правою притокою Дніпра. На деяких топографічних картах значиться дві річки з однаковою назвою — Віта. Щоб не було плутанини, при паспортизації малих річок України, яку виконував інститут “Укрводпроект” у 1980-х роках, “хотівська” р. Віта була означена як струмок Віта. Довжи-

на струмка Віта 12,6 км, площа водозбору 22,9 км². Вода гідрокарбонатно-кальцієвого складу з мінералізацією близько 725 мг/л. До басейну р. Віта, крім струмка Віта, належить також р. Сіверка (довжина 19,6 км, площа водозбору 129 км², мінералізація води 610 мг/л), яка протікає через села Віта Поштова, Круглик, Кременище, Ходосівка.

Струмок Віта має змішаний тип живлення, тобто поповнює свої води за рахунок підземних і талих вод та опадів. Під час весняної повені рівень води збільшується за рахунок талих вод. Влітку рівень води зменшується — починається межінь. Надлишок води під час повені збирається у двох

Місце зсуву, що відбувся в 2001 р. у Хотові на лівому березі верхнього ставка на струмку Віта (Галина гора), фото 2007 р.

ставках, котрі знаходяться на території с. Хотів у руслі струмка. Верхній ставок ("старий") був відновлений після заростання і замулення вручну 1954 р., а нижній ("новий") — збудований вкінці 1960-х років.

На початку березня 2001 р. на високому крутому лівому схилі долини струмка Віта (Галина гора) відбувся значний зсув ґрунту, який тимчасово заблокував дорогу, що проходить по лівому березі верхнього "старого" ставка. Ймовірно, це пов'язано з інтенсивною забудовою Галиної гори, а також із значним поглибленням цього ставка. У кінці 1990-х років проводилось очищення його ложа з

вийманням великої кількості донних відкладів.

Стан нижнього ставка значно кращий, підтримується високий рівень води, розводять рибу. Флора і фауна струмка та ставків різноманітна. Серед рослин поширене латаття біле, глечики жовті, рогіз, ряска та ін. У прибережно-водних смугах та на заболочених ділянках ростуть рогіз, стрілолист, очерет, аїр, зустрічаються зарості верболозу та ін. водяні та болотні рослини. У струмку і ставках водяться такі риби як: карась, короп. Із земноводних тут зустрічаються жаби, ящірки, з плазунів — вужі та гадюки. Зустрічаються ондатри. В заростях очерету гніздяться дикі качки та водяні куріпки.

Нижній ставок на струмку Віта

2. ІСТОРИЧНИЙ НАРИС

Становлення, розквіт і занепад Київської держави, поневолення українських земель іноземними загарбниками і боротьба українського народу проти соціального і духовного рабства, трагічно-героїчні сторінки революції 1917 р., утворення СРСР, “Сталінська індустріалізація” та суцільна колективізація селян, голодомор 1932–1933 років, Велика Вітчизняна війна 1941–1945 рр. та післявоєнна відбудова, неоднозначні і суперечливі наступні декілька десятиріч, розпад Радянського Союзу, непрості роки після проголошення 24.08.1991 р. незалежності України — все це віхи великої історії, які безпосередньо торкнулися і Хотова.

2.1. ДАВНЯ ІСТОРІЯ

У VII ст. до н.е. в Північному Причорномор’ї з’явилися кочові скотарі-скіфи. Вони створили міжплемінне політичне об’єднання “Велика Скіфія”, що проіснувало до III ст. до н.е.

Скіфи справили великий вплив на економіку, соціальний устрій та інші сторони життя племен лі-

состепоного Правобережжя. Розвитку землеробства та різних ремесел сприяло поширення залізних знарядь праці. Різко зросла майнова нерівність, поширилася влада вождів і воєначальників. У зв’язку з необхідністю захищати свою землю приблизно у першій половині VI ст. до н.е. виникають укріплені городища, які сусідили з відкритими поселеннями.

Одне з таких скіфських городищ VI–V ст. до н.е. знаходилося на території між сучасними Феофанією і с. Хотів. Хотівське городище, площею 31 га, розташоване на високому плато, оточеному з усіх боків широким ровом. Городище, відповідно до природних контурів горба, має витягнуту з заходу на схід неправильну форму. Схили горба, які у верхній частині круто зрізані, утворюють немовби терасу, нижче якої схили полого спускаються до дна яру. Біля східної, західної та, частково, північної околиць городища збереглися рештки валу, який оточував всю площу городища.

СКІФСЬКЕ
ГОРОДИЩЕ

Фрагмент картосхеми “Основні археологічні пам’ятки та змійові вали на території Київської області” [10]

Городище згадувалося неодноразово в археологічній літературі в зв’язку із змійовими валами, відомими на території Київщини. Сліди таких валів проходять поблизу с. Круглик. Досліджуючи історію Києва, історик-археолог Володимир Антонович одразу звернув увагу на Хотівське городище. Велика територія городища

та виявлена під час археологічних оглядів значна кількість археологічних знахідок наводили вченого на думку, що в часи Київської Русі тут було велике місто. Результати студій над давньоруськими літописами дали змогу ідентифікувати городище з літописним містом Звенигородом, що було одним із головних прикордонних міст

Краєвид на колишнє скіфське городище з Лісниківської гори (вдалині Феопанія)

Змійові вали поблизу с. Круглик

Картосхема О. Андріяшева “Київська земля до 1363 р.” [11]

Київської Русі. Цієї ж думки дотримувалися і дехто з інших дослідників Київщини. В “Сказаниях о населённых местностях Киевской губернии” (1864 р.). Л. Похилевич наводить легенду, записану від місцевих жителів, що, нібито, в давні часи всі навколишні землі належали князю Сірякову, а на самому городищі знаходився його замок. Однак всі докази про приналежність городища до поселень періоду Київської Русі ґрунтувалися лише на кількох літописних повідомленнях та вільному датуванні археологічного матеріалу.

У 1948 р. в рамках роботи археологічної експедиції “Великий Київ” співробітниками Інституту археології АН УРСР під керівництвом Є.Ф. Покровської було проведено перше археологічне до-

слідження Хотівського городища. Знайдені матеріали вказали на скіфську приналежність пам’ятки. Повномасштабне дослідження з вивчення внутрішньої забудови та господарського укладу скіфського поселення було здійснено в 1965–1968 рр.

Після закінчення археологічного дослідження на території городища вдалося встановити, що часом існування городища можна вважати кінець VI–IV ст. до н. е.

Городище, обнесене земляним валом, мало два в’їзди (північний і південний) та дерев’яні оборонні вежі. Проведене шурфування території показало, що забудованою була лише північно-західна частина городища, центральна частина була незабудована і могла бути використана для загону худоби або посівів. Всі житлові споруди були

розташовані понад краєм біля ваду. Виявлені при розкопках завали обпаленої глини, розташовані великими витягнутими плямами вздовж ваду городища, можуть бути ідентифіковані як залишки наземних частин житлових споруд, знищених під час пожежі. Стіни жител, очевидно, мали дерев'яну основу або були сплетені з жердин та хмизу у вигляді тину і обмазані глиною, яка перетворилася після пожежі в обпалені грудки, що зберегли на собі відбитки цих жердин. Шматки добре обпаленої печини, інколи з слідами кіптяви, часто із згладженою поверхнею, і шматки плиток є, очевидно, залишками вогнищ (частини череня, склепіння печей) цих житлових приміщень.

Основний масив керамічного матеріалу становлять уламки ліпного лощеного посуду. Знайдені уламки чорнолакового посуду та амфор грецького походження, а також давньогрецьких монет, свідчать про торговельні зв'язки з грецькими містами-державами Північного Причорномор'я. З металевих виробів знайдено бронзові наконечники стріл, бронзові та залізні булавки, залізні ножі й шила. Унікальним

є уламок кістяного предмета із зображенням пантери.

Не доводиться сумніватися в осілості жителів городища. Основним їх заняттям було землеробство (судячи із загальної подібності матеріальної культури цього городища з такою ж культурою городищ землеробів Правобережжя та Лівобережжя) і скотарство з великою роллю конярства, про що свідчить відносно велика кількість знахідок кісток коня. Немале значення, очевидно, мало в господарстві і полювання (кістки лося, оленя, кабана). Могильником цього городища, мабуть, слід вважати безкурганні поховання цього ж часу у с. Пирогів.

Наявність на околицях Києва пам'яток післяскіфського часу — городищ і могильників в селах Хотів та Ходосівка, а також Пирогів та Корчувате (тепер Голосіївський район м. Києва), які зберігають в собі в достатній мірі сильні скіфські пережитки (кераміка), і ряду городищ більш пізнього, уже слов'янського часу, свідчить про послідовність розвитку життя на цій території.

Амфори грецького походження та бронзові наконечники стріл знаходили при розкопках скіфського городища

в постанови “Берестейського сейму”: “кожному шляхтичу вільно розпоряджатися своїми маєтками і кому забажається віддати, продати”, продав в 1571 р. село Сіряків за 60 кіп литовських грошей зем’янинові, десятникові з роти Київської землі, Маркові Поплавському. В договорі купівлі-продажу зафіксовано межі володінь “... от речки Котовки малою речкою Сераковскою уверх долины, где лесъ, и долина унелася, от тое долины валомъ и з ровомъ, аж до дороги великое, которая идетъ з места Киевского и монастыра Печерскаго до Королева мосту, тою ж дорогою поехавши и звернувши лугомъ до долины Глубокое, в которой долине и озеро стоитъ, а от того озера лугом до деска, который лесокъ и долина впала в речку Котовку, которое место зовется Козий Брод, тою ж речкою Котовкою до долины, которая зовется Куликовка, тою ж речкою переехавши въверхъ тою

долиною, над которою долиною копыцов чотыри стародавнихъ, в которыхъ копыцахъ значилася и знелася Гнилецкая и Лесницкая Семена Трещина”.

Новий власник невдовзі перепродає свій маєток Сіряків наміснику київського воєводи князя Костянтина Острозького, князю Матвію Воронєцькому і його дружині Анастасії Гулевичівні.

Значна частина хотівського урочища здавна належала церкві

У ВОЛОДІННІ
КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОЇ
ЛАВРИ

святого Феодосія, що входила до Києво-Печерської лаври. У 1572 р. через невизначеність меж земельних володінь виникла суперечка між Феодосіївською церквою (Києво-Печерська лавра) і київським зем’янином Семеном Тріскою. Останній, як зазначили монахи у поданій до Київського городського суду скарзі, гвалтовно захопив частину хотівських земель, скосив монастирське просо і вибрав мед

Києво-Печерська лавра, якій Хотів належав протягом XVI–XVIII ст.

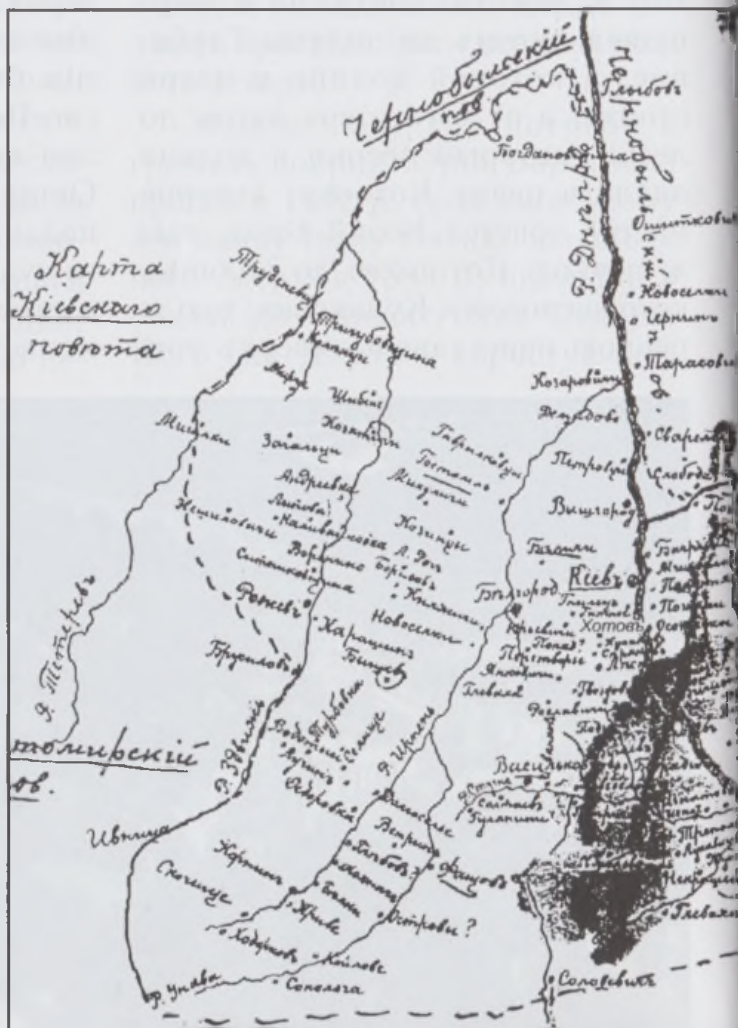
із бортних дерев. Справа закінчилася тим, що Семен Тріска, за допомогою посередників, пішов на мирову угоду із ченцями і відшкодував збитки.

Схожа судова справа виникла і при з'ясуванні меж володінь між Києво-Печерською лаврою і Марком Поплавським, який спробував розширити кордони свого маєтку за рахунок монастирських земель. У 1575 р. Марко Поплавський захопив монастирські землі та селища Садки, Тиклин і Каменівку, але суд відновив права Феодосіївського монастиря на ці землі.

В 1578 р. князь Матвій Воронецький, щоб уникнути звичайних за тієї доби межових (земельних) суперечок, домовився з архімандритом Києво-Печерської лаври Мелетієм Хребтовичем про обмін села Сіряків на Ходосівку. Користуючись зручним розташуванням новопридбаного села Сіряків, архімандрит планував перетворити його на один із головних опорних пунктів Києво-Печерської лаври в цьому регіоні, де мали зберігатися монастирські припаси, провіант, сировина для виробництва різних предметів повсякденного ужитку, зібрані з навколишніх, належних монастирю земель. З цією метою було побудовано великий монастирський палац. Навколо центрального двору вотчини, огороженого високим дерев'яним парканом, був викопаний глибокий рів, наповнений

водою. Всередині двору було два будинки, в яких містилися келії ієромонаха і монахів, що правили вотчиною. Кожна келія мала по декілька мебльованих кімнат.

У дворі, крім цих двох будинків, були ще пекарня, льох, льодовня, комора, возовня та інші господарські та житлові будівлі, в яких жили прикажчики та дворова челядь. За межами двору розташовувалися город, садки, ліси, орні землі та інші угіддя. Село стрімко збільшується у розмірах. У тогочасних документах вже фігурує і Хотів, який починає називатися містечком.

Фрагмент картосхеми П.П. Клеіатського "Київський повіт" [14]

Однак втілити в життя цей проект Києво-Печерській лаврі не вдалося. Із придбанням нових володінь монастирська братія отримала “в спадок” і неспокійних сусідів, які зазіхали на монастирські володіння. Особливо великої шкоди хотівській економії завдав власник села Лісники князь Єфим Корецький та його дружина княжна Ганна Хоткевичівна. В 1597 р. лісниківський урядник за наказом князя пограбував хотівські монастирські поля. Щоб захистити свою власність, монахи подали позов до Київського городського суду. Проте знайти управу на князя було дуже важко, судові засідання переносилися з різних дрібних причин. Наступного року князь надсилає більше двохсот озброєних слуг на село Хотів. Село було повністю розорене, новозбудований монастирський дворець спалено, все збіжжя, худоба, реманент, одним словом, все, що мало цінність, було забрано. Свої збитки монахи оцінили в більш ніж 20 тисяч литовських кіп*. Для забезпечення власних інтересів князь Корецький найняв адвокатів, які вміло затягували і заплутували справу. В наступні роки князівські слуги ще кілька разів грабували село Хотів. І нарешті, в 1602 р. Головний трибунальський суд Речі Посполитої видав постанову про відшкодування Корецькими Києво-Печерській лаврі завданих збитків.

За пограбування хотівських підданих і спустошення своїх володінь Києво-Печерська лавра су-

дилася з уніатським митрополитом Вельяміном Рутковським (1616–1623 рр.), київськими базиліянами (1618 р.) та різними дрібними шляхтичами і землевласниками (1604 р., 1618 р., 1623 р.). Так, вже напередодні Національно-визвольної війни, в 1646 р., село в черговий раз було пограбовано шляхтичем Самійлом з Тучав Лаща.

В 1628 р. архімандрит Києво-Печерської лаври Петро Могила надав за вірну службу в прижиттєве володіння своєму слугі Самуїлу Володкевичу та його дружині село Хотів з усіма пожитками і добрими, млинами, ставками. У конфірмації монастир зобов'язав нового власника надсилати двічі на рік своїх підданих до голосіївського дворця жати озиму та яру пшеницю та взимку возити з хотівської економії до Києво-Печерської лаври дрова та продукти. Після їхньої смерті село було повернуто у власність Лаври.

2.3. XVII–XIX СТ.

Події Національно-визвольної війни 1648–1657 рр., на хвилі масового покаяння населення, не змінили суттєво правового становища хотівських селян. По закінченню військових дій, коли зникла потреба у поповненні війська козаками, гетьман став на захист монастирських інтересів і заборонив селянам переходити до інших соціальних груп.

Відомо, що в 1655 р. через село проїздив гетьман Богдан Хмельницький, що їхав з Києва до Бару (тепер Вінницька обл.). Зупинив-

У ХОТОВІ
ЗУПИНЯВСЯ БОГДАН
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

* Величезна для тих часів сума. Для порівняння, 1 дійна корова коштувала 2 кони.

шись на відпочинок, гетьман на прохання монахів Київського Братського монастиря надає їм універсал-дозвіл сичення меду.

Припинення військових дій і підписання в 1667 р. Андрусівського договору принесло затишшя і стабільність в регіоні. На період відбудови господарств монастирі та землевласники на певний час забули про існуючі суперечки. Відроджуються і розбудовуються села. В 1682 р. в Хотові було 80 дворів жителів і був один млин на одне коло.

Аналізуючи матеріали переписів XVIII ст. можна зробити висновок про те, що, очевидно, село то відроджувалося, то знову знелюднювалося. У XVIII ст. можна спостерігати, як у Хотові змінювалася кількість дворів у різні роки.

Чисельність дворів, а отже і чисельність населення, суттєво коливалася. Зростання чисельності населення, що почалося в середині — другій половині XVII ст., не знайшло свого продовження у

XVIII ст. Постійні війни, які вела Російська імперія, епідемії та стихійні лиха внесли свій вклад у розорення села. Однак, не дивлячись на це, все ж таки спостерігається епізодичне зростання чисельності населення.

Протягом XVI–XVIII ст. серед селян зберігалися общинні відносини. На чолі хотівської громади перебував війт (староста), що обирався з жителів села. В управлінні життям громади, у розкладці податків, утриманні шляхів та іншому йому допомагали десяцькі. Посередником між громадою і Києво-Печерською лаврою був ієромонах, який змінювався щороку.

Особливе місце у житті селян займала **храми** церква. На початку XVIII ст. на кошти громади було збудовано дерев'яну церкву святих Константина та Олени. Також, громада планувала виділити кошти на спорудження школи, але через конфлікт із священником та дияконом відмовилися.

Ймовірно, пізніше ця церква згоріла, бо за даними Л. Похилевича, в 1864 р. у Хотові була Цареконстантинівська дерев'яна церква, збудована в 1776 р. і освячена архімандритом Києво-Печерської лаври Зосимою.

Далеко не просто складалися відносини хотівської громади зі священником. Прийшовши до села, священник уклав договір з громадою про оплату за службу. Однак в 1758 р. священник самочинно збільшив плату за треби. За що хотівська громада подала на нього скаргу до Духовного лаврського правління і виграла справу.

Кількість дворів у с. Хотів протягом XVIII ст.

Рік	Кількість дворів
1723	47
1730	51
1740	34
1745	48
1750	39
1755	32
1756	58
1760	34
1763	48
1766	52
1780	32

Хотів, близько 1850 р., рисунок Домініка де ля Фліза
(в центрі Цареконстантинівська церква, збудована 1776 р.)

СОЦІАЛЬНИЙ СТАН ХОТІВЧАН

Більшість селян займалися землеробством і жили з хліборобства. Розміри земельних наділів були різними. В середньому забезпечувалося 0,5 десятини на одного члена сім'ї. Окремі селянські родини володіли 20 і більше десятинами землі (1 десятина — 1,1 га). Наприкінці 1780 р. лише один господар був безземельним. Серед хотівчан були також ремісники. За переписом 1766 р. відомо, що в Хотові було вісім ремісників (15% від всіх господарств): 4 ткачі (один мав власний цех), один коваль, один бондар, один іконописець і один чоботар. З 1780 р. на селі з'явився ще й маляр. В одному із селянських господарств була пасіка з 20 вуликів.

Окрім селянських дворів, у Хотові був монастирський, понівський і дияконівський двори. Мо-

настирський двір (дворець), був економічним і адміністративним центром села. Хотівський дворець не був великим економічним пунктом господарства Києво-Печерської лаври. З промислових закладів тут було лише 2 млини по 1 колу (за відомостями 1766 р. вони мелють на сторону лише 50 четвертей на рік, прибутку 10 четвертей), при них живуть мірошники, і один шинок, вино для якого купували в Києві (вишинковували, за відомостями 1766р., 6 куф сорокавідерних річно і мали прибутку 72 карбованці). Також лаврі належали значні земельні угіддя і ліс. Для утримання монастирської худоби за селом було споруджено хутір.

Двір священика мав теж ріллю, сіножать, ділянку лісу на 115 сажнів довкола (1 сажень = 2,1 м), ще була пасіка на 10 вуликів та худоба, зокрема: 4 воли, 3 корови,

2 телят та один кінь. Днякон мав коня, двох телят та двох свиней.

Занепад і розорення хотівських селян спричинювала й внутрішня політика Російської держави. Внаслідок воєнних подій 1708 р., на територію України введено російські війська, які було розміщено в найбільших містах. Війська розквартирувалися по містах та навколишніх селах, головним чином, у помешканнях міщан і селян, оскільки оселі козаків і духовенства звільнялися від постоїв. Так, ті військовослужбовці, які були прийняті на постій у монастирських володіннях, забезпечувалися всім необхідним з монастирської комори. Однак, російські військові не завжди задовольнялися кількістю і якістю наданого їм провіанту і силоміць відбирали те, що їм було необхідно. Однією з повинностей було надання селянами та міщанами гужового транспорту для перевезення військових та провіанту.

Так, 14 листопада 1735 р. в Хотові зупинилися на два дні, для відпочинку, драгуни Пермського полку. Для власних потреб у селян було відібрано 255 возів сіна та 110 дійниць жита та вівса, кілька десятків курей та гусей. Для перевезення обозу було забрано 13 волів і 11 возів. Через кілька днів прийшла кавалерія цього ж полку на чолі з самим полковником, які відібрали у селян 115 возів сіна та 90 дійниць зерна. Селяни повинні були забезпечувати харчування військових. Зверх цього драгуни змушували селян купувати горілку. Ті, хто чинив опір, були побиті і вигнані з дому. В 1762 р. генерал-губернатор Петро Рум'янцев спробував впорядкува-

ти процедуру збирання коштів на утримання російських військових. Замість натурального податку було введено грошовий. Від кожного селянського будинку мало надходити 1 карбованець і 2 копійки. Однак, це лише погіршило ситуацію. Зростання державних податків та повинностей розорювало селянські господарства.

При проведенні Генерального опису Малоросії в 1765–1768 рр., описуючи можливості господарств хотівських селян, переписувачі визначили їх як “нищетные” і “крайне нищетные”. На час проведення опису (1766 р.) в Хотові було 52 двори, яким належало: биків — 50, коней — 14, волів — 133, корів — 81, телиць — 24, телят — 63, овець — 235, ягнят — 84, кіз — 38, козенят — 15, свиней — 147. В середньому на 1 двір припадало худоби: великої — 5,9; робочої — 4,2; молоді — 1,8; дрібної 10,8; усякої — 18,5. Через епідемії і стихійні лиха, як вже зазначалося, чисельність селянських дворів та їх економічні можливості стрімко зменшуються. У 1785 р. в селі нараховувалося 30 дворів, на які припадало: великої рогатої худоби — 19 голів, коней — 4, овець — 27.

Про динаміку кількості людей, які мешкали на той час у Хотові, відомостей менше. Відомо лише, що у 1766 р. в селі проживало 421 особа, з них 203 чоловіки (робочого віку — 107) і 218 жінок (робочого віку — 101). Середня густота населення у цей період складала близько 9 чол. на 1 двір. У 1780 р. кількість людей зменшилася до 256 чол., а з 1782 р. населення почало поступово зростати.

Майже все
XVIII ст. про-
йшло під зна-

ком судових позовів про порушення сусідами хотівських земельних володінь Києво-Печерської лаври. Особливо гострих рис набула боротьба за жулянське поле, через яке проходила межа володінь Софіївського монастиря і Києво-Печерської лаври. До конфлікту між двома монастирями призвели дії Софіївського монастиря з відновлення втрачених від часу межових знаків. Однак це було зроблено в односторонньому порядку, без погодження з архимандритом Києво-Печерської лаври. Бажаючи відновити справедливість, Печерський управитель, взявши десяток слуг, приїхав на спірне поле. Силою позабирав у селян, що працювали на ньому, волів, коней, реманент, скошений хліб і переніс межові знаки на те місце, де, на його думку, мала проходити межа. Жулянський управитель одразу подав скаргу про захоплення земель Софіївського монастиря і, отримавши підмогу, силоміць переніс межу за межі поля до лісу. У відповідь, Печерський управитель взяв у підмогу російських військових. Після збройної сутички з убитими і пораненими хотівськими та жулянськими селянами у вирішення справи втрутилася полкова влада. Було створено спеціальну комісію, що мала розсудити двох найбільших землевласників. До складу комісії увійшли київський генерал-губернатор Дмитро Голіцин, генеральний бунчужний Яків Лизогуб, гадяцький полковий суддя Григорій Граб'янка та багато інших досвідчених правознавців.

Після проведення слідства, комісія визначила межу між сусідами і подала її на затвердження гетьману. Розглянувши подання, гетьман Іван Скоропадський видав універсал. Однак, монастирі залишилися невдоволеними рішенням гетьмана і при першій же нагоді порушили гетьманський універсал. Коли збройні сутички не принесли бажаних результатів, сторони поступово перенесли війну в суди різних інстанцій Гетьманщини, які виносили рішення, що були прийнятими лише однієї зі сторін. У 1744 р. справу розглянув суд Святійшого Правительствующого Синоду Російської імперії і виніс вирок на користь Києво-Печерської лаври. На цей вирок було подано апеляцію до Сенату Російської імперії, який повернув поле Софіївському монастирю. Судова тяганина двох монастирів закінчилася аж у 1786 р., коли на Гетьманщині було проведено секуляризаційну реформу і всі монастирські землі було передано до Казенної Палати селян.

Село Хотів в XIX ст. входило спочатку до Гвоздівської волості Київського повіту. Крім Хотова, до волості належали села Рославиці, Креничі, Ходосівка, Лісники, Пирогів, Гатне, Крюківщина, селища Литовська Віта (зараз Чапаєвка), Мишоловка та Деміївка, хутори Барзаків і Шахравщина (зараз Феофанія).

У другій половині XIX ст. Хотів стає центром Хотівської волості. Як відзначає Л. Похилевич у 1864 р.: "Хотів в 15 верстах від Києва, перше село на шляху в Богуслав ...

ХОТІВСЬКА
ВОЛОСТЬ

Дані про кількість дворів по Гвоздівській волості Київського повіту

Назва населеного пункту	Кількість дворів			
	селяни	відставні і безстрокові солдати	з різних сословій	всього
с. Рославичі	158	27	—	185
с. Гвоздів	129	31	9	169
с. Креничі	33	11	2	46
с. Ходосівка	99	11	7	117
с. Лісники	58	15	25	98
с. Пирогів	45	24	30	99
х. Барзаків	6	—	—	6
с-ще Литовська Віта*	34	6	19	59
с-ще Мишоловка	24	13	19	56
с. Хотів	89	22	12	123
с. Гатне	97	23	14	134
с. Крюківщина	74	14	4	92
х. Шахравщина*	22	5	1	28
с-ще Деміївка	13	84	75	172
Всього	881	286	217	1384

* Литовська Віта зараз називається Чапаєвка, а Шахравщина — Феофанія (Голосіївський р-н м. Києва).

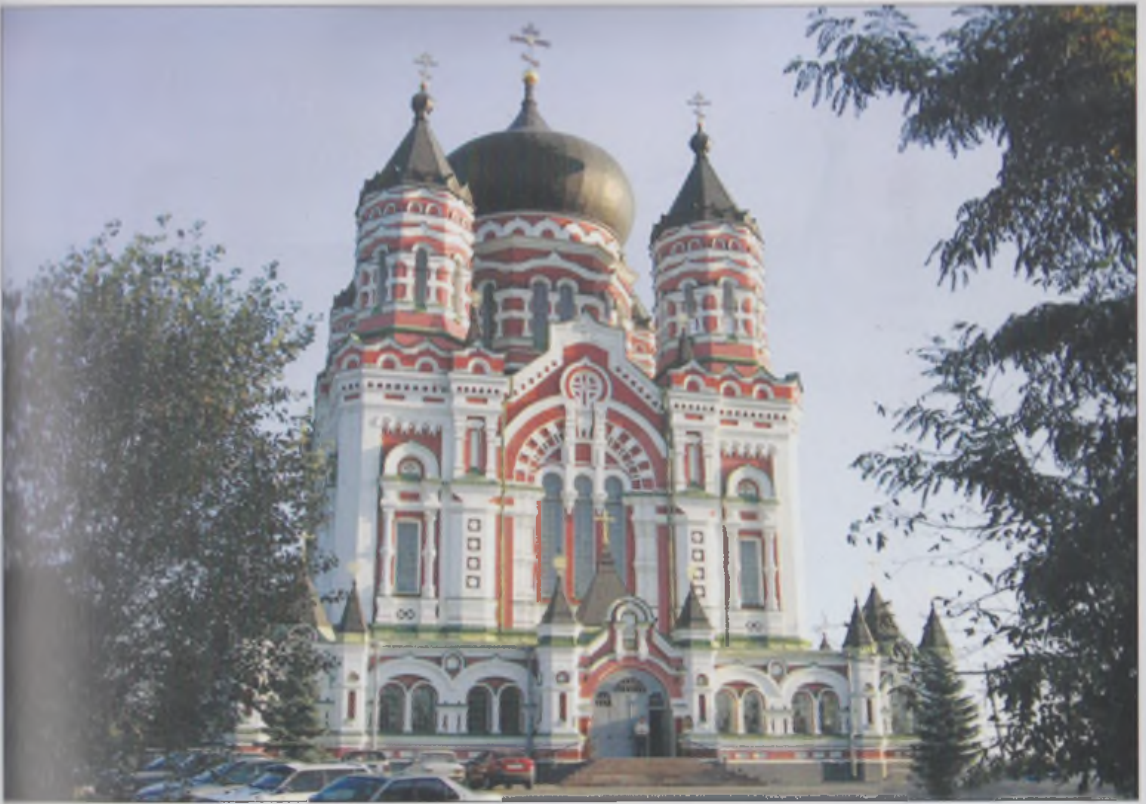
В даний час у Хотові жителів чоловічої та жіночої статі — 576 чол, в тому числі євреїв — 12 чол. В селі знаходиться волосне управління, яке завідує казенними селянами сіл: Хотова, Пирогова, Лісників, Ходосівки, Гвоздова, Підгірець і Креничів”. Нижче наведені дані про населення Хотівської волості за архівними даними.

ДЕМІЇВКА, ФЕОФАНІЯ,
ПИРОГІВ — У ХОТІВ-
СЬКІЙ ВОЛОСТІ

До Хотівської волості належала значна кількість земель, які згодом увійшли в межі Києва — Пирогів, Мишоловка, Деміївка, Феофанія.

Феофанія — місцевість у Голосіївському районі Києва, яка в документах XVII ст. називалася Шахравщиною, пізніше — Лаза-

рівщиною (від імені Монаха Лазаря, який заснував там скит). В кінці XVII ст. ця місцевість належала Софійському чоловічому монастирю. Теперішня назва походить від імені першого вікарного єпископа Київської митрополії Феофана (Шияна), якому ця місцевість була передана під дачу. В 1806 р. він побудував тут Михайлівську церкву і заміську резиденцію. З 1860-х років ця місцевість стала належати Михайлівському монастирю. Ось що писав Л.Похилевич у 1864 р.: “До Хотівського приходу відноситься належний Києво-Михайлівському монастирю хутір Феофанія, що має мальовниче розташування серед лісу в садах. Хутір складається з 131 десятини землі і

Свято-Пантелеймонівський собор у Феофанії
(збудований 1912 р., відновлений 1998 р.)

Статистичні дані по Хотівській волості Київського повіту, 1883 р.

Назва населеного пункту	Кількість дворів	Загальна кількість осіб	Кількість осіб чоловічої статі
с. Хотів	123	680	320
с. Іванковичі	132	839	394
с. Рославичі	185	1113	509
с. Гвоздів	169	932	446
с. Ходосівка	117	666	308
с. Лісники	98	447	210
с. Пирогів	99	428	198
с-ще Литовська Віта	58	227	137
с-ще Мишоловка	56	266	116
с-ще Деміївка	88	346	171
с. Гатне	134	684	326
с. Крюківщина	92	479	239
х. Шахравщина	28	150	64
х. Барзаків	6	26	11
Всього	1385	7333	3449

Село Деміївка, початок XX ст.
(в 1918 р. з Хотівської волості було приєднано до Києва)

заснований у 1800 р. єпископом Феофаном Шияновим. Особливо прикрашений покійним Інокентієм у той час, коли він завідував Михайлівським монастирем в якості вікарія Київської митрополії. На хуторі живе 30 чоловік штатних служителів. Є ставок, сад, пасіка, городи, заміський двоповерховий будинок з домовою церквою, на честь чудес Архистратига Михаїла (6-го вересня). Феофанія в 2-х верстах від Хотова, в тому самому лісі, що Голосіївська і Китаєвська пустині, слугує приютом для престарілої братії монастиря і місцем поховання померлих. Попередня назва її Лазарівщина”.

Цікаво для сучасників побачити, який вигляд мали на той час наші односельці, зокрема святково одягнені, якими їх зафіксував фотограф.

Дівчата, початок XX ст.
(із сімейного архіву хотівчан)

У родинному колі, початок XX ст.
(із сімейного архіву хотівчан)

2.4. РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД

Перша половина XX ст.

Революційні заворушення в с.Хотів почалися ще до Жовтневої соціалістичної революції 1917 р. Із селян-бідняків утворилася в селі група революційно настроєної молоді, якою керував вчитель Капустян, який підтримував зв'язки з комуністами-більшовиками Київського «Южнорусского заводу» — Кулагіним і Гутником, офіцером І.І. Друченком (офіцер Київського військового училища).

У 1917 р. після перемоги Жовтневої Соціалістичної революції в Хотові був організований комітет незаможних селян

(комнезам). Першими членами комнезаму були Г.В. Беліменко, І.П. Михайленко, П.Ф. Іванікін. Вони допомагали новим органам встановлювати Радянську владу.

Навесні 1918 р. Хотівський загін виступив проти німецьких окупантів, захопив Пост-Волинський, села Рославичі, Лісники, Гатне і перешкодив німцям вивезти пограбоване майно і худобу.

У 1919 р. Кулагін знову зібрав загін хотівських партизан, тепер головним ворогом були білогвардійці генерала Денікіна. Партизани зашкодили денікінцям спалити село Хотів до приходу Червоної Армії.

У 1919–1921 рр. бойовий загін при Хотівському волосному ревкомі Київського повіту під

БУРЕМНІ
РЕВОЛЮЦІЙНІ

Склад 2-ї хліборобської артіль "Добробут", с. Хотів

Прізвище, ім'я, по-батькові	Вік, років	Сім'я, чол	Поля, га	Садоби, га	Коні	Плуги	Борони
Погребний Т.І.	43	8	1,5	0,1	1	1	1
Погребний Є.І.	38	7	1,5	0,1	1	1	1
Солов'єнко І.П.	34	6	0,3	0,2	1	1	1
Цікаленко С.А.	34	8	2,5	0,2	1	—	—
Солов'єнко Т.П.	46	6	0,3	0,2	1	—	—
Цікаленко О.О.	25	3	0,1	0,08	1	—	—
Шолуденко Ф.С.	36	2	1,5	0,1	—	—	1
Шовкун Н.К.	39	2	—	0,3	—	1	—

командуванням І.П. Михайленка брав участь у боротьбі з противниками радянської влади, що діяли на Київщині, в тому числі проти формування атамана Зеленого.

Відомими членами більшовицького волосного революційного комітету (Волревкому) були Г.В. Беліменко, Ф.М. Погребний, П.Д. Погребний.

Після закінчення громадянської війни в 1921 р. почалася відбудова зруйнованого господарства. Організаційно оформлялися сільські комуністичні партійні осередки.

Одним з першочергових завдань комуністи вважали проведення розподілу між безземельними й малоземельними селянами поміщицьких та церковних земель.

За даними Хотівського волосвідділу, на початок 1921 р. до Хотівської волості входило 12 сіл, колективного землекористування ще не було, існувало лише подвірне. Лікарні в селі не було. Проте існувала ветамбулаторія, у кожному селі волості була школа. Малоземельних селян у Хотові

було небагато, більшість володіла значними земельними наділами.

Матеріали Київського повітового земельного відділу свідчать про те, що у Хотівській волості на кінець 1921 р. вже з'явилися наділи громадської землі. Була вилучена раніше церковна і поміщицька земля та використана для наділів малоземельним та безземельним селянам.

На початок 1922 р. у Хотові проживало 1910 осіб. Хотів — одне з найбільших сіл волості.

В селі почали створюватися перші колективні господарства. Цими господарствами були сільськогосподарські артіль, які організовувалися та ліквідовувалися у Хотові протягом 1922–1924 рр. Так, у січні 1922 р. була зареєстрована 2-га хліборобська артіль "Добробут". До неї увійшли вісім селян з членами своїх сімей і своїми земельними наділами, худобою та реманентом.

Проіснувала ця артіль "Добробут" до травня 1924 р.

У квітні 1922 р. на території села Хотів була створена ще одна

Хліборобська трудова артіль “Надія”. Засновниками артілі стали сім осіб бідної частини населення села, а саме Т.Ф. Курсацов, Г.Д. Беліменко, М.К. Адамович, М.П. Крекотень, С.А. Шолудченко, М.Д. Беліменко, М.С. Шолудченко, а вже у 1923 р. до складу артілі входило понад 60 осіб.

За діяльністю колективних господарств наглядав волосний відділ колективізації, який періодично проводив засідання та вирішував їхню подальшу долю.

Після низки засідань відділу колективізації, проведених у вересні 1923 р., артіль “Надія” була ліквідована за причини, що до її складу входила значна частина куркульських елементів, тобто селян із значними земельними наділами (за даними протоколу засідання відділу колективізації від 05.05.1924 р.). Натомість виникла нова артіль “Рада”, завданням якої було залучити якомога більшу кількість найбіднішого селянства.

У 1923–1924 рр. в Хотові діяла також сільськогосподарська артіль “Незаможник”.

Діяльність колективних господарств була досить складною через брак реманенту для обробітку землі, грошей на закупівлю насіння, розпорошеність земельних наділів. Так, наприклад, у артілі “Незаможник” земельні угіддя були у сорока наділах, що ускладнювало їх обробіток.

В той же час, значна частина населення не бажала вступати до колективних господарств. Селяни не вірили в ефективність суспільної праці.

В період 1922–1923 рр. у Хотові працював Волосний виконав-

чий комітет, головою якого був Ф. Компаченко. Першими комуністами с.Хотів були О.О. Цікаленко, Ф.Д. Шолудченко, І.Ф. Мойсеєнко, Д.Ф.Мойсеєнко, Ю.Д. Ланко.

У 1924 р. були проведені зміни у районуванні Київської округи згідно з постановою пленуму Київського Губвиконкому (за даними Київського обласного архіву. Протокол наради при Київському окрземвідділі з питань складання плану на 1925–1926 рр.)

12 вересня 1924 р. розформовано Хотівську волость Київського повіту. Сільради та підпорядковані їм населені пункти колишньої Хотівської волості (в архівній справі написано “Хотовського району”) відійшли до інших районів наступним чином.

ХОТІВСЬКА
ВОЛОСТЬ
РОЗФОРМОВАНА

а) **Будаївський район** (Будаївка — сучасна Боярка):

1. с. Хотів з радгоспом Феофанія, лісовою сторожкою Теремки і хутором Сіряків-Куликівка;
2. с. Гатне з хуторами Мало-Микільський, Горобіївська Віта (зараз Віта-Поштова), Кошаки, Чабани;
3. с. Лісники з хуторами Гулимівка, Кременище і агропункт Круглик;
4. с. Литовська Віта з хуторами Княжин, Мриги і Церковщина;
5. с. Пирогів із с. Корчувате, хуторами Барзаків, Володарка, Черкесів, Черняцький, Яровці, Коник і радгосп “Жуків-Острів”.

б) Обухівський район:

1. с. Великі Дмитровичі з хутором Темний Луг і Пасішне;
2. с. Козин;
3. с. Малі Дмитровичі з хутором Романків;
4. с. Підгірці з с.Креничі;
5. с. Ходосівка з хуторами Березівка і Хмелівщина;

в) Васильківський район:

1. с. Гвоздів;
2. с. Рославичі з хутором Генжари (Гаврилівка);
3. с. Іванковичі з хутором Бугаї.

**СТВОРЕННЯ
ХОТІВСЬКОЇ
СІЛЬСЬКОЇ РАДИ**

У селі Хотів натомість було створено Хотівську сільську раду Будаївського району Київського округу, до складу якої увійшли шість населених пунктів: Хотів, Новосілки, Теремки, хутір Красний Трактир, Круглик та хутір Феофанія.

У кінці 1927 р. на території Хотівської сільради вже новоствореного Київського району проживало 2913 чоловік, за національністю: українців — 2720, росіян — 92, євреїв — 100, поляків — 1. Малописьменних у віці від 8 до 35 років налічувалося 396 чоловік.

На території сільради існувало 550 дворів, з них: безкінних — 171, звільнених від сільськогосподарського податку — 166, дворів з одним конем — 234, з двома кіньми — 145. Забезпеченість землею по Хотівській сільраді була такою: всього землі — 1776,00 га, з неї нероздільної — 135,25 га, польової — 1128,55 га, садибної — 337,45 га, луків — 174,75 га. Присадибної землі на одного жителя припадало 0,61 га.

В селі були такі підприємства як водяний млин, який орендувала артіль “Зірка”; споживча кооперація, до якої входило 290 пайовиків, та сільськогосподарська кредитна кооперація, що об’єднувала 274 особи. Приватної торгівлі в селі не було. Напрямо сільськогосподарського виробництва був городньо-польовий.

Сільська рада мала зв’язок з центром за допомогою телефону, найближча залізнична станція знаходилася за 8 км від села.

Щодо адміністративно-благоустрійної та санітарної діяльності, то при сільраді існував інститут сільвиконавців, яких призначала сільрада. Церковний храм використовувався під приміщення для амбулаторії, а в будинку сільради знаходилася також школа. У селі налагоджено протипожежну справу. Пожежна дружина становила 25 чоловік, поштовариство налічувало 60 членів — жителів села. Пожежна частина забезпечена пожежною машиною та обозом з 5 бочок, команда мала спецодяг.

Сільським господарством займалося дві юридично оформлені землегромади (одна — виселкова та одне колективне господарство “Зірка”). “Зірка” вела скотарсько-молочне господарство, насінного запасу не мала — через градобій. Агрономічної та ветеринарної служби в господарстві не було.

Населення села повинно було сплачувати сільськогосподарський податок (на грудень 1927 р. надійшло 4047 карбованців — це 44% сільськогосподарського податку).

Культосвітня робота в селі була налагоджена недостатньо. Село

мало 4-х річну школу, яка містилася у двох приміщеннях, в окремому будинку та при сільраді. Навчальним процесом охоплено 125 дітей (55%). У школі працювало три вчителі, 100 дітей шкільного віку (45%) не мало можливості відвідувати школу. Населення вимагало будівництва нової школи, особливо на хуторах, де є 70 дітей і немає можливості відвідувати школу у селі. Для вирішення цієї проблеми було прийнято декілька постанов сільської ради про будівництво школи-семирічки. Сільбуду (клубу) та хати-читальні у 1927 р. Хотів не мав, преса не виписувалася через несвоєчасну доставку поштою. У селі була мед-амбулаторія, проте медперсонал не задовольняв вимог мешканців. Для ліквідації неписьменності та малописьменності населення працювали курси лікнепу (ліквідація неписьменності), які відвідувало 35 осіб вказаної категорії.

На селі активно діяла кооперація, що включала 278 пайщиків, обіг краму становив 36926 карбованців, паїв — 413 карбованців. Але задовольняла потреби селянства лише на 60%. Сільськогосподарське кредитне товариство обслуговувало 700 чол., його діяльність поширювалася на такі села як Хотів, Лісники, Іванковичі, Рославичі, Гатне, Ходосівка, Креничі та, на жаль, обслуговування бідняцьким кредитом не проводилося. В стадії організації перебували молочарське та садогороднє товариства. Колишні червоноармійці мали пільги.

На загальних зборах громадян села Хотів, протокол №9 від 10.10.1926 р., було ухвалено по-

станову сільської ради щодо залучення дітей до школи. Батьки зобов'язані були відправити всіх своїх дітей шкільного віку до школи, неписьменні дорослі повинні були записатися на курси лікнепу і з'явитися на навчання. Збори вирішили звернутися до БудРайВКа (Будаївського райвиконкому) з проханням в бюджетному 1927/1928 році відкрити в селі Хотів семирічну школу, яка могла б обслуговувати сусідні села, такі як Лісники, Пирогів, Литовська Віта (Чапаєвка) та інші присілки.

В середині 1930-х років в районі працювало 43 школи. Серед них: 6 середніх (десятирічних) (Боярська, Білогородська, Гостомельська, Пирогівська, Ірпінська, Борщагівська), 15 — семирічних і 21 — початкова (4 класи).

Водночас, на вимогу центральних органів, місцева влада посилила наступ на церкву. Збільшувалися податки, заборонялося проведення церковних обрядів, посилювалося переслідування й арешти священників. У Петропавлівській та Микільській Борщагівках, Крюківщині, Тарасівці, Княжичах, Лісниках, Ходосівці, Пирогові з церков познімали хрести й куполи і перетворили їх у клуби, комори, майстерні. Цегляні споруди чудової архітектури українського барокко в Гатному, Феофанії, Вишгороді, Гостомелі, Шпитьках занедбали або зруйнували. У Хотові у дерев'яній Цареконстантинівській церкві, збудованій у XVIII ст., став працювати клуб. Розташована вона була там, де в 90-і роки XX ст. відновила свою діяльність церква у пристосованому приміщенні пожежного депо.

У 1929 р. у селі Хотів було організовано когоси — першим головою став К.С. Кутовий. Колгосп носив назву 45-ї Волинської дивізії. Для зміцнення колгоспу від ЦК компартії України на село був направлений залізничник-комуніст Постніков, а в 1931 р. — двадцятип'ятитисячник Лук'яненко із Київського заводу ім. Артема. Двадцять п'ять тисяч комуністів-пролетарів було залучено до процесу колективізації селян по всьому колишньому СРСР.

На 1933 р. по Хотівській сільській раді колективізовано 93% індивідуальних господарств, створено один колгосп і два радгоспи. В Хотові діяв дитсадок на 57 дітей, була лікарня на 12 ліжок, один лікар і 2 помічники. 100% дітей охоплено навчанням у школі-семирічці (за статистичною звітністю).

ГОЛОДОМОР 1932–1933 рр.

Як зазначено в “Енциклопедії історії України” (К., 2004, т.2) “Голодомор 1932–1933 рр. — це геноцид українського народу, здійснюваний тоталітарним комуністичним режимом в ході утвердження соціалістичного сектору економіки в СРСР, підпорядкування суспільства партійно-державним органам влади та встановлення в країні особистої диктатури Й.В. Сталіна. Голодомору передували насильницька колективізація сільського господарства, “розкуркулення” селян, хлібозаготівельні кампанії, масовий терор на селі.

... Голодомор супроводжувався, особливо у південних районах України (степ), жахливими ви-

падками канібалізму, труподства, вживанням м'яса дохлої худоби, домашніх тварин (котів, собак), гризунів; розладами людської психіки, самогубствами, епідеміями тифу та інших інфекційних захворювань, голодними смертями. Жертвами голодомору в Україні, за підрахунками українських та зарубіжних дослідників трагедії, стали від 4 до 6 млн осіб.”

У списках, наданих у 2008 р. Хотівській сільській раді Києво-Святошинською райдержадміністрацією, в книзі реєстрації актів про смерть за 1932 р. по с. Хотів зареєстровано 13 померлих людей. Серед них, діти: одна — у віці 1 рік 2 місяці; троє — по 4 роки; одна — 6 років; одна — 10 років. Дорослі: троє — 40–45 років; двоє — 65 і 67 років; двоє — 76 і 85 років.

Але в 1933 р. загальноукраїнська біда не оминула і Хотів. В книзі реєстрації актів про смерть за 1933 р. по с. Хотів зареєстровано 156 померлих хотівчан у віці від 2 місяців до 97 років (у 12 разів більше, ніж у 1932 р.).

За віковою градацією людей ця скорботна статистика представлена наступним чином:

вік (роки)	померло осіб	вік (роки)	померло осіб
<1	8	17–25	6
1–3	18	26–40	19
4–7	15	41–60	31
8–10	16	61–70	20
11–16	8	>70	15

Як видно за цими даними, серед померлих в 1933 р. хотівчан 26% (41 особа) становили діти до-

шкільного віку (до 7 років), а разом з дітьми молодшого шкільного віку (до 10 років) цей показник зростає до 37% (57 осіб). Багато померло людей працюючих, у віці 25–60 років — 32% (51 особа).

У книзі реєстрації засвідчено, що хотівчани, в основному, помирали вдома (147 осіб), лише 9 — у лікарні. За офіційними даними, причиною смерті лише в трьох осіб записано — “з голоду”, але в багатьох випадках такою причиною названо виснаження, авітаміноз, анемія, захворювання кишковика, шлунку, черевний тиф та ін.

Упродовж десятиліть голодомор в Україні замовчувався. Дослідження цієї трагедії розпочалося наприкінці 1980-х років.

26 листопада 1998 р., згідно з Указом Президента України, встановлено День пам'яті жертв голодомору 1932–1933 рр. в Укра-

їні (цим днем є четверта субота кожного листопада).

Ми маємо пам'ятати цю гірку сторінку нашої історії, не забувати, що життя і наших земляків у ті страшні роки було забрано тоталітарним режимом.

До 1940 р. колгосп у с. Хотів мав 250 коней, 500 го-

ПЕРЕД
ВІЙНОЮ

лів великої рогатої худоби, 400 свиней, одну автомашину ГАЗ-АА. Колгосп вирощував: зернових — 25 ц/га, овочів — 200 ц/га. В 30-і роки була “прорізана” і викладена бруківкою дорога на Київ повз Галину гору. Цю роботу виконували без техніки, землю вивозили кіньми на возах, так званих грабарках.

Наприкінці 1930-х років добробут селян Київського району Київської області (створена область в 1932 р.) дещо підвищився.

Родина хотівчан біля нової хати, кінець 1930-х рр.

Підлітки-хотівчани, кінець 1930-х рр.

Розбудовувалися села, упорядковувалися вулиці й дороги. Поступово проводилася електрофікація і радіофікація. Розширилася мережа лікувальних закладів. Відкрилися нові медпункти, лікарні й санаторії: в Іршені, Бучі, Ворзелі, Шпитьках, Білогородці, Борщівці, Жулянах, Хотові. Боярсько-Будаївська лікарня набула районного значення. Велася культосвітня робота. Організовувалися вечори дозвілля молоді, танці під гармошку і бубон. У школах відзначалися Шевченківські дні, 1 Травня, 7 Листопада — день Жовтневої Соціалістичної революції та Новорічні свята.

У 1940 р. відбувся перший випуск учнів 10-го класу, які

1940 р. — ПЕРШИЙ ВИПУСК ДЕСЯТИ КЛАСНИКІВ

Перший випуск 10-го класу з учителями (лекторами), 1940 р.

Споруда Хотівської середньої школи, зруйнована під час війни

навчалися в новозбудованому в 1938 р. двоповерховому приміщенні Хотівської середньої школи (зруйноване у війну). Ця споруда знаходилася дещо вище теперішнього будинку Хотівської сільської ради. Школу у Хотіві відвідували учні з навколишніх сіл.

Почастішали оборонно-масові заходи, військові навчання та маневри на території району і села. На стратегічній смузі древніх Змієвих валів у 1938–1939 рр. було споруджено Київський укріпрайон і відновилося будівництво воєнно-стратегічної залізниці від станції Пост-Волинський повз Гатне, Чабани, Хотів — на Церковщину, Пирогів, а потім планувалося через тунель під Дніпром на лівий берег (завадила війна).

В Європі, нападом Німеччини на Польщу, 1 вересня 1939 р., розпочалася Друга Світова війна.

2.5. ВЕЛИКА ВІТЧИЗНЯНА ВІЙНА

22 червня 1941 р. Німеччина віроломно, без оголошення війни напала на Радянський Союз, перервавши мирну працю наших людей. Вранці німці бомбардували Київ, залізничні вузли й аеродром “Жуляни”.

29 червня 1941 р. ЦК КП(б)У, командування Південно-Західного фронту і Київського військового округу прийняло рішення про оборону Києва. Було створено штаб, приведено у бойову готовність Київський укріпрайон (КиУР), сформовано добровільні загони народного ополчення. Зокрема, близько 200 тисяч киян і приміських селян (в тому числі і хотівчан) копали протитанкові рови, окопи, споруджували бліндажі, дротяні перешкоди.

Київський укріпрайон протяжністю 86 км, глибиною в 6–10 км, оточував Київ дугою на заході, був насичений 760-ма дотами, трьома оборонними лініями. Збудований у 1939 р. і доповнений у перші дні війни 40 кілометрами протитанкових ровів, металевими їжаками, мінними полями, артбатареями і протипіхотними перешкодами, укріпрайон вважався неприступним рубезем для ворога. Перша лінія його проходила майже по тих підвищеннях, косогорах та схилах балок, де піднімалися древні оборонні Змієві вали.

Протягом серпня і першої половини вересня атаки й жорстокі бої за Київ в південному секторі КиУР не припинялися: вони велися з 5 по 13 серпня на ділянці Віта-Поштова, Чабани, Гатне, Хотів, Лісники, Ходосівка, Мриги, які неодноразово переходили із рук в руки.

У дні героїчної оборони Києва в районі Хотова стримували наступ німців бійці 206-ої дивізії та 147-го стрілецького полку. У серпні над Хотовом у повітряному бою з кількома німецькими літаками загинув екіпаж радянського вини-

щувача — командир М.Я. Берендеєнко та штурман М.О. Шаура.

На території с. Кренище знаходиться дот №131, в якому мужньо оборонялося 11 радянських воїнів. Фашисти, в тилу яких виявився цей дот, не могли ніяк його захопити силами піхоти. Тоді вони підігнали два танки, які за допомогою вогнеметів спалили живцем відважних воїнів.

ХОТІВ ОКУПОВАНО

Хотів було захоплене німецько-фашистськими загарабниками 7 серпня 1941 р. Німці під дулами автоматів і гвинтівок виганяли із своїх домівок за лінію фронту жителів приміських сіл, у тому числі і Хотова. Вигнанці прямували в села Васильківського району, де їм чим могли допомагали місцеві жителі. Там майже півтора місяці вони прожили біженцями.

Затихли канонади, вибухи снарядів і мін, кулеметні і автоматні черги, залунали виклики чужою мовою. Окупанти прочісували села, арештовували поранених бійців, забирали худобу, продукти харчування.

У кожному селі комендатура створювала сільські управи, призначала старост, набирала поліцаїв. Молодь окупанти насильно вивозили на роботу в Німеччину (остарбайтери).

Всіх суворо попереджували стосовно дотримання “нових порядків”, наказів.

Колгоспи перетворювалися у, так звані, “громадські господарства” начолі з німецькими гербауерами. В них без оплати, як кріпаки, працювали колгоспники. За несвоєчасне виконання ними розпоряджень, ухиляння від роботи, порушення дисципліни застосо-

Відправлення молоді на роботи до Німеччини

увувалися покарання нагаєм. Так, німець Гендзель — управитель земель Хотова, Пирогова, Чабанів і Гатного — особисто слідкував за роботою на полях, збиранням врожаю, здачею продукції. Щодня на машині робив об'їзди полів і сіл у супроводі двох-трьох солдатів. Селяни повинні були сплачувати великі податки. Церковні общини відновили свою діяльність, з дозволу районного гебітс-комісара відбувалися богослужіння у церквах.

Із спогадів *Т.Г. Скрябіної*, яка народилася 11.01.1925 р. у с. Хотів і десятки років пропрацювала вчителькою у Хотівській школі: “У суботу 21.06.1941 р. нам вручили свідоцтва про закінчення 9-го класу. Назавтра, неділю 22.06.1941 р., ми домовилися з подружкою М.С.Козій, що підемо в Київ у кінотеатр. Про те, що впочі Німеччина розпочала війну, не знали. Дуже рано виїшли з Хотова, пішки дійшли на Деміївку, під'їхали трамваєм в район теперішнього Національного олімпійського стадіону, де на вулиці Великій Васильківській був кінотеатр (у післявоєнні часи — кінотеатр ім. Ватутіна). І вже там дізналися про початок війни. Була повітряна тривога, разом з іншими людьми пересиділи певний час у бомбосховищі. Так ми в кіно не попали. Надвечір добралися додому...

Коли в село зайшли німці, то нас вигнали “у біженці”, далі від лінії фронту (західніше, десь, у Васильківський район). Через кілька тижнів повернулися назад і в своєму сараї вже не побачили ніякої худоби. Вона була забрана. Почалися будні під німецькою

окупацією. Працювала разом з іншими дівчатами і жінками на полі на господаря — німця Гендзеля, аж до визволення Хотова радянською армією восени 1943 р.”.

6 листопада 1943 р. с. Хотів було звільнено від фашистських окупантів. Першими у село увірвалися танкісти 74-го танкового полку 71-ої механізованої бригади 3-ої танкової армії маршала П.С. Рибалка. Безстрашно громив ворога танковий екіпаж під командуванням лейтенанта В.Д. Паширова — механік М.Г. Князькін, танкісти П.А. Жидков та І. Каверін. Але в розпалі бою в башту танку потрапив ворожий снаряд. Механіка поранило, інші члени екіпажу загинули. Ще кілька годин тривав бій пораненого танкіста з ворогами, поки не закінчилися боеприпаси.

ГЕРОЇ-
ВИЗВОЛИТЕЛІ

Герой Радянського Союзу
В.Д. Паширов

Герой Радянського Союзу
М.Г. Князькін

Герой Радянського Союзу
П.А. Жидков

Пізніше, коли ворог був відкинутий з Хотова, бійці побачили навколо підбитого танку близько сорока трупів гітлерівців. На броні був напис: "Помираю, але не здаюся. Князькін" (За матеріалами статті В. Новічкова "Восаде", газета "Заря коммунизма" 1984 р., №55, Цильнінського району Ульяновської області, Російська Федерація).

За героїзм, проявлений при визволенні Хотова, посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу Паширову Валентину Дмитровичу, Князькіну Миколі Григоровичу та Жидкову Петру Анфимовичу. Перший — з Башкирії, другий — з Чувашії, третій — з м. Іваново. Вони разом з іншими визволителями поховані у братській могилі в центрі села.

Після війни, в 1959 р., рішенням бюро Києво-Святошпільського райкому комсомолу піонерській дружині Хотівської семирічної школи було присвоєно ім'я Героя Радянського Союзу В. Паширова.

Призвані до лав Червоної Армії (тоді вона називалася РККА — Рабоче-крестьянская Красная Армия) хотівчани воювали на різних фронтах. У листах з фронту бійці-хотівчани писали про свій обов'язок солдата — битися з ворогом. Ось фрагмент з фронтового листа солдата до дружини, який зберігається в музейних архівах Хотівської загальноосвітньої школи (на жаль, біля імені немає прізвища): *"...пам'ятай, що для вас я жив і робив. Якщо я загину в майбутнім недалекому бою, то для Вас це буде нагірше. Звичайно, краще як останусь жи-*

ЛИСТИ
З ФРОНТУ

“Характеристика

Выдана настоящая т. Кутовой Ксении Корнеевной 1922 года рождения, комсомолка 1937 года в том, что она за время немецкой оккупации проявила активное участие в подпольной работе, а именно:

Т. Кутовая по заданию подпольно-диверсионной организации распространяла советские листовки и сов. газеты.

Т. Кутовая доставала соответствующие сведения о месте нахождения немецких частей и расположение их.

Т. Кутовая за время работы в подпольно-диверсионной организации оправдала себя как подпольщик-связист.

Отец т. Кутовой — Корней был одним из лучших подпольщиков-диверсантов, а с апреля месяца 1943 г. был направлен в действующий партизанский отряд “Победа”, в котором остался до последних дней воссоединения отряда с действующей Красной Армией.

В настоящее время т. Кутовой Корней находится в рядах Красной Армии.

За активную работу т. Кутовая К.К. отмечена в отчете организации, который находится в Обкоме КП/б/У.

Соболев Дмитрий Иванович,
оставленный на подпольную работу НКВД
I.III.1944 г.”

К.С. Кутувий —
підпільник, партизан, червоноармієць
(перший голова колгоспу) — загинув
на фронті 17.05.1944 р.

вий, але не від мене залежить. Твоя робота ждуть і глядять сина, а моя — як можна більше віддати ... за те що вони зробили з наших сел і городів, за ті гори трунів, які фашисти поклали кругом... Всього кращого, передай привіт батькам і всім родичам і знайомим. Кончаю, бо поїзд odchодить. Цілую Вас. Вася. 24.8.44 р.”.

Хотівчани також брали участь у підпільній і партизанській боротьбі з німецькими ворогами. Наводимо текст з оригіналу характеристики, виданої О.К. Кутовій, доньці К.С. Кутового, першого голови колгоспу у с. Хотів.

Корній Степанович Кутувий загинув навесні 1944 р., визволяючи с. Печеніжин Коломийського району Івано-Франківської області. Ось лист рідним з фронту від командира підрозділу: “... Во-первых, передаю свой командирский фронтовой привет, вместе с ним примите привет и от моих воинов, с которыми вместе служил в подразделении Ваш отец тов. Кутовой.

Как не обидно, как не жаль не только Вам, как дочери, но и мне, как командиру-офицеру, своего бойца тов. Кутового, я должен сообщить, что он погиб смертью храбрых в борьбе с кровавым коварным врагом Гитлером. Погиб он 17 мая, был тяжело ранен и через 4 часа скончался. Похоронили его, как требует от нас наша родина. Могилу его я посещал несколько раз, так что прошу не

печалиться, вина не моя. Потеря для меня тов. Кутового — это тяжелая утрата в моём подразделении, как самого лучшего воина, друга, товарища, с которым я всегда говорил по душам и звал его “дедом”. Это его старая партизанская кличка, которая осталась и у нас на передовой.

Если что интересует подробнее, прошу писать, я всегда отвечу. Будем всегда и везде помнить тов. Кутового, как лучшего на жизненном боевом пути. На его примере воспитываю своих доблестных солдат.

Простите.

С приветом, В.А. Коробейников, капитан, командир подразделения Н ской части.

9.06.1944 г.”.

З фронту приходили також листи від командування військових частин, у яких були вітання рідним і близьким фронтовиків. Ось уривки з такого листа, написаного незадовго до Дня перемоги над фашистською Німеччиною молодій хотівчанці:

“Здравствуйте, уважаемая Галина Сафроновна! С пламенным боевым приветом к Вам командование и все боевые друзья и товарищи нашей части п/п 25444, в которой служит Ваш муж Григорий Сергеевич Шелудченко.

Во-первых, разрешите поздравить Вас с наступающим праздником 1 Мая... и пожелать Вам хорошей жизни, работы и здоровья в ожидании Вашего мужа с победой. Который в прошедших боях в Восточной Пруссии показал себя смелым, решительным, бесстрашным воином Р.К.К.А... За отвагу и проявленный геро-

изм... правительство наградило его медалью “За боевые заслуги”... В своей работе делайте все так, чтобы Ваш труд принес наибольшую пользу нашей родине.

Командир в/ч полевая почта 25444, гв. подполковник Муратов,
1 мая 1945 г.”.

Слід зазначити, що Г.С. Шолудченко дожив до перемоги, повернувся з війни у Хотів, разом з дружиною Галиною виховували дітей, працювали.

СПОГАДИ ПРО БОЙОВІ ДІЇ ПІД ЧАС ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

Із спогадів про Велику Вітчизняну війну Ф.Г. Янчука, який народився 8.02.1920 р. у Хотові. “У листопаді 1940 р. я був призваний на строкову службу в армію. Служив у м. Бобруйську (Білорусь) у 462-му артилерійському полку, рядовим, водієм “полуторки” (ЗИС-5) в артдивізіоні 150-міліметрових гармат. З настроїв, які були в армії, відчувалося, що війна скоро буде. Наш політрук весною 1941 р. говорив: “Хліб зберемо і з німцем воювати будемо, ми йому покажемо”. 1 травня 1941 р. я в складі свого полку приймав участь у військовому параді в столиці Білорусі — Мінську. 22 червня 1941 р. Бобруйськ вже бомбили німецькі літаки. В цей же день артилерійський полк з гарматами завантажили у військовий ешелон і рушили на захід в сторону Мінська, назустріч ворогу. За 20 кілометрів до Мінська ешелон зупинився, попереду залізничні колії були розбиті. Не зовсім зрозуміла обстановка, німці наступають. Почався відступ наших військ на

схід. Коли наші переправилися через р. Березину, то підірвали міст, щоб затримати німців. Розпорошені частини нашої армії були зібрані під м. Кречів. Зайняли оборону. Але німців утримати не можна було. Відступали далі, в Курську область Росії. Там наша частина потрапила в оточення. Вийшовши з оточення, я дійшов додому в Хотів. Важка була та дорога.

Коли Хотів у 1943 р. було звільнено, мене призвали в діючу армію. Спочатку попав у запасний полк у Житомир, потім у бойову частину — 239-ий мінометний полк у Бердичеві. Знову був водієм. Наша військова частина брала участь у звільненні від фашистів міст Полонного, Шепетівки, Староконстантинова (Хмельницька), Львова. Потім радянські війська перейшли на територію Польщі. Настрій у наших наступаючих військах був піднесений, зовсім не той, що на початку війни. Вже на території Чехословаччини, під час німецького артобстрілу на марші в районі Дукли був важко поранений — в голову, груди, ліву ногу, руку. Поранений пролежав біля свого “Студебеккера” (американський броньований автомобіль) з обіду до вечора. Бачив, як недалеко затихла бронемашина з нашого дивізіону — водій був мертвий. Навечір підібрали санітари і доставили в госпіталь у Кросно (Польща). Потім я був направлений у госпіталь у глибокий тил, м. Кіровобад (Азербайджан). З госпіталя повернувся додому у Хотів 1 квітня 1945 р. За поранення я отримав у 1944 р. медаль “За бойові заслуги”. Вже у 1986 р.

був нагороджений орденом “Великої Вітчизняної війни”. Зараз я є інвалідом Великої Вітчизняної війни другої групи”.

Із спогадів про Велику Вітчизняну війну *Ф.І. Хільчевського*, який народився 15.04.1924 р. у Хотові. “На початку 1943 р. німці вивезли групу молодих людей на примусові роботи в Західну Україну, на станцію Радзівіл (в групі було 9 хотівчан). Зрозумівши там, що нас будуть доправляти далі на захід у Німеччину, ми, четверо хотівчан — Матківський Р., Товстенко П.Ф., Хільчевський П.Т. і я, утікли зі станції у с. Ростокі і там переховувалися певний час. Якось у це село зайшов загін радянських партизан під командуванням підполковника Шукаєва і я з лютого 1944 р. став членом цього партизанського загону. Основним завданням партизанського загону була диверсійна діяльність в тилу ворога на залізниці — підриг залізничних колій, німецьких ешелонів. В загоні була також спеціальна група розвідників. Інколи вночі приймали скинуті з радянських літаків спецвантажі. Хоча в завдання загону не входили прямі зіткнення з бойовими підрозділами німців, пригадую епізод, коли наш загін захопив у полон групу німецьких солдатів (близько 50 чоловік) в одному з сіл. Полонених відвели на схід і передали військовій частині регулярної радянської армії.

В 1944 р. партизанський загін перейшов на територію Чехословаччини. І тут завдання в тилу ворога були тіж самі. Але, якщо в Західній Україні частіше ночували в селах, то тут була база

в гористій місцевості (Татри) в лісі в землянках. З неї виходили на бойові завдання. Місцеве населення до нас відносилось з розумінням. Вік партизанів у нашому загоні був різний, від 20 до 50 років.

На початку 1945 р. партизанський загін був розформований, мене направили у запасний полк, був рядовим. За наказом командуючого військами 4-го Українського фронту №42-н від 20.02.1945 р., за службу в партизанському загоні був нагороджений орденом Слави 3-го ступеня. Потім потрапив у діючу армію. Наша бойова частина в Чехословаччині попала на передову лінію. Були бої, у містах — вуличні бої. 9 квітня 1945 р. був поранений у жорстокому бою, в якому наша рота наткнулася на передову лінію оборони німців, що були в окопах. Мене поранило в ліву ногу. Потрапив у шпиталь у Польщі (м. Рабки). 9 травня 1945 р. мене виписали з шпиталю і направили в запасний полк, звідти в окремий батальйон зв'язку, який був відправлений в Грузію. 17 березня 1947 р. я повернувся у Хотів. Зараз я є інвалідом Великої Вітчизняної війни другої групи”.

СПОГАДИ ПРО ПРИМУСОВІ РОБОТИ В НІМЕЧЧИНІ ПІД ЧАС ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ (остарбайтери)

Із спогадів А.Ф. Полчанової про перебування на примусових роботах у фашистській Німеччині, які вона записала одразу після війни. Антоніна Федорівна народилася в 1923 р. в с. Притика Черкаської області, а стала хотівчанкою в 1946 р. Після закін-

чення Уманського педагогічного училища за направленням прибула в Хотів працювати вчителькою початкових класів і пропрацювала в школі аж до 1978 р. А.Ф. Полчанова: “В суботу 4 серпня 1942 р. ранесенько в хаті збудили мене шуцмани (поліцаї) і звеліли йти туди, де чекав староста ... Під конвоєм привезли молодь у Христинівку на залізничний вокзал, де було зібрано близько двох тисяч молодих людей ... Через кілька днів нас привезли в Дюсельдорф (Німеччина) і розсортиували по фабриках. Мене відправили в м. Кельн і почалася важка робота на ткацькій фабриці... Основна їжа у фабричній їдальні — бруква за картками. Але вона не вгамовувала голод важкопрацюючої людини... Бувало так, що за цю брукву ще й билися між собою. Мешкали у таборі, який охоронявся... 1 вересня 1942 р. ми, шестеро сміливих дівчат з восьми, які мешкали в одній кімнаті бараку, спустилися через вікно з другого поверху і втекли з фабрики. У дворі лежали ящики з-під брукви. По них ми перелізли через високий паркан на вулицю. На наше щастя, прозвучав сигнал повітряної тривоги. Бігли німці в бомбосховища-бункери, бігли і ми — невідомо куди. Хотіли вийти з міста і добратися до будь-якого села. Ми вже знали, що наших людей є багато в німецьких селах. Там також важка праця, але дають їсти. Крім того, англо-американські літаки села не бомбардують. А в місті Кельн тривога за тривоگو, бомбардують і вдень, і вночі. Дві доби шукали околицю міста і не знаходили. Вдень ми лежа-

ли в снопах, у картоплі на березі р. Рейн, а вночі йшли темними вулицями, тунелями, не знаючи куди. Не їли, не пили. Страх переборював усе... На третій день ми натрапили на якусь залізничну станцію (як пізніше виявилось, це була околиця Кельна), на колії стояв товарняк, будочка обходчика була пустою. В цій будочці ми знесилені полягали вчотирьох (Соня, Аня, Танаска і я), упираючись ногами і руками в стінки, а Таня і Саня пішли десь в інше місце. Так пролежали весь день, не виходячи. Вночі поїзд відігнали десь вантажити. Ми змогли піднятися, постояти, а вранці помінятися місцями. Вже четвертий день без їжі і води. Слини в роті не було, дуже висохло. Близько 10-ої години німці почали готувати поїзд у рейс. Тут хтось з них заглянув у будку і побачив нас. Закричали, поїзд зупинили, витягли нас з будки, як оселедців з діжки. Нам попався на очі відерний кувшин з водою, не витримали — кинулися до нього з криками “wasser, wasser!”. Два залізничники побігли за нами. Нам дали напиться вволю, а потім відвели в сарай, кинули на тухлу солому і замкнули. Вранці всі четверо лежали з головними болями, а круг нас — калюжі нашої зеленої рвоти (йшла п'ята доба побігу). Прийшли поліцаї, забрали і завезли в поліцейську дільницю на допит. Пощастило, що допитували одночасно всіх разом, а не поодиноці. Ми нічого не сказали про втечу з фабрики. Твердили, що нас везли поїздом на роботи, куди — не знаємо. На цій станції поїзд зупинився і ми хотіли пити, пішли шукати крини-

цю, так і не знайшли. Повернулися до колії, а нашого поїзда вже не було, натомість стояв товарняк. Німецькі поліцаї повірили нашій розповіді і відправили на біржу праці.

Мене взяла до себе на роботу хазяйка Анна те Кат... Вона мала приватний продуктовий магазин, у якому сама працювала. Чоловік у неї був хворий, паралізований. Я повинна була допомагати у догляді за хворим, виконувати кухонні роботи, прибирати в домі і магазині, а увечері допомагати підраховувати картки на продукти харчування, що були реалізовані вдень у магазині. Мені вдавалося це робити швидко і правильно. Пізніше шефін Анна довірила мені самостійно приймати картки на хліб... За два місяці я вже добре розуміла німецьку мову і на побутові теми могла розмовляти. Мої господарі (а до ведення господарства долучалася ще й сестра моєї хазяйки — Кетін) цінили моє вміння добре працювати. Їхні родичі і знайомі також спілкувалися зі мною, як з людиною... На цьому місці я пропрацювала півтора року...

Дякуючи господині Анні, я змогла написати листа до мамі і всіх рідних. 1 грудня 1942 р. отримала першого листа з України, якого написала сестра Стася. З нього довідалася, що мій 16-річний брат Митя також на роботах в Німеччині. Виявилось, що він знаходиться у лікарні. Завдяки знанню німецької мови, вдалося провідати його і дізнатися, що групу хлопців з України привезли на шахту в Дортмунд. Важкою була робота на шахті. Дев'ять хлопців

вирішили тікати, їх ушіймали, покарали — відправили на місяць у концтабір. Після — на фабрику. Але брат не міг там працювати, бо в концтаборі його сильно побили, боліла нога. Тому він потрапив у лікарню. Коли я провідувала, то побачила його лежачим, зігнутих у клубок, з шиною на нозі, худючим, мов скелет. Я довго плакала. Пізніше ще раз вдалося провідати брата в лікарні, привезла деякі харчі.

Коли чоловік хазяйки помер, Анна те Кат прийняла до себе іншого і відношення до мене змінилося. Зі мною менше стали спілкуватися, а роботи збільшилося, мене лаяли, коли не все встигала зробити... Я більше стала прибирати в будинку і продуктовому магазині, прати білизну, прибирати в квітковому магазині хазяйчиної зовиці (сестри померлого чоловіка) фрау Берти, два рази на тиждень мила коридор та фасад будинку і тротуар біля нього у подруги хазяйки — фрау Грейфер... 13 січня 1944 р. було сильне бомбардування міста Кельна американськими літаками. Я разом з німцями побігла до бункеру, в якому зібралося понад 1000 осіб. Бомбардування було таким сильним, що бомбосховище хиталося, мов корабель. Після закінчення нальоту авіації всі вийшли надвір і побачили розгромлений квартал. Будинки моїх господарів догорав... На другий день хазяйка Анна те Кат кудись виїхала, а для мене знайшлося місце в її зовиці Берти, у розвалинах квіткового магазину... 6 лютого 1944 р. під час чергового нальоту авіації мене на площі міста порани-

ло в голову, втратила свідомість. Підібрала "швидка допомога" і відвезла в лікарню Лігенталь м. Кельна. На мені був одяг доньки моєї хазяйки, тому за зовнішнім виглядом було важко розпізнати. Спасали як німкеню. Через дві доби повернулася свідомість. Тут вияснилося, що я українка. Стан здоров'я був дуже поганий: перелом потиличної кістки, поранення обличчя в п'яти місцях, струс мозку. На щастя, залишилася живою хазяйка Берта, яка на третій день мене знайшла і стала перераховувати гроші за лікування. Так сім місяців я лікувалася і ніде не працювала. Поранення було дуже важке, що й призвело до відмирання зорового нерву. В лікарні відвідували мене ті, з ким разом тікали з фабрики — Аня, Соня, Танаска, Таня, Саня, а також Маруся і хлопці з фабрики — Ілля і Яша.

Після семимісячного лікування, мене з вересня 1944р. передали новим господарям — Ціммерман. Ця сім'я була дуже злою, особливо хазяйка Луїза. Тримали мене в строгості. Хоча мити підлогу я ще довго не могла, бо через сильні головні болі втрачала рівновагу і падала. Нові господарі не дозволяли їздити до брата в лікарню... Хоча 25 грудня 1944 р. мені все-таки вдалося поїхати за 30 кілометрів у село, недалеко від м. Ессена, до нашого зятя Івана, який там працював у німецького бауера, щоб взяти яєць для хворого брата в лікарню. На жаль, на зворотньому шляху на станції обшукали поліцаї, знайшли яйця і арештували. Закрили у підвал. Там я провела холодні три ночі...

Слава Богу, що вдень випускали надвір виконувати роботу: прибирати будівельне сміття, чистити туалети. Поліцаї їсти не давали, але німці, робітники, трохи ділилися — шматочок хліба, трохи кави... Четвертого дня ув'язнення мене перевели в барак, у якому вже сиділи наші дівчата: Катя, Оля, Галя, Женя. Ввечері дали по одній картоплині. На п'ятий день вранці одягли у воєнний костюм з червоними смугами на спині жакета та на штаних і дерев'яні колодки — взуття на ноги. Дали по черпаку вареної брюкви з капустою і повели на роботу на ткацьку фабрику. Там кілька днів пропрацювала під наглядом німецьких поліцаїв. Я написала листа своєму господарю Ціммерману, дала знати про себе. Він з'їздив у поліцію і, написавши документ, що бере під свою відповідальність, отримав дозвіл на звільнення мене з-під нагляду поліції. Приїхала шефін Луїза і забрала мене знову до себе. Поки випускали, поліцаї у неї на очах мене сильно побили гумовою палицею... До брата в лікарню більше не пустили. Односельчани, які були з ним і повернулися після війни додому, сказали, що Митя у тій німецькій лікарні й помер...

Протягом січня — березня 1945 р. працювала прибиральницею на телеграфі. Через поранення голови в лютому 1944 р., розхитану нервову систему, постійний страх загинути від бомбардувань авіації, які відбувалися вже по кілька разів на добу, втратила голос. На щастя, поруч на пошті працювали голандці, італійці та бельгійці. Хтось з них розшукав лікаря у підвалі бомбосховища на

околиці Кельна і влаштували мене до нього на лікування. Спочатку супроводжували, а потім я з адресою в руках їздила попутними машинами сама. Слава Богу і тим людям, що рятували мене. Голос повернувся...

...Ще багато різних прикростей було у житті в каторжнім полоні... Я особливо відчула, що значить бути в чужій країні далеко-далеко за межами Батьківщини і не на екскурсії, чи в гостях, а в рабстві, якому невідомий кінець.

10 квітня 1945 р. звільнили мене англо-американські війська. А 9 вересня 1945 р. я повернулася додому”.

Багато хотівчан хоробро воювали у Велику Вітчизняну війну, в боях за рідну землю і на полях Європи полягло 210 жителів села, а по Хотівській сільській раді — понад 370 чол. (див. розділ 2.6).

Бійці — хотівчани, 1945 р.

**Пам'ятник воїнам-визволителям
м. Оломоуц (Чехія), що загинули
8.05.1945 р. Третя зліва плита
на могилі хотівчанина
В.Й. Хільчевського**

Раніше бадьоріше почували себе ветерани Великої Вітчизняної війни, але йдуть роки — багатьох з них уже немає.

На сьогоднішній день в Хотові проживає 16 чоловік — учасників Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., по 1 чоловіку в Круглику і Кренищі.

Учасники Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., які мешкають у Хотові (станом на 1.06.2007 р.): Демченко Олександр Михайлович, 1924 р.н.;

Євенко Константин Михайлович, 1924 р.н.;

Кузьменко Володимир Самойлович, 1924 р.н.;

Личик Микола Федорович, 1926 р.н.;

Михайленко Іван Никифорович, 1923 р.н.;

Погребний Степан Федорович, 1924 р.н.;

Решетник Дмитро Дмитрович, 1924 р.н.;

Тамбулатов Володимир Андрійович, 1924 р.н.;

Товстенко Павло Фокович, 1922 р.н.;

Топчий Григорій Васильович, 1928 р.н.;

Тупчієнко Іван Онисимович, 1928 р.н.;

Тютюнник Іван Петрович, 1928 р.н.;

Хільчевський Федір Іванович, 1920 р.н.;

Шолудченко Петро Михайлович, 1918 р.н.;

Янчук Матвій Григорович, 1928 р.н.;

Янчук Федір Григорович, 1920 р.н.;

Осіпова Марія Єгорівна, 1923 р.н. (с. Круглик);

Рибальченко Степан Іванович, 1916 р.н. (с. Кренище).

Ветерани Великої Вітчизняної війни на День Перемоги 9 травня, 1980-і рр.

2.6. СТОРІНКИ ПАМ'ЯТІ

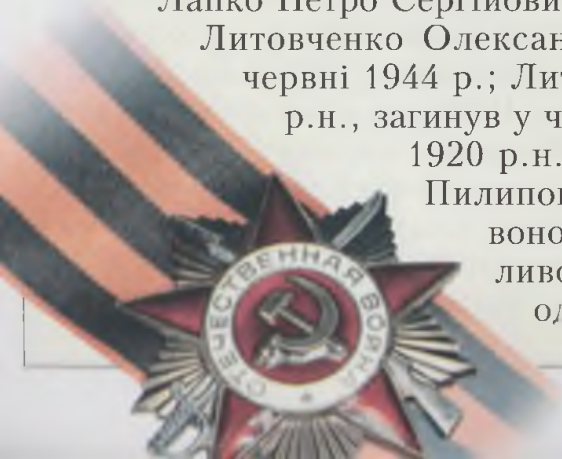
ПЕРЕЛІК ЖИТЕЛІВ ХОТІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ ПІД ЧАС ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ 1941–1945 рр. (всього 373 особи)

Баранов Олексій Константинович; Барбара Василь Карпович; Барбара Василь Михайлович; Барбара Василь Устинович; Барбара Григорій Карпович; Барбара Дмитро Титович, 1911 р. народження, загинув у червні 1944 р.; Барбара Іван Харитонович, 1906 р.н., загинув у червні 1944 р.; Барбара Степан Васильович; Барбара Степан Зосимович; Барбара Степан Михайлович; Барбара Яків Йосифович; Барсук Моїсей Сафонович; Беліменко Василь Григорович, 1904 р.н.; Беліменко Іван Григорович, 1921 р.н., загинув у травні 1943 р.; Беліменко Іван Терентійович, 1916 р.н., загинув у грудні 1943 р.; Беліменко Олександр Якович, 1908 р.н.; Беліменко Павло Микитович, 1900 р.н., загинув 18.09.1941 р.; Беліменко Петро Прокопович, 1902 р.н., загинув 16.02.1944 р., похований у с. Махаринці Козятинського р-ну Вінницької обл.; Беліменко Степан Софронович, 1903 р.н., похований у м. Гур'євськ Калінінградської обл., Росія; Беліменко Трохим Хомич, 1920 р.н.; Беліменко Федір Григорович; Беліменко Федір Федорович, 1920 р.н.; Беліменко Яким Григорович, 1904 р.н.; Беліменко Яків Хомич, 1910 р.н., загинув 06.02.1945 р.; Березанський Степан Тимофійович, 1912 р.н., загинув у грудні 1944 р.; Берченко Петро Дем'янович, 1917 р.н., загинув у липні 1943 р.; Білик Петро Степанович, 1900 р.н.; Білик Симон Степанович, 1905 р.н.; Білик Тихін Степанович, 1906 р.н., помер від ран 04.04.1944 р., похований у с. Криків Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.; Білошапка Анастасія Тимофіївна; Білошапка Гаврило Кузьмич, 1909 р.н., загинув у червні 1944 р.; Білошапка Іван Васильович, 1912 р.н., загинув 20.11.1943 р., похований у м. Біла Церква Київської обл.; Білошапка Опанас Тимофійович, 1912 р.н., загинув у липні 1943 р., похований у с. Калинівка Бахмацького р-ну Чернігівської обл.; Білошапка Петро Григорович, 1917 р.н., загинув у жовтні 1943 р.; Білошапка Петро Данилович, 1922 р.н., загинув 02.08.1942 р.; Білошапка Степан Григорович, 1904 р.н., помер від ран 06.09.1944 р., похований у с. Образув Сандомирського р-ну Келецького воєводства, Польща; Білошапка Яків Євдокимович, 1922 р.н., загинув 23.03.1944 р., похований у с. Олешин Хмельницького р-ну Хмельницької обл.; Бойченко Василь Васильович, 1922 р.н., загинув 02.12.1941 р.; Буркацький Григорій Олексійович, 1900 р.н., помер від ран; Буркацький Денис Олексійович, 1897 р.н., похований у Карпатах; Буркацький Петро Антонович, 1900 р.н.; Буркацький Сергій Федорович, 1902 р.н.; Бухаренко Андрій Іванович, 1913 р.н., загинув 04.10.1941 р., по-

хований у с. Куземир Охтирського р-ну Сумської обл.; Бучук Адам Якович; Ведмеденко Василь Семенович, 1916 р.н.; Ведмеденко Іван Васильович, 1908 р.н., загинув у січні 1945 р.; Ведмеденко Никифор Кузьмович, 1915 р.н., загинув 22.01.1944 р., похований у с. Матейків Барського р-ну Вінницької обл.; Ведмеденко Роман Григорович, 1908 р.н.; Ведмеденко Федір Гаврилович, 1907 р.н., загинув 15.04.1945 р.; Ведмеденко Яким Григорович, 1905 р.н.; Вересенко Григорій Андрійович; Вересенко Іван Пилипович; Вересенко Іван Степанович; Вересенко Карпо Михайлович; Вересенко Михайло Дорофійович; Вересенко Павло Михайлович; Вересенко Петро Михайлович; Веркеєнко Михайло Григорович, 1915 р.н., загинув 08.01. 1945 р.; Веркеєнко Пантелеймон Пилипович, 1925 р.н., помер від ран у травні 1944 р.; Веркеєнко Степан Софронович, 1908 р.н., загинув 01.01.1944 р.; Власенко Сидір Данилович, 1908 р.н., загинув 22.12 1943 р.; Гажаман Василь Степанович; Гажаман Семен Степанович; Гордиленко Василь Лаврентійович; Грищенко Іван Павлович, 1919 р.н., загинув 20.03.1944 р., похований у с. Ворошилівка Тиврівського р-ну Вінницької обл.; Грищенко Микита Федорович, 1907 р.н., помер від ран 12.07.1944 р., похований у с. Фрунзе Первомайського р-ну, Автономна Республіка Крим; Гудименко Іван Микитович; Гудименко Ілля Олексійович; Гудименко Олександр Львович; Гудименко Степан Олександрович; Гудименко Яків Олексійович; Гудименко Федір Левкович; Гутман Іван Антонович, 1905 р.н.; Давидчук Іван Федорович, 1900 р.н.; Дмитрієв Яків Якович, 1907 р.н., загинув у червні 1944 р.; Довженко Володимир Зиновійович, 1925 р.н.; Довженко Іван Карпович; Довженко Микола Григорович; Довженко Олексій Павлович; Довженко Петро Іванович; Довженко Сергій Савович; Довженко Федір Афанасьєвич; Довженко Федір Іванович; Євченко Мефодій Кирилович, 1909 р.н.; Жемера Яким Григорович, 1911 р.н., загинув у червні 1944 р.; Журченко Пилип Ісакович, 1903 р.н., загинув у березні 1944 р., похований у с. Тинівка Жашківського р-ну Черкаської обл.; Загреба Андрій Володимирович, 1917 р.н., загинув 30.09.1944 р., похований у Краківському воєводстві, Польща; Загреба Дмитро Феодосійович, 1920 р.н., помер від ран, похований у м. Київ; Загреба Сергій Іванович, 1908 р.н., загинув у 1941 р.; Зубченко Андрій Дмитрович, 1921 р.н., загинув у серпні 1941 р.; Іванікін Іван Петрович, 1914 р.н., загинув у червні 1944 р.; Капрапенко Олександр Павлович, 1910 р.н., загинув у 1941 р.; Карась Михайло Федорович, 1901 р.н., загинув 02.05.1944 р., похований у Румунії; Караульний Микола Митрофанович, 1905 р.н., загинув 28.02.1943 р.; Карцев Іван Петрович, 1918 р.н., загинув у липні 1941 р.; Карцев Павло Петрович, 1904 р.н.; Киричук Віктор Іванович, 1908 р.н., загинув 12.07.1944 р., похований у м. Пушкінські Гори Псковської обл., Росія; Козій Іван Климович, 1923 р.н., загинув 22.01.1945 р., похований в Угорщині; Козій Корній Григорович, 1897 р.н., загинув у 1944 р.; Козій Логвин Григорович,

1915 р.н., загинув 10.01.1944 р., похований у Таращанському р-ні Київської обл.; Козій Петро Якович, 1905 р.н., загинув у 1941 р.; Козій Федір Григорович, 1903 р.н., загинув у 1944 р.; Козій Яків Федорович, 1910 р.н.; Козленко Степан Григорович, 1915 р.н., загинув 16.01.1944 р., похований у с. Нестерівка Маньківського р-ну Черкаської обл.; Козленко Федір Гаврилович, 1920 р.н., загинув 11.03.1944 р.; Колістратенко Трофим Андрійович; Колістратенко Петро Авер'янович; Колістратенко Ілля Іванович; Колістратенко Михайло Іванович; Колістратенко Олександр Андрійович; Кононенко Андрій Іванович, 1923 р.н., загинув у червні 1944 р.; Кононенко Андрій Михайлович, 1900 р.н.; Кононенко Борис Гаврилович, 1907 р.н., загинув 22.01.1944 р., похований у с. Конела Жашківського р-ну Черкаської обл.; Кононенко Петро Федорович, 1924 р.н., загинув 05.08.1944 р., похований в Івано-Франківській обл.; Кононенко Степан Семенович, 1909 р.н., загинув 10.01. 1944 р.; Косенко Григорій Степанович; Косенко Олексій Михайлович; Кравченко Андрій Павлович; Крекотень Андрій Михайлович; Крекотень Андрон Остапович, 1904 р.н., загинув у червні 1944 р.; Крекотень Арсентій Іванович, 1920 р.н., загинув у 1943 р.; Крекотень Юхим Романович; Крекотень Іван Іванович, 1912 р.н., загинув у червні 1944 р.; Крекотень Іван Тимофійович, 1904 р.н., загинув 20.03.1942 р. в концтаборі, Німеччина; Крекотень Михайло Феодосійович, 1906 р.н., загинув 08.08.1944 р., похований у Краківському воєводстві, Польща; Кульбаченко Григорій Васильович; Кульбаченко Конон Танасійович; Кульбаченко Харлан Герасимович; Кутовий Василь Карпович, 1914 р.н., загинув у червні 1944 р.; Кутовий Василь Петрович, 1922 р.н., загинув 19.03. 1945 р., похований у Німеччині; Кутовий Іван Євдокимович, 1914 р.н., загинув 16.01.1945 р.н., похований у с. Бжекул Келецького воєводства, Польща; Кутовий Корній Степанович, 1920 р.н., загинув 15.03.1944 р., похований смт Печеніжин Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.; Кутовий Пантелеймон Іванович, 1915 р.н., загинув у 1944 р.; Кутовий Тимофій Карпович, 1906 р.н., загинув у червні 1944 р.; Кутовий Трохим Євдокимович, 1908 р.н., загинув 06.01.1944 р., похований у смт Липовець Вінницької обл.; Лапко Микола Митрофанович, 1919 р.н., помер від ран у 1944 р., похований у м. Васильків Київської обл.; Лапко Павло Іванович, 1913 р.н., загинув 13.03.1944 р., похований у с. Яструбинці Іллінецького р-ну Вінницької обл.; Лапко Петро Сергійович, 1919 р.н., загинув у червні 1944 р.; Литовченко Олександр Семенович, 1914 р.н., загинув у червні 1944 р.; Литовченко Степан Харлантіївич, 1919 р.н., загинув у червні 1944 р.; Логвин Павло Іванович, 1920 р.н., загинув 14.03.1944 р.; Лозун Артем Пилипович, 1905 р.н.; Лозун Григорій Саливович, 1906 р.н.; Лупеха Григорій Саливович, 1910 р.н.; Малашевський Феодосій Пилипович; Марущак Никифор

Феодосійович; Маслоученко Назар Юхимович; Матківський Степан Іванович, 1900 р.н., помер від ран 02.01.1944 р., похований у м. Біла Церква Київської обл.; Матківський Федір Опанасович, 1919 р.н., загинув 06.01.1944 р.; Меланчук Володимир Давидович; Мироненко Данило Миколайович, 1903 р.н., загинув у вересні 1944 р., похований у Румунії; Мироненко Данило Михайлович, 1908 р.н., загинув у липні 1942 р.; Мироненко Давид Іванович, 1900 р.н., загинув у квітні 1945 р., похований в Австрії; Мироненко Кіндрат Тимофійович, 1899 р.н.; Мироненко Лаврін Миколайович, 1916 р.н., загинув у червні 1944 р.; Мироненко Максим Михайлович, 1905 р.н.; Мироненко Микола Денисович, 1910 р.н., загинув у 1944 р.; Мироненко Олександр Терентійович, 1906 р.н., загинув у червні 1944 р.; Мироненко Олексій Миколайович, 1916 р.н., загинув у червні 1944 р.; Мироненко Петро Васильович, 1921 р.н., загинув у квітні 1944р.; Михайленко Василь Никифорович, 1906 р.н., помер від ран 01.08.1944 р., похований у м. Ходорів Жидачівського р-ну Львівської обл.; Михайленко Єлисей Якович, 1919 р.н., загинув у червні 1944 р.; Михайленко Михайло Васильович, 1904 р.н., загинув у червні 1944 р.; Михайленко Нестор Самсонович, 1902 р.н.; Михайленко Пантелеймон Степанович, 1918 р.н.; Михайленко Парфентій Данилович, 1900 р.н., загинув у березні 1942 р.; Михайленко Парфентій Іванович, 1918 р.н., загинув у червні 1942 р., похований у Ленінградській обл. Росія; Михайленко Петро Михайлович, 1924 р.н., загинув у січні 1944р.; Михайленко Пилип Євгенійович; Михайленко Пилип Михейович, 1912 р.н., загинув у лютому 1942 р.; Михайленко Семен Сергійович, 1900 р.н.; Михайленко Степан Пантелеймонович; Михайленко Федір Семенович, 1904 р.н., загинув у червні 1944 р., похований у с. Янченки Білопільського р-ну Сумської обл.; Михайленко Федір Якович, 1900 р.н., загинув у травні 1945 р.; Мишинський Дмитро Карпович, 1904 р.н., загинув у червні 1944 р.; Місніченко Іван Іванович; Місніченко Іван Федорович; Місніченко Максим Феодосійович, 1900 р.н., загинув у 1945 р., похований у м. Берлін, Німеччина; Місніченко Олександр Андрійович, 1917 р.н., загинув у червні 1944 р.; Місніченко Пилип Симонович; Місніченко Федір Йосипович; Місніченко Федір Семенович; Місячний Марко Тимофійович, 1913 р.н., загинув у червні 1944 р.; Молошний Григорій Єлисейович, 1908 р.н., загинув у червні 1944 р.; Мостовенко Іван Арсентійович; Моторний Кирило Григорович, 1923 р.н., загинув у червні 1944 р.; Моторний Пилип Григорович, 1906 р.н., загинув у червні 1944 р.; Мясниченко Федір Олександрович; Німенко Іван Павлович; Новосільський Андрій Опанасович, 1920 р.н., загинув у лютому 1944 р.; Олексієнко Григорій Микитович; Олексієнко Ілля Якович, 1914 р.н., загинув у червні 1944 р.; Олексієнко Федір Харитонович; Олексієнко Фидось Якович; Олещенко Михайло Антонович; Онопрієнко Павло Тимофійович, 1908 р.н., загинув у травні 1944 р., похований в Угорщині; Остапенко Левко Оксентійович, 1912 р.н., загинув у червні 1944 р.;

Павленко Петро Феодосійович, 1922 р.н., загинув 17.10.1944 р., похований у Польщі; Павленко Федос Дмитрович, 1900 р.н., загинув 28.04.1945 р., похований у Чехії; Паненко Адам Павлович; Пархоменко Григорій Павлович; Пархоменко Олександр Пилипович, 1917 р.н., загинув у 1944 р., похований у м. Біла Церква Київської обл.; Погребний Андрій Андрійович, 1897 р.н., загинув у червні 1944 р.; Погребний Архип Купріянович; Погребний Гаврило Данилович, 1918 р.н., загинув у червні 1944р.; Погребний Григорій Арсентійович; Погребний Іван Данилович, 1923 р.н., загинув 23.08.1944 р.; Погребний Іван Михайлович, 1910 р.н., загинув у червні 1944 р.; Погребний Іван Якович; Погребний Макар Федорович; Погребний Макар Феодосійович; Погребний Михайло Антонович; Погребний Михайло Єфимович; Погребний Михайло Якович; Погребний Петро Савелійович; Погребний Пилип Якович, 1914 р.н., загинув у грудні 1943 р.; Погребний Роман Тихонович, 1909 р.н., загинув у 1944 р., похований у с. Виграїв Корсунь-Шевченківського р-ну Черкаської обл.; Погребний Семен Іванович; Погребний Трохим Микитович; Погребний Федір Макарович, 1893 р.н., загинув у червні 1944 р.; Позніхаренко Матвій Григорович, 1913 р.н., загинув у 1945 р., похований у с. Лісники Києво-Святошинського р-ну Київської обл.; Поштаренко Давид Григорович; Правдивий Никифор Ігнатович; Прокопійенко Григорій Іванович, 1913 р.н., загинув 02.07.1941 р., похований у смт Миропіль Дзержинського р-ну Житомирської обл.; Птиця Гаврило Пантелеймонович; Пушка Василь Тимофійович; Пушка Володимир Євстратович; Пушка Олексій Тимофійович; Пятак Кузьма Григорович; Редченко Антон Федорович; Редченко Микита Нефедович; Рибальченко Дмитро Іванович; Рибальченко Микита Сафронович; Рибальченко Никифор Іванович; Рибальченко Олексій Мусійович; Рибальченко Олексій Пилипович; Рибальченко Сергій Михайлович; Руденко Родіон Захарович, 1913 р.н., загинув у червні 1944 р.; Рудь Афанасій Андрійович; Рудь Семен Андрійович; Рудь Федір Андрійович; Рябченко Андрій Аврамович, 1921 р.н., загинув 27.12.1944 р., похований у м. Мукачево Закарпатської обл.; Рябченко Іван Йосипович, 1915 р.н., загинув у червні 1944 р.; Рябченко Сергій Михайлович, 1900 р.н., загинув у червні 1944 р.; Савенко Яків Савович, 1906 р.н., загинув у червні 1944 р., похований у смт Миропіль Дзержинського р-ну Житомирської обл.; Сагач Олексій Мартинович; Сагач Яків Кирилович; Самарський Федір Ахтимович, 1911 р.н., загинув у червні 1942 р., похований у м. Фастів Київської обл.; Самойленко Микола Дем'янович; Самійленко Михайло Максимович, 1904 р.н., загинув у червні 1944 р.; Самійленко Олексій Данилович, 1907 р.н., загинув у червні 1944 р.; Самойленко Степан Нефедович; Самойленко Фома Дем'янович; Самохвалов Яків Харитонович, 1911 р.н., загинув у лип-

ні 1944 р., похований смт Миропіль Дзержинського р-ну Житомирської обл.; Сапон Іван Савович, 1909 р.н., загинув у червні 1944 р.; Синельник Іван Петрович; Синельник Павло Петрович; Синельников Василь Петрович; Синельниченко Григорій Сергійович; Синельниченко Федір Яковлевич; Ситниченко Гаврило Євстратович, 1897 р.н., загинув 28.08.1944 р., похований у Румунії; Синельниченко Михайло Пилипович; Синельниченко Савелій Степанович; Сіренко Андрій Фомич; Сіренко Гаврило Григорович; Сіренко Григорій Федорович, 1907 р.н., загинув у 1941 р.; Сіренко Григорій Фомич; Сіренко Євтух Іосифович; Сіренко Олександр Гаврилович; Сіренко Олександр Гаврилович; Сіренко Семен Іванович; Сіренко Степан Григорович; Скоробогаченко Іван Никифорович, 1919 р.н., загинув у 1942 р., похований у Ржевському р-ні Тверської обл., Росія; Скрипка Федір Васильович; Снігир Іван Харитонович, 1902 р.н., помер від ран у 1943 р.; Солов'єнко Іван Іванович, 1900 р.н.; Солов'єнко Кіндрат Васильович, 1908 р.н.; Солов'єнко Павло Потапович, 1912 р.н.; Солов'єнко Петро Іванович, загинув у 1942 р.; Терещенко Дмитро Іванович; Тетерук Григорій Іванович, 1920 р.н., загинув у грудні 1941 р.; Тетерук Іван Єфремович, 1909 р.н., загинув у 1941 р.; Тетерук Степан Максимович, 1920 р.н., загинув у червні 1944 р.; Тетерук Трохим Єфремович, 1923 р.н., загинув у 1944 р.; Тетерук Яків Оксентійович, 1912 р.н., загинув у червні 1944 р.; Тільс Іван Федорович; Тільс Сергій Федорович; Ткаченко Андрій Васильович, 1909 р.н., загинув у червні 1944 р.; Ткаченко Володимир Фомич, 1900 р.н., загинув у червні 1944 р.; Ткаченко Григорій Володимирович, 1903 р.н., загинув у 1942 р.; Ткаченко Іван Павлович, 1919 р.н., загинув 16.04.1944 р., похований у Тлумацькому р-ні Івано-Франківської обл.; Ткаченко Михайло Федорович, 1917 р.н., загинув у грудні 1944 р.; Ткаченко Родіон Наумович, 1899 р.н., загинув у червні 1944 р.; Товстенко Фока Іванович, 1904 р.н.; Токаренко Василь Степанович, 1900 р.н., загинув у січні 1944 р., похований у смт Ружин Житомирської обл.; Топчій Михайло Миколайович, 1899 р.н., загинув у лютому 1944 р.; Топчій Олександр Юхимович, 1903 р.н., помер від ран у травні 1945 р., похований у Польщі; Топчій Павло Іванович, 1908 р.н., загинув у червні 1944 р.; Трегубенко Карпо Якович; Тромсин Федір Олексійович, 1913 р.н., загинув у грудні 1943 р.; Тромсин Макар Омелянович, 1918 р.н., загинув у червні 1944 р.; Тромсин Федір Олексійович, 1913 р.н., загинув у грудні 1943 р.; Тромченко Герасим Пилипович; Троценко Іван Павлович; Тузак Гаврило Кузьмович, 1912 р.н., загинув у серпні 1943 р.; Тузак Омелян Костянтинович, загинув у січні 1944 р., похований у с. Петрівське Васильківського р-ну Київської обл.; Усенко Павло Андрійович, 1922 р.н., загинув 04.03.1942 р., похований в Орловській обл., Росія; Усенко Павло Леонідович, 1904 р.н., загинув у січні 1944 р.; Хилько Дмитро Петрович; Хільчевський Андрій Іванович, 1919 р.н., загинув у березні 1944 р.; Хільчевський Василь Йосипович, 1923 р.н., загинув

08.05.1945 р., похований у м. Оломоуц, Чехія; Хільчевський Йосип Тарасович, загинув у 1945 р.; Хільчевський Микола Гаврилович, 1919 р.н., загинув у червні 1944 р.; Хільчевський Михайло Григорович, 1914 р.н., загинув 14.01.1944 р., похований у Таращанському р-ні Київської обл.; Хільчевський Павло Гаврилович, 1914 р.н., загинув у червні 1945 р.; Хільчевський Тимофій Васильович, 1908 р.н., загинув у серпні 1944 р.; Циганок Іван Якимович, 1907 р.н., загинув у червні 1944 р.; Цікаленко Гаврило Григорович, 1917 р.н., загинув у червні 1944 р.; Цікаленко Григорій Семенович, 1920 р.н., загинув у червні 1944 р.; Цікаленко Ілля Никифорович, 1912 р.н., загинув у червні 1944 р.; Цікаленко Михайло Григорович, 1913 р.н., загинув у червні 1944 р.; Цікаленко Олександр Якович, 1925 р.н., загинув 25.01.1945 р., похований у Німеччині; Цікаленко Пилип Логвинович, 1911 р.н., загинув у червні 1944 р.; Цікаленко Терентій Юхимович, 1911 р.н., загинув у червні 1944 р.; Цікаленко Тимофій Захарович, 1908 р.н., загинув у червні 1944 р.; Цікаленко Яків Софронович, 1912 р.н., загинув у червні 1944 р.; Чернушенко Олексій Якович; Шаман Іван Васильович; Шаман Кіндрат Кононович; Шаман Максим Якович; Шаман Олександр Трофимович; Шаман Яків Савелійович; Шовкун Григорій Опанасович, 1902 р.н., загинув у червні 1944р.; Шовкун Григорій Фролович, 1897 р.н., загинув у грудні 1944 р.; Шовкун Дмитро Андрійович, 1918 р.н., загинув 05.02.1944 р., похований у с. Хотів Києво-Святошинського р-ну Київської обл.; Шовкун Іван Юхимович, 1913 р.н., загинув у червні 1943 р.; Шовкун Петро Андрійович, 1905 р.н., загинув у червні 1944 р.; Шовкун Петро Наумович, 1900 р.н., загинув у 1942 р., похований у м. Біла Церква Київської обл.; Шовкун Петро Федорович, 1906 р.н., загинув у червні 1944 р.; Шовкун Степан Васильович; Шовкун Федір Калістратович, 1897 р.н., загинув у червні 1944 р.; Шолудченко Афанасій Асонович; Шолудченко Афанасій Устинович; Шолудченко Василь Терентійович, 1905 р.н., загинув 25.12.1943 р., похований у с. Олександрівка Дніпропетровської обл.; Шолудченко Григорій Федотович, 1924 р.н., загинув у 1942 р.; Шолудченко Григорій Фролович, 1911 р.н., загинув у червні 1944 р.; Шолудченко Гнат Тимофійович, 1915 р.н., загинув 23.04.1945 р., похований у Чехії; Шолудченко Максим Сергійович, 1912 р.н., загинув у червні 1942 р.; Шолудченко Максим Якович, 1912 р.н., загинув 27.07.1941 р., похований у смт Миропіль Дзержинського р-ну Житомирської обл.; Шолудченко Михайло Данилович, 1912 р.н., загинув у червні 1944 р.; Шолудченко Михайло Терентійович, 1916 р.н., загинув 02.01.1944 р., похований у с. Великополовецьке Сквирського р-ну Київської обл.; Шолудченко Олексій Микитович, 1913 р.н., загинув 07.10.1944 р., похований у м. Тельшай, Литва; Шолудченко Олексій Семенович, 1915 р.н., загинув у червні 1944 р.; Шолудченко Опанас

Асонович, 1910 р.н., загинув у червні 1944 р.; Шолудченко Опанас Устимович, 1904 р.н., загинув 23.02.1943 р., похований у с. Любицьке Медвенського р-ну Курської обл., Росія; Шолудченко Остап Андрійович, 1897 р.н., загинув у грудні 1944 р.; Шолудченко Павло Григорович, 1908 р.н., загинув у червні 1944 р.; Шолудченко Петро Єлисейович, 1909 р.н., загинув 16.01.1944 р.; Шолудченко Сергій Тимофійович, 1901 р.н., загинув у 1942 р.; Шолудченко Хома Якимович, 1901 р.н., загинув у 1944 р.; Шумський Іван Іванович; Шумський Микита Сергійович; Шумський Петро Пилипович; Шустов Григорій Тимофійович, 1916 р.н., загинув у 1941 р.; Ямненко Іван Іванович; Ямненко Іван Сергійович; Ямненко Іов Радіонович; Ямненко Марко Миколайович, 1896 р.н., загинув 01.04.1945 р., похований у Польщі; Ямненко Петро Іванович; Ямненко Тимофій Миколайович; Янчук Григорій Олександрович, 1912 р.н., загинув у 1944 р.; Янчук Григорій Петрович, 1909 р.н., загинув 14.01.1944 р., похований у Таращанському р-ні Київської обл.; Янчук Іван Григорович, 1922 р.н., загинув у 1944 р.

Вічна пам'ять загиблим землякам.

Їх імена викарбувані на стелі поруч з іменами воїнів, які загинули за визволення Хотова і лежать в братській могилі.

Земляки Героя Радянського Союзу В.Д. Паширова з Башкирії біля братської могили (в центрі вчителька Г.Ф. Леценко), 1980-і рр.

Стелла біля пам'ятника воїнам-визволителям з іменами хотівчан, які загинули у Велику Вітчизняну війну

2.7. ДРУГА ПОЛОВИНА XX СТ.

9 травня 1945 р. закінчилася Велика Вітчизняна війна з фашистською Німеччиною і почалася післявоєнна відбудова. Поступово з полів бою поверталися й жителі Хотова, на яких чекало розгромлене господарство, яке потрібно було відновлювати. Друга Світова війна закінчилася 2 вересня 1945 р. розгромом Японії союзними силами.

ГОСПОДАРСТВО ПІСЛЯ ВІЙНИ

Відновив свою роботу і колгосп, який після війни почав носити назву ім. М.С. Хрущова. Керівництво колгоспу очолив Т.Г. Михайленко. У 1945 р. в колгоспі працювало 636 чоловік. Кожен колгоспник повинен був обов'язково відпрацювати певну кількість трудоднів. На полях колгоспу вирощували зернові, картоплю, овочі та баштанні, в садах — ягоди та фрукти; займалися тваринництвом, бджільництвом.

У 1945 р. валовий збір ягід та фруктів становив 5075 кг; надійшло з ферми молока 8775 л; вовни — 131 кг; яєць — 759 шт.; меду — 146 кг; воску — 8 кг; риби — 160 кг; зерна — 3247 ц; картоплі — 10040 ц; овочів — 320 ц та баштанних — 67 ц; сіна — 3354 ц. Грошові прибутки за 1945 р. становили 1 218 629 карбованців.

У цей період колгосп почав розподіл земельних (присадибних) ділянок жителям села: сім'ям колгоспників та спеціалістам сільськогосподарства виділяли земельні ділянки у розмірі 0,25 га, вчителям та медикам — по 0,10 га.

Станом на 1948 р. колгоспу належало 1470,16 га землі, з якої:

орної — 583,49 га, під територією села — 388,93 га, городи та сади — 118,35 га, сіножаті — 255,66 га. Основною тяговою силою в цей період були коні (90 голів) та воли (18 голів). Автомашин у робочому стані в колгоспі було всього дві.

Стосовно тваринництва, то у колгоспі на фермі вирощували велику рогату худобу (205 голів), розводили свиней (103 голови), овець (85 голів) та різну птицю (131), була пасіка на 25 бджолосімей.

У селі діяв клуб, в якому два рази на тиждень демонструвалися кінофільми. Випускалася стінгазета.

Школа знаходилася у будинку німецької управи та конюшні, збудованих в роки війни для потреб німецьких “господарів”. У школі не було дров для опалення, не вистачало парт для учнів та столів і стільців для вчителів. У лікарні діяли ізолятор та амбулаторія, яка не опалювалася.

ПІСЛЯВОЄННА ШКОЛА

Ось як описує ті часи у Хотові в своєму щоденнику вчителька Антоніна Федорівна Полчанова, яка пропрацювала в школі до 1978 р.: “28 листопада 1946 р. прибула я в школу за направленням з Уманського педучилища... У селі Хотів до Великої Вітчизняної війни стояв двоповерховий будинок — краса всього села. То була десятирічна школа. Та фашисти дорогу для всіх людей школу перетворили в купу цегли і сміття. Фашист Gendzel примусив старих і дітей вибирати цеглини і переносити на нове місце за метрів 300. Тут під його керівництвом було споруд-

За пам'ятником — школа у будинку,
збудованому під час війни для німецької управи

жено будинок німецького фасону, в якому він збирався жити, бути Вауером, а населення павколишніх сіл перетворити в рабів. Та славні воїни Радянської Армії під командуванням генерала Ватутіна ... штурмом звільнили с. Хотів 6.XI.1943 р. Будинок цей і конюшню та склад захоплено вцілості. В цьому будинку стали вчитися діти. Конюшню силами перших вчителів та хотівчан було переобладнано також під школу. Склад став кладовою для зерна...

Село мало дуже непривітний вигляд:

Скрізь горбочки та ярочки
Й хати дуже рідко.
Ні садочка, ні тиночка —
Ой, буде мені гірко.

Мені було доручено 35 першокласників... Працювати довелося у жахливих умовах: у класі холодно, чорнило замерзало; через кожні 10–15 хвилин організовувала біг на місці, щоб розігріти дітей; парт не було і учні сиділи на ослонах за козлами. На клас було 3–4 книжки. Та була дошка, крейда і бажання, велике бажання дітей учитися...

...Свій перший набір учнів я навчала до 1953 р. (7 років), спочатку грамоти в початкових класах, а потім німецької мови в V–VII класах (пройшла Білоцерківські курси перепідготовки вчителів початкових класів та вчителів німецької мови).

...Три роки я працювала у дві зміни...Перший наш педколектив

початкової школи складався з семи вчителів (на 1948 р.): К.С. Барабаш, К.В. Левченко, В.І. Михайленко, А.Ф. Полчанова, Т.Г. Скрябіна, О.О. Цікаленко та завідувачий початковою школою Г.К. Скрябін.

...На початку 1950-х років педагогів Хотівської семирічної школи складався вже з 17 осіб. Директором школи був В.Г. Грибко... З 1955 р. директор С.І. Жмурко...”

У червні 1951 р. Й.П. Федорченко очолив колгосп ім. М.С. Хрущова, а з 19 лютого 1952 р. головою колгоспу став А.В. Юрков.

Станом на 1954 р. в Хотіві певною мірою вже почала розвиватися інфраструктура:

- збудовано сільмаг;
- завершувалося будівництво житлового будинку для вчителів у центрі села;
- збудовано два містки і ставок (ставок копався силами колгоспників, вручну, на трудодні);
- озеленено сільські вулиці та дороги від с. Хотів до хуторів Чабани і Круглик;
- розпочато облаштування водопровідних колонок по вулицях — з кутка Вигон через куток Осередок до колгоспного двору.

Поряд з цими досягненнями, в планах стояли такі необхідні завдання, як будівництво школи-десятирічки, пожежного депо, шосейної дороги з Феофанії до Хотова.

Після спорудження ставка (нині це, так званий, “старий” ставок) будинок амбулаторії, що знаходився в насипу ставка, опинився в антисанітарному стані через болото та застій води біля приміщення. Голов-

Дівчата в центрі села, 1954 р.
(площа Паширова)

Молодіжна вечірка, початок 1950-х рр.

ний лікар Я.І. Нагорна підняла питання про перенесення амбулаторії в інше місце.

31 серпня 1954 р. відбулося об'єднання Хотівської та Лісниківської сільських рад в єдину із центром у с. Хотів, яка стала називатися Хотівська сільська рада депутатів трудящих. Головою сільради став К.П. Буркацький.

ПЕРЕДОВИКИ ПРАЦІ, ГЕРОЇНЯ

За успіхи в розвитку народного господарства і самовіддану працю передові колгоспники відзначалися урядовими нагородами, пам'ятними знаками, цінними подарунками. Передовими жінками колгоспу ім. М.С. Хрущова в 1957 р. були: М.М. Бадзюк, Г.Ф. Загреб, Є.Й. Рябченко, М.О. Литовченко, Г.Р.Вінніченко. Ланкові — Є.Р. Трипольська, К.Т. Тузак, Г.І. Козій, О.Г. Шовкун, Н.О. Мироненко, П.Ф. Шолудченко — були премійовані цінними подарунками (хустками, одеколоном, капровими панчохами).

За високі надії у 1957 р. доярка Тетяна Ахтамонівна Наливайко нагороджена золотою зіркою Героя Соціалістичної Праці та орденом Леніна.

Доярка Т.А. Наливайко удостоєна звання Героя Соціалістичної Праці в 1957 р.

У 1958 р. у с. Хотів було збудовано пожежне депо. Розвивалася й культурно-масова робота на селі. У післявоєнний період у Хотів працював драматичний гурток під керівництвом Зінченка А.Є. Весело проходили проводи на службу в армію молодих хлопців.

Проводи в армію хлопців — хотівчан, початок 1960-х рр.

15 січня 1959 р. відбулося об'єднання колгоспів — хотівського ім. М.С. Хрущова та “Нове життя” с. Ходосівка в один — колгосп ім. В.І. Леніна.

РАДГОСП
“ХОТІВСЬКИЙ”

На початку квітня 1963 р. колгосп перетворено в радгосп “Хотівський” Київського овочово-молочного тресту. До радгоспу “Хотівський” увійшли такі відділки: Хотівський, Лісниківський, Ходосівський, Пирогівський і цегляний завод (в Лісниках).

В цей час у Хотові з'явилися назви вулиць з нумерацією будинків. До цього користувалися традиційними назвами, так званих, “кутків” (мікрорайонів села): Вигон, Осередок, Забродок, Тирло, Стариківщина, Сіряків, Заяр. Такі адресні посилання, наприклад,

зустрічаються в протоколах сільської ради в архівах. Відкрилося постійне автобусне сполучення Хотова з Києвом (маршрут №78 до Володимирського ринку).

У 1964 р. відбулася реорганізація школи із восьмирічної у десятирічну, тобто — середню, з введенням в експлуатацію нової двоповерхової споруди школи. Стара споруда школи (колишня німецька управа) була передана лікарні. Після перебудови цього будинку, за активної участі молодого головного лікаря М.І. Хоменка, в 1967 р. тут розташувалося стаціонарне відділення Хотівської дільничної лікарні.

Радгосп “Хотівський” мав овочово-городницький напрямок у рослинництві та молочний — у тваринництві. У 1970 р. у радгоспі

Хотівська середня школа, споруджена на початку 1960-х років

Споруда лікарні

під картоплю було відведено 75 га (врожайність 130 ц/га). Для збирання картоплі використовувалося два комбайни. Під посівами зернових було зайнято 190 га, висівалися в основному озимі (врожайність 34,1 ц/га). Овочі вирощувалися як на полях, так і в теплицях та парниках. На полі зібрано помідорів — 1903 т. Урожайність помідорів в теплицях 9,9 кг з 1 м², під рамами — 5 кг з 1 м². Значні площі на полях радгоспу займали овочі (урожайність 122,5 ц/га), кормові буряки (300 ц/га) та кукурудза на силос. Парникове господарство складалося з 2800 рам, в тому числі під: помідори — 650 рам, пікіровку помідорів — 1030, капусту ранню — 650, капусту цвітну 100 та цибулю зелену — 350 рам. Тепличне господарство під плівкою займало 2500 м².

На допомогу в збиранні овочів Києво-Святошинський райком комуністичної партії направляв робітників і службовців з підприємств та науково-дослідних інститутів м. Києва. В ті часи така допомога міста селу була загальнодержавною політикою. У студентів університетів та інститутів (в основному, перших курсів) вересень місяць проходив на сільськогосподарських роботах у підшефних господарствах.

Рослинництво в героїня господарстві розвивалося динамічно. В 1971 р. за високі врожаї овочів ланкову Дар'ю Андріївну Адамович нагороджено золотою зіркою Героя Соціалістичної Праці та орденом Леніна.

**Ланкова овочівників Д.А. Адамович
удостоєна звання Героя Соціалістичної
Праці в 1971 р.**

Делегати Київської області на XVI з'їзді профспілок СРСР,
Москва, Кремль, 1977 р.

(Д.А. Адамович друга з правого боку в першому ряду)

ГАЗЕТНІ МАТЕРІАЛИ
ПРО РОСЛИННИЦТВО
В РАДГОСПІ

Щоб показати, яка увага приділялася вирощуванню
овочів, а також садівництву у радгоспі “Хотівський”,
наводимо низку газетних публікацій, які добре від-
творюють атмосферу того часу.

ЗА 190 ЦЕНТНЕРІВ ОВОЧІВ З КОЖНОГО ГЕКТАРА СОЦІАЛІСТИЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ РІЛЬНИКІВ РАДГОСПУ “ХОТІВСЬКИЙ” НА 1971 р*

Трудовники полів радгоспу “Хотівський”, втілюючи в життя рішення
XXIII з'їзду КПРС, Пленумів партії, з року в рік одержують високі
сталі врожаї овочевих культур, знижують собівартість продукції, під-
вищують рентабельність овочівництва. Так, середня урожайність усіх
овочів за восьму п'ятирічку становить 160 центнерів з кожного гектара.
Це дало можливість колективу радгоспу успішно виконати достроково
п'ятирічний план здачі городуни державі.

Але як і всі радянські люди, ми не зупиняємося на досягнутому, спо-
внені прагнення добитися в новій п'ятирічці ще вагоміших показників.

Широко розгорнувши соціалістичне змагання за гідну зустріч XXIV
з'їзду КПРС та XXIV з'їзду КП України, підтримуючи почин трудов-
ників радгоспу імені Шевченка, рільники радгоспу “Хотівський” беруть
на себе підвищені соціалістичні зобов'язання на 1971 рік.

Примітка. *Соціалістичні зобов'язання — це поширена в радянські часи форма зобов'язань
колективу підприємства з перевиконання державного річного плану виробництва
продукції.

Виростити на кожному гектарі посіву по 190 центнерів овочів на площі 270 гектарів, в тому числі помідорів — по 190, огірків — по 120, капусти — по 350 центнерів. Продати державі не менше, як 4000 тонн різноманітної городини проти плану 3620 тонн.

Ще вищих урожаїв прагнуть одержати передові бригади та ланки. Колективи бригад відділка №1 (бригадир І.Є.Сіленок) та відділка №3 (бригадир Г.Й. Корнієнко) зобов'язуються виростити на кожному гектарі по 200 центнерів овочів. Члени ланок Д. Адамович, О. Мальцевої, П. Цікаленко, Ф. Миrowsької вирішили зібрати з кожного гектара по 350–400 центнерів овочів. Високі зобов'язання взяли також ланки, які очолюють С. Жарикова, Ф. Буркацька, У. Соколова, А. Мельниченко.

...Щоб найраціональніше використати кожен гектар землі, значно підвищити родючість радгоспних ланів, вивеземо під овочеві культури 9000 тонн органічних добрив, що становитиме в середньому по 33 тони на кожний гектар, під огірки і помідори — по 45 тонн. Крім того, внесено на кожен гектар під городину по 13 центнерів мінеральних добрив.

З цією метою в радгоспі розроблена чітка система використання добрив, з осені вивезено на поля 2000 тонн гною, в даний час організована і працює спеціальна бригада по заготівлі і вивезенню добрив, яка має всі необхідні механізми і засоби виробництва. В 1971 році буде побудоване гноєсховище.

...Заготовлено в достатній кількості насіння помідорів сортів Київський ранній-139, Донецький, Штамбовський сливовидний, Білий налив, огірків — Ніжинський (для відкритого ґрунту) і Нерослий (для закритого ґрунту), капусти — Димерська-7, Амагер-611, Слава.

Велику увагу приділяємо вирощуванню доброякісної розсади. Всього буде вирощено 5 мільйонів штук розсади, із них 2 мільйони штук у торфоперегнійних горщечках.

Все це дасть змогу вдосталь і в широкому асортименті забезпечити трудящих свіжими різноманітними овочами.

Будемо наполегливо вишукувати нові резерви, ставити їх на службу виробництву, впроваджувати передові методи вирощування овочевих культур. Посадимо помідори за схемою 90×50 см, капусту ранню — у торфогнойових горщечках на всій площі, середню капусту — 50 процентів площі висадимо розсадою, а решту — сівалками. Пізню ж капусту, як і раніше, посіємо безрозсадним способом. Це дасть змогу більш ефективно використати техніку при обробітку та збиранні овочевих культур, а також успішніше вести боротьбу з їх хворобами та шкідниками.

Буде повністю механізовано міжрядний обробіток, на збиранні помідорів і огірків використаємо механізовані площадки, в боротьбі з бур'янами широко застосуємо, крім механізмів і ручної праці, хімічні засоби — гербіциди.

...Рільники радгоспу “Хотівський” закликають всіх трудівників полів району наполегливо боротися за високі, сталі врожаї, ще ширше розгорнути змагання за гідну зустріч зустріч XXIV з'їзду КПРС та XXIV з'їзду КП України.

За дорученням зборів зобов'язання підписали: І. Чернов — директор радгоспу, К. Євенко — секретар парткому, М. Логвинчук — голова робіткому, І. Тютюнник — заступник директора, Г. Черниш — головний агроном, В. Голуб — головний інженер, В. Кузьменко — керуючий відділком №1, І. Сіленок, Г. Корнієнко — бригадири, Є. Колодіна — парниковод, У. Козленко — ланкова теплиці, Д. Адамович, О. Мальцева, П. Цікаленко — ланкові овочевих бригад, П. Товстенко — механізатор.

Газета "Шлях до комунізму", 1971 р. №17 (із скороченням).

ЯК ЗАВЖДИ, ПО-УДАРНОМУ

По-бойовому включився в соціалістичне змагання за збільшення виробництва і здачу державі овочів на честь 50-річчя утворення СРСР колектив парниково-тепличного господарства першого відділка радгоспу "Хотівський".

У кращі строки парниководи приступили до забивки рам, посіяли ранню капусту, надранні помідори. Розсада добре зійшла і робітниці приступили до розпikirування.

Особливо по-ударному напередодні Міжнародного свята 8-го Березня працюють колективи ланок, які очолюють Герой Соціалістичної Праці Дарія Андріївна Адамович, орденоносці Ольга Іванівна Мальцева і Поліна Андріївна Цікаленко. Завдяки їх сумлінній праці розпikirування ранньої капусти і надраних помідорів уже завершено.

Й.Азволінський

Газета "Шлях до комунізму", 1972 р., №29

Учні Хотівської середньої школи також залучалися до суспільно-корисної праці на полях радгоспу "Хотівський". Нижче наводимо замітку з районної газети вчителя історії Івана Тимофійовича Андрющенка, який був позаштатним кореспондентом цієї газети.

САД НА КРУТОСХИЛІ

До 80 центнерів плодів дав з гектара в радгоспі "Хотівський" Києво-Святошинського району сад, розташований на схилах ярів. Закладено його на площі 15 гектарів вісім років тому після терасування.

На раніше невикористовуваних землях було посаджено яблуні "Кальвіль сніжний", "Джонатан", "Слава переможцям", інші плодові культури. Розміщення дерев, їх догляд, нагляд за їх розвитком, розроблення системи удобрення ґрунту — все це стало предметом турботи спеціалістів Українського науково-дослідного інституту садівництва, для яких "Хотівський" став своєрідним опорним пунктом.

Створення терас, що само по собі є ефективним засобом боротьби з ерозією, при достатній ширині полотна, залежно від крутизни схилу, дає можливість розміщувати на гектарі 500–540 дерев.

(ПАТАУ)

Газета "Київська правда", 1973 р., №214.

НА ЧЕСТЬ ПЕРЕДОВИКІВ

З великим піднесенням розпочали новий рік трудівники радгоспу “Хотівський”. Для того, щоб відзначити кращих із кращих, у сільському клубі Хотова проведено вечір трудової слави.

Серед присутніх у залі — передовики радгоспу П.А.Цікаленко, нагороджена орденами Жовтневої Революції та “Знак Пошани”, К.С. Козій, кавалер ордена Трудового Червоного Прапора, Є.Д. Колодіна — передовий парниковод, депутат сільської Ради, У.Є. Козленко, бригадир тепличної бригади.

У своєму виступі В.А. Ткачук коротко охарактеризував здобутки хотівчан, їх плани на майбутнє. Потім був даний концерт силами сільської художньої самодіяльності, якою керує А.І. Лабзін.

Хотівська агіткультбригада об’їхала з концертами ряд виробничих діляниць радгоспу, привітала на квартирі Героя Соціалістичної Праці пенсіонерку Т.А. Наливайко та інших знатних людей села.

М. Логвинчук

Газета “Шлях до комунізму”, 1974 р., №3.

ПО 350 ЦЕНТНЕРІВ БУРЯКІВ

Вихованці Хотівської середньої школи щорічно приходять на допомогу трудівникам радгоспу “Хотівський”. Нинішнього року вони вирощували кормові буряки на площі 3 гектари. Урожай зібрали непоганий — по 350 центнерів з гектара.

Допомагали учні збирати буряки на інших площах. А нині зрізають капусту в радгоспі, збирають квіти в підсобному господарстві “Круглик”. Ініціативу повсюдно проявляють комсомольці школи.

Зароблені учнями гроші підуть на поповнення матеріальної бази школи, на надання матеріальної допомоги учням та проведення цікавих екскурсій.

І. Андрющенко, вчитель

Газета “Шлях до комунізму”, 1972 р., №57

ГАЗЕТНІ МАТЕРІАЛИ ПРО ТВАРИННИЦТВО В РАДГОСПІ

Тваринництво радгоспу “Хотівський” за темпами розвитку значно відставало від рослинництва як по радгоспу, так і по тресту взагалі. За надоями молока радгосп займав невисокі місця в Київському овочево-молочному тресті (2200 кг/рік від 1 корови) і в районі взагалі.

В той же час, у радгоспі “Хотівський” були доярки, які своєю самовідданою працею досягали надзвичайно високих показників за надоями молока від корови в масштабах району.

Якщо передові доярки радгоспу “Хотівський” надоявали від однієї корови від 11 до 17 кг молока на добу, то середньодобовий надій по господарству був невисокий.

Виробництво молока в господарствах Києво-Святошинського району Київської області за 4 місяці 1972 р. (з районної газети “Шлях до комунізму”, 1972 р. №58)

Радгоспи, господарства	Надоєно від корови (кг)	+ або – проти відповідного періоду 1971 р.	Виробництво на 100 га угідь, ц	+ або – проти відповідного періоду 1971 р.
1 “Київський”	1386	+195	240	+44
2 Дослідне гос-во “Дмитрівка	1341	+91	130	+28
3 імені Ватутіна	1309	+74	294	+40
4 Ворзельська станція м’ясного скотарства	1166	+181	231	+8
5 “Совки”	1138	+178	332	+55
6 Боярський с/г технікум	1100	–24	160	–3
7 “Білогородський”	1096	+226	387	+76
8 “Козаровицький”	1070	+71	274	+20
9 імені Василь’єва	1037	+24	352	+9
10 “Музичанський”	1030	+43	326	+23
11 “Тарасівський”	1021	+42	309	+7
12 “Прогрес”	1014	+189	286	+65
13 “Бучанський”	1012	–30	330	–
14 “Шпильківський”	1006	+180	304	+23
15 імені Шевченка	980	–32	325	–1
16 “Мічурінський”	976	+120	342	+50
17 Київська станція лукувництва	974	+117	173	+42
18 Кормове гос-во “Забір’я”	935	+211	141	+35
19 “Димерський”	926	+44	280	+25
20 “Плодородсадницький”	904	+150	135	+14
21 “Хотівський”	887	–4	270	+22
22 “Бузівський”	860	–44	250	–
23 “Деснянський”	797	+36	199	+17
24 Рибоколгосп “Жовтневий”	760	+67	93	+17
25 “Ягідний”	748	–108	109	+22
26 “Жукинський”	737	+12	148	+12
27 “Рубежівський”	708	+3	198	+16
28 “Катюжанський”	669	+11	155	+17
29 “Жорнівський”	664	+33	211	+15
30 Гаврилівська птахофабрика	664	–	5	–

Передові доярки Києво-Святошинського району Київської області за підсумками роботи тваринників за 4 місяці 1972 р. — надої понад 1000 кг від корови (з районної газети “Шлях до комунізму”, 1972 р. №58)

Прізвище	Радгосп	Надоєно від корови, кг
1 Коврига Т.К.	“Хотівський”	2128
2 Кашка О.Й.	Імені Ватутіна	1826
3 Сидоренко М.Г.	Імені Ватутіна	1797
4 Царук В.В.	Імені Васильєва	1790
5 Ляхевич	“Шпнтківський	1777
6 Жеведь К.М.	“Білогородський”	1745
7 Кошелева А.С.	“Бучанський”	1685
8–18* ...	...	1662–1477
19 Кетова В.С.	“Хотівський”	1464
20 Кононенко М.В.	“Козаровицький”	1462
21–26 ...	...	1455–1377
27 Хільчевська Г.М.	“Хотівський”	1356
28 Бебенко Г.Р.	“Музичанський	1349
29–52 ...	...	1347–1058

*Список друкується із скороченням.

Тракторний стан радгоспу на-
раховував 21 трактор (16 діючих),
5 плугів (2 діючих), 50 борін (40
діючих), 6 культиваторів (4 робо-
чих), одну зернову сівалку, 2 ово-
чеві сівалки. Такий арсенал тех-
ніки обслуговував потреби рад-
госпу.

У 1974 р. була висунута про-
позиція щодо газифікації села.
Почалася організація кооперати-
ву з метою залучення коштів жи-
телів для підведення газу до їх
помешкань.

У 1979 р. проведена рекон-
струкція дороги с. Хотів — с. Ліс-
ники. Але реконструкція пройшла
із значними відхиленнями від про-
екту, не було зроблено майданчи-
ків для зупинок автобусів. Тому
управління транспорту району не
дозволило продовжити маршрут ав-

тобусу № 89 (Київ — Лісники) до
Хотова, через невідповідність до-
роги встановленим нормативам.

В ці роки в Хотові було збу-
довано двоповерховий дитячий са-
док, аптеку.

Споруда дитсадка

Зведення про середньодобовий надій молока по господарствах Києво-Святошинського району Київської області станом на 5 червня 1973 р. (з районної газети “Шлях до комунізму”, 1972 р. №66)

Радгоспи, господарства	Надій молока від корови	+ або – проти відповідного періоду 1972 р.
1 Боярський с-г технікум	16,9	+2,5
2 Дослідне гос-во “Новосілки”	14,8	+1,3
3 “Київський”	13,5	+0,1
4 “Тарасівський”	12,6	+0,3
5 Кормове гос-во “Забір’я”	12,2	+1,5
6 “Совки”	11,9	—
7 Ворзельська станція м’ясного скотарства	11,8	—
8 “Мічурінський”	11,8	–1
9 “Жорнівський”	11,5	+2,3
10 “Музичанський”	11,1	+0,8
11 імені Шевченка	10,5	+0,2
12 “Бучанський”	10,4	–0,1
13 “Білогородський”	10,2	–0,1
14 “Шпитківський”	10,2	–0,1
15 “Хотівський”	9,7	+0,3
16 “Плодородсадницький”	9	+1
17 “Бузівський”	8,8	–0,5
18 “Рубежівський”	8,7	–0,6

Примітка. В даній таблиці немає низки господарств, які присутні у вищенаведених таблицях (дані за 1972 р.) тому, що вони відійшли до новоутвореного Вишгородського району Київської області.

РАДЯНСЬКІ П’ЯТИРІЧКИ

Господарство села, як і всієї країни на той час, розвивалося за п’ятирічними планами (п’ятирічками). Стан господарювання на початку 11-ої п’ятирічки (1981–1985 рр.) в радгоспі “Хотівський” виглядав наступним чином:

- заготівля сіна збільшилася у 2 рази, порівняно з минулими роками (1564 т);
- заготівля силосу зросла у 1,5 рази;
- по збору коренеплодів план виконано на 50%;

- по збору огірків і помідорів план перевиконується;
- по збору фруктів план виконано, а по ягодах — лише на 43%;
- тепличне господарство план не виконує, тому продукція має високу собівартість;
- по надоях молока на фуражну корову показники низькі.

В цей час у радгоспі “Хотівський” працювало 1200 чоловік, а в сусідньому підсобному господарстві “Круглик” — 200. На території радгоспу діяло три се-

редні школи із загальною кількістю учнів 1100 чол. Хотівську середню школу відвідувало 660 учнів, які навчалися в 20 класах, у групі продовженого дня було 172 учні, у двох десятих класах — 51 учень. Працювало п'ять магазинів, хоча не всі товари, що завозилися, задовольняли зростаючий попит населення. На території сільської ради працювало два павільйони побутового обслуговування населення — у Хотові і Лісниках.

Хотівська дільнична лікарня до 1981 р. обслуговувала п'ять сіл, із загальною кількістю населення 8560 чол. На цей період було добудовано рентгенівський кабінет та зроблено реконструкцію приміщення амбулаторії за рахунок коштів радгоспу “Хотівський”. Для обслуговування хворих лікарня мала спеціалізовану автомашину. Стаціонарне відділення лікарні було розраховано на 50 ліжок. В той же час, з 1982 р. розширювалася територія медичного обслуговування, до якої входили села Хотів, Лісники, Ходосівка, Чабани, Новосілки, Круглик та Кременище, тобто більше 12 тисяч чоловік. У зв'язку з такими обставинами, у роботі лікарні виникали проблеми: не вистачало місць, лікарі були перевантажені.

У клубі проводилися культурно-масові заходи: читання лекцій, кінолекторії, вечори праці і слави людей радгоспу “Хотівський” (теми — “Люди цікавих професій”, свято жнив та свято останнього снопа, випускалися сатиричні листки, “блискавки” та ін.). У Хотівській бібліотеці налічувалося 11 234 примірники книг.

Станом на 1 липня 1982 р. по Хотівській сільській раді нараховувалося 1874 особистих підсобних господарств, які розміщені на 402 га, проживало 6525 чол., які мали 235 голів ВРХ, у т.ч. 87 корів, 1269 голів свиней, 863 — кролів.

В 1981 р. розпочалося будівництво централізованої котельні в с. Хотів, газифікація теплиць і центра села, будівництво каналізації з очисними спорудами.

1982 р. дав поштовх значним зрушенням майже всіх галузей виробництва радгоспу. Вдало було спрямовано зусилля на виконання плану виробництва і продажу овочів. Відзначилися високими результатами по радгоспу такі працівники як: П.А. Цікаленко — ланкова овочевої бригади закритого ґрунту, Г.Н. Довженко та Л.С. Загорулько — бригадири-садоводи, ланкові Л.А. Заболотна та Д.А. Адамович (отримали врожай помідорів найвищий по радгоспу — 430 та 352 ц/га).

Кращі доярки — Т.Н. Самарська, Г.М. Хільчевська, Є.Й. Рябенко, В.Н. Михайленко, М.Ф. Загребя, В.А. Матвійчик, Л.П. Юрченко, О.В. Кошина, Н.С. Тетерук, Г.А. Кравченко, Г.О. Кондратюк, Л.Г. Іллющенко, О.Ф. Шевчук, Г.М. Друзева, Н.О. Корнійчук, Є.Я. Лупеха, О.І. Хільчевська, Г.Д. Мельниченко, А.М. Корнієнко — відзначені високими урядовими нагородами-орденами і медалями, а також преміями за високі надой молока на одну фуражну корову.

Керівництво радгоспу намагалось більше залучати молодих людей до роботи в господарстві.

Молодь же з більшим бажанням йшла працювати у винний цех, в якому були створені умови праці, близькі до промислових, а також на тракторну бригаду та в автопарк. На полі, в теплицях та на фермі молодих працівників було зовсім мало.

Хотівська середня школа за період з 1964 р. по 1983 р. випустила 741 чол. із середньою освітою. У 10-й п'ятирічці (1976–1980 рр.) середню освіту отримали 286 чол., вісім класів (неповна середня освіта) закінчило 333 чол. За три роки 11-ї п'ятирічки — 157 чол. отримали середню освіту, 217 чол. закінчило вісім класів. В школі було обладнано 4 навчальні кабінети.

Активом села велася робота по вихованню у молодих людей розумних потреб при проведенні свят і дозвілля, оскільки багатолюдні весілля та проводи в армію часто відбувалися з надмірною кількістю випивки. Місцева влада запровадила проведення урочистого ритуалу реєстрації шлюбу у святковій атмосфері в клубі.

Йшла робота над покращенням телефонного зв'язку (введення АТС на 500 номерів), доріг та реконструкцією електроліній. Але, мабуть, більш ефективно працювали по будівництву та благоустрою самі хотівчани. Тільки за 1984 р. побудовано 25 нових власних будинків. Станом на 1985 р. у Хотові залишалось ще дві вулиці не газифікованими.

Держава ставила перед жителями села плани по здачі з присадибних господарств молока, м'яса, картоплі. Організовано велася робота з підписки на газети і журнали.

У березні 1985 р. головою Хотівської сільської ради став Личик М.Ф.

Радгосп “Хотівський”, який був господарством приміського типу, знаходився у надзвичайно складному становищі за якісною структурою земель. Із 2800 га земельних угідь — 1700 га орних земель розміщено на схилах і крутосхилах. Решта земель: 350 га — сади; 350 га — пасовища, які знаходяться в ярах і балках, що, практично, не давало можливості їх використовувати. Весь час на угіддя територіально “наступав” Київ. Наприклад, відомий музей народної архітектури і побуту України в Пирогові збудовано в 1969 р. на колишніх сільгоспугіддях радгоспу “Хотівський”.

У квітні 1986 р. головою Хотівської сільської ради було обрано А.М. Саса.

У 1986 р., в рамках проголошеної в колишньому СРСР у часи “перебудови” загальнодержавної програми по боротьбі з пияцтвом та самогеноварінням, депутати сільської ради перевіряли порядок проведення весіль, щоб вони були безалкогольними. В Хотові було закрито цех з виробництва плодово-ягідного вина, що призвело до втрат по радгоспу на суму 1 мільйон карбованців.

В той же час, активно розширювалося тепличне господарство, цехи підсобних промислів, виробництва соків і овочевих консервів. Ці заходи повинні були виправити фінансове становище господарства.

Використання інтенсивних технологій для вирощування сільськогосподарських культур, про-

Музей народної архітектури і побуту України в Пирогові збудовано на колишніх сільгоспугідях радгоспу “Хотівський”

гресивних форм оплати праці дали змогу забезпечити нарощування виробництва рослинної продукції в радгоспі. У 12-й п'ятирічці (1986–1990 рр.) середньорічний валовий збір зерна зріс у порівнянні з 11-ю п'ятирічкою на 17%, зросло виробництво цукрових буряків, соняшника, овочів та інших сільськогосподарських культур.

За два роки 12-ї п'ятирічки значно зросли і темпи капітального будівництва в Хотові. Введено в експлуатацію 24-х квартирний будинок в центрі села для працівників радгоспу, 7 — одноквартирних, три — 4-х квартирних будинки (для вчителів), відкрито перукарню і прийнято в експлуатацію 62 житлових будинки індивідуальної забудови.

Тепличне господарство виконало план на 150% (бригада М.З. За-

валія — Г.М. Сазанська, Л.Г. Місніченко, Т. Москаленко). Урожайність зросла від 5,9 кг овочів з 1 м² (у 1981 р.) до 22 кг (у 1987 р.). Починаючи з 1986 р., зростають прибутки: 1986 р. — 20 тис. крб., 1987 р. — 49 тис. крб., 1988 р. — 140 тис. крб.

На відміну від успіхів у господарюванні, в культурно-масовій роботі досягнень було мало. Клуб в Хотові — це приміщення, в якому відсутні кімнати для роботи гуртків, в бібліотеці немає читальної зали. Щороку на сесіях сільської ради депутатами приймалися рішення про будівництво будинку культури, бані, добудови лікарні та школи, але їх реалізація відкладалася через брак коштів.

Як відомо, 1989 р. увійшов в історію виведенням контингенту радянських військ з Афганістану,

Центр Хотова, площа Паширова
(будинки зведені за “радгоспних” часів)

в якому вони вели бойові дії з 1979 р. На жаль, у цій війні довелося брати участь і 8 жителям Хотова, які проходили строкову службу у збройних силах колишнього СРСР. Двоє з них загинуло: Беліменко В.Д. і Ведмеденко В.І. В мирний час прийшло горе в рідні домівки. Учасниками бойових дій в Афганістані стали: М.І. Болтаг, В.П. Вересенко, С.В. Галай, В.В. Гудименко, О.І. Михайленко, С.М. Роєнко.

1990 рік — у Хотівській сільській раді були сформовані і діяли комісії:

- 1) планово-бюджетна;
- 2) з охорони здоров'я;
- 3) із сільського господарства та землекористування;
- 4) з благоустрою та побутового обслуговування;
- 5) з торгівлі та громадського харчування;
- 6) з народної освіти і культури;
- 7) із соціалістичної законності;

- 8) адміністративна;
- 9) із боротьби з пияцтвом та алкоголізмом;
- 10) у справах неповнолітніх;
- 11) з радянських традицій, свят і обрядів.
- 12) з інформації і гласності.

У 1990 р. виділено з бюджету 150 тис. крб. на будівництво будинку культури в центрі Хотова, яке розпочалося у цьому ж році і мало закінчитися у 1992 р. Але будівництво будинку культури так і зупинилося на нульовому циклі (вирито було катлан і вбито бетонні палі).

На посаду сільського голови з 20.02.1991 р. обрана Євсюкова О.Ф.

З 1991 р., згідно нової державної політики про індивідуальну трудову діяльність, в Хотові було зареєстровано чотири кооперативи “Садко”, “Рассвет”, “Весна”, “Рута” і малі підприємства.

3. ХОТІВ У РОКИ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

3.1. НА ЗЛАМІ ХХ–ХХІ ст.

Після розпаду колишнього СРСР, 24 серпня 1991 р. проголошено незалежність України, взято державний курс на ринкову економіку.

Як пише Л.Г. Лук'яненко, один з авторів Декларації про незалежність України, який останні майже два десятиріччя мешкає в Хотові, “Упродовж 1990–1991 рр. Україна здійснила мирну національно-визвольну революцію, в якій розв'язала два великих національних завдання: вийшла з-під влади Москви і проголосила незалежність України, ... запровадила демократичний лад”. Але дуже складними виявилися 90-і роки для молодої держави: економічна криза, гіперінфляція, відповідно, падіння доходів населення. “Україна стала незалежною, з Москви перестали надходити вказівки, і ці виконавці (керівники) опинилися перед грандіозними завданнями, для ви-

рішення яких не мали досвіду та жодної психологічної готовності.

...Україна сторіччями була неповноструктурною системою: у нас не було своєї армії, зовнішньої політики і дипломатії, своєї внутрішньої політики й поліції, не було своєї національної голови (інтелігенції), що кермувала б народом в інтересах українського народу. Тепер оце вперше за багато сторіч Україна стала повноструктурною системою...” Автор глибоко вірить, що “Немає сили, яка б перемогла українців” [17].

З осені 1991 р. в країні почалася земельна реформа, яка стала частиною економічної реформи. Основним завданням, при цьому, став розподіл земель з наданням їх у довічне успадковане володіння громадянам (приватизація землі), постійне володіння радгоспам та іншим підприємствам.

Загальна площа земель радгоспу “Хотівський” становила

Герой України Л.Г. Лук'яненко —
мешканець Хотова

2142,4 га, в т.ч. рілля — 856,6 га, сади — 135 га, сіножаті — 33 га, пасовища — 95,9 га, присадибні ділянки — 398,8 га, ділянки покриті лісом — 164,8 га, водою — 27,6 га, шляхами і прогонами — 56,3 га.

Станом на 1.01.1991 р. у Хотові було 1455 дворів, які розташовані на території 236,7 га. Отже, на один двір припадало 0,16 га землі. У Хотові проживало 4848 чоловік, тому на одного жителя припадало 0,048 га землі. Враховуючи значну густоту населення і відсутність необхідної кількості вільних земель, було встановлено граничні розміри земельних ділянок, що надаються (0,15 га — для приватної забудови; 0,06 га — для городництва).

В 1992 р. сільськогосподарські підприємства району за багаторічну історію вперше не виконали переважну більшість показників по виробництву і продажу продукції державі. Радгосп “Хотівський”

Лук'яненко Левко Григорович — відомий політичний і державний діяч, письменник, депутат Верховної Ради України трьох скликань, Герой України. Народився 24.08.1928 р. у с. Хрипівка Городнянського району Чернігівської області. Протягом 1944–1953 рр. служив у Радянській армії. В 1958 р. закінчив юридичний факультет Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова. 1958–1961 рр. працював адвокатом на Львівщині. 1958 р. заснував підпільну організацію — Українську робітничо-селянську спілку. В 1961 р. заарештований і засуджений до страти, яку було замінено 15-річним ув'язненням. Після звільнення оселився в Чернігові (1976 р.), став одним із засновників Української Гельсинської спілки. В 1978 р. засуджений до 10 років ув'язнення і 5 років заслання. Звільнений із заслання в кінці 1988 р. На початку 1989 р. оселився в с. Хотів. В 1990 р. обраний народним депутатом України. 1992–1993 рр. — Надзвичайний і Повноважний Посол України в Канаді. Член Національної спілки письменників. Почесний директор Українсько-південноафриканського інституту політичного лідерства та лінгвістики ім. Нельсона Мандели МАУП, почесний доктор Альбертського університету (Канада), Голова Ради старійшин Української республіканської партії “Собор”. Звання Героя України удостоєний у 2005 р., має низку відзнак і нагород. Автор книг: “Сповідь у камері смертників”, “Вірю в Бога й Україну”, “Не дам загинуть Україні”, “Незнищенність”, “Національна ідея і національна воля” та ін.”.

план виконав по здачі овочів лише на 57,7%, зернових — 0,3%, ягід — 64,2%, огірків — 86%, помідорів — 25%, капусти — 60%. Зменшилося виробництво молока — план виконано на 56% (незадовільний стан кормової бази).

Заходи із стабілізації виробництва зайняли важливе місце в роботі по зміцненню економіки радгоспу. Було введено в дію плівкових теплиць на суму 295 тис. крб. та постійних теплиць під скло на суму 195 тис. крб. Побудовано сіносховище, вартістю 55,6 тис. крб. Капіталовкладення в цех по заморожуванню сільськогосподарської продукції в Хотові становили 133 тис. крб. Розпочато будівництво п'яти індивідуальних житлових будинків, при цьому освоєно 107 тис. крб., закуплено сільськогосподарської техніки на суму 435 тис. крб., а також посаджено саду на 150 тис. крб.

Окрім цього, в центрі уваги виконкому Хотівської сільської ради і керівництва радгоспу була робота з поліпшення соціальної інфраструктури Хотова. Так, було збудовано дорогу до кладовища на суму 26 тис. крб. Освоєно коштів на будівництві будинку культури в с. Хотів на 310 тис. крб., виготовлена проектна документація на дитсадок (20 тис. крб.), зроблено дорогу до літнього табору “Гвардієць”, вартістю 72 тис. крб. і дорогу по вулиці Леніна на 99,4 тис. крб. Розширювалася система водопостачання населення, розвивалася телефонна мережа.

В той же час, з кожним місяцем 1992 р. погіршувалося становище на споживчому ринку в Україні. Знижувалися темпи ви-

робництва, в той час, як катастрофічно зростала інфляція. З початком 1993 р. виникало все більше проблем з проведенням земельної реформи. Приватизація землі, організація селянсько-фермерських господарств — це нові процеси, які зобов'язували переоцінити погляди і підходи до землі.

Станом на 1.01.1992 р. радгосп мав 5899 га землі, на 1.01.1993 р. залишилося 4665 га, в т.ч. сільськогосподарських угідь 2760 га і ріллі 1675 га, під селянські (фермерські) господарства в запас відведено 205 га землі, під колективні городи — 98 га.

У 1993 р. кількість дворів в Хотові становила 1468 з населенням 5072 чоловік. Рішенням Київської обласної ради 16.09.1993 р. було створено Лісниківську сільську раду. Село Лісники вийшло з Хотівської сільської ради, в якій залишилися села Хотів, Кременище і Круглик.

Кризові явища в економіці негативно позначилися на виконанні заходів соціального розвитку села, особливо пов'язаних з будівництвом. Від багатьох задумів прийшлося відмовитися і перенести на кращі часи. Було збудовано господарським способом телятник в Хотові вартістю 73 млн 346 тис. крб., а також корівник — 56 млн 133 тис. крб., вкладені кошти на виготовлення проектно-кошторисної документації нової споруди Хотівської середньої школи, вартістю 51 млн 654 тис. крб., та складу отрутохімікатів і промислової зони. (Для уточнення — тут фігурують великі суми грошей тому, що в країні відбувалася гіперінфляція).

КРИЗОВІ ЯВИЩА
В ЕКОНОМІЦІ

В 90-і роки в Україні найбільш незахищеними верствами населення виявилися пенсіонери. Гіперінфляція тих років поставила на межу виживання літніх людей. Як приклад того скрутного становища пенсіонера, можна навести реальний розрахунок вартості “споживчого продуктового кошика” на одну людину за місяць в 1995 р. (у тимчасових купоно-карбованцях), виконаний хотівчанкою-пенсіонеркою А.Ф. Полчановою у порівнянні з відносно стабільними цінами 1990 р. (в радянських карбованцях-рублях).

Автор розрахунків, колишня вчителька, зазначає, що її пенсія в 1990 р. становила 104 крб. На продукти вона витратила 54 крб., а 50 крб. щомісяця залишалося на інші потреби. В 1995 р. пенсія А.Ф. Полчанової становила 1 200 000 купоно-карбованців, вона також отримувала 800 000 купоно-карбованців дотації, всього — 2 000 000 купоно-карбованців на місяць. В 1995 р. її пенсія збільшилася приблизно в 20 тис. разів, а вартість звичних продуктів — 8 023 000 купоно-крб., в 148 тис. разів, тобто рівень життя пенсіонерки знизився в 7,4 рази стосовно харчування. А про інші витрати вже й не йдеться. Такий нелегкий період був у житті багатьох людей. Слід зазначити, що зарплата робітника в 1995 р. становила близько 3,5–10,0 млн. купоно-крб., інженера 13,5–15,5 млн купоно-крб.

Але на фоні кризових явищ в економіці, викликаних пе-

реходом України від командно-адміністративної системи і планової

економіки до ринкових відносин, слід відзначити як позитивне явище, розвиток демократичних процесів у державі. Початок 90-х років ХХ ст. в житті Хотова, як і всієї країни, позначився прагненням до самоврядування, виборами депутатів сільської ради на конкурентній основі (раніше, за радянських часів кількість кандидатів у депутати відповідала числу депутатських місць). Стали прямими вибори сільського голови, якого почали обирати з кількох кандидатів всі жителі, а не депутати на сесії сільської ради, як було раніше.

В ці роки в Хотові відкрилася православна церква Святого Олександра Невського, яка почала діяти в пристосованому приміщенні колишнього пожежного депо, що було збудовано на місці згорівшої під час війни старовинної, дерев'яної церкви.

У 1994 р. головою Хотівської сільської ради обрано М.Г. Безпечного.

У 1994 р. по Хотівській сільській раді було зареєстровано 11 малих підприємств і 40 осіб, які займалися індивідуальною трудовою діяльністю. Зокрема, зареєстровані малі підприємства: “Татнефтепродукт”, “Флора Хотова”, “Агроефект”, “Антей”, “ІВ”-Ільчук”, “Гарт-МГУ”, “Лінда ЛТД”, фірма “Серсаль” Луканін”, “Хотів” — Мусіяко”, “Мономах”, фірма “ЗІП”.

Проведення грошової реформи з 1 вересня в 1996 р. (введення української гривні) стабілізувало фінансову ситуацію в Україні. На початку введення гривні 1 дол. США дорівнював приблизно 1,50 грн.

Реальний розрахунок вартості “споживчого продуктового кошика” на одну людину за місяць в 1995 р. (українські купоно-карбованці) у порівнянні з цінами 1990 р. (радянські карбованці)

Назва продукту харчування	Потреба на 1 місяць	Ціна 1 кг в 1990 р., крб	Вартість продукту в 1990 р., крб	Ціна 1 кг в 1995 р., купоно-крб	Вартість продукту в 1995 р., купоно-крб
Хліб	15 кг	0,22	3,30	39 000	585 000
Цукор	4,0 кг	0,78	3,12	60 000	240 000
Молоко	30 л	0,20	6,00	50 000	1500 000
Сметана	1,0 кг	1,10	1,10	120 000	120 000
Масло	0,6 кг	3,40	2,04	500 000	300 000
Сир молочний	1,0 кг	0,70	0,70	70 0000	70 000
Сир твердий	1,0 кг	3,00	3,00	380 000	380 000
М'ясо	3,0 кг	1,80	5,40	250 000	750 000
Сало	1,0 кг	2,50	2,50	150 000	150 000
Ковбаса	1,5 кг	3,00	4,50	300 000	450 000
Свіжа риба	2,0 кг	1,20	2,40	200 000	400 000
Оселедці	0,5 кг	1,10	0,55	245 000	122 500
Килька	0,5 кг	0,50	0,25	70 000	35 000
Сіль	1,0 кг	0,06	0,06	11 000	11 000
Яйця	30 шт	0,10	3,00	100 000	300 000
Вермішель	0,6 кг	0,60	0,36	76 670	46 000
Борошно	2,0 кг	0,41	0,82	30 000	60 000
Пшоно	0,5 кг	0,28	0,14	60 000	30 000
Гречка	0,5 кг	2,50	1,25	60 000	30 000
Перлова крупа	0,5 кг	0,26	0,13	18 000	9 000
Ячмінна крупа	0,5 кг	0,16	0,08	24 000	12 000
Пшенична крупа	0,5 кг	0,35	0,18	40 000	20 000
Горох	0,5 кг	0,30	0,15	30 000	15 000
Манна крупа	0,5 кг	0,50	0,25	60 000	30 000
Рис	0,5 кг	0,80	0,40	95 000	47 500
Консерва рибна	1 банка	1,00	1,00	200 000	200 000
Цукерки	0,5 кг	2,00	1,00	200 000	100 000
Торт	1 шт	2,50	2,50	250 000	250 000

Примітка. Розрахунок виконано пенсіонеркою А.Ф. Полчановою.

У 1998 р. завершилася 35-річна історія радгоспу “Хотівський”.

У РІЗНІ РОКИ РАДГОСП ОЧОЛЮВАЛИ:

**І.П. Чернов,
Г.К. Слободяник,
П.О. Кустовський,
В.М. Гуренко,
А.О. Бедратюк.**

Радгосп 1998 р. був реорганізований у колективне сільськогосподарське підприємство (КСП) “Агрокомбінат “Хотівський”. На жаль, це реформування не дало очікуваних результатів. Тому в 2000 р. утворилося сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю (СГ ТОВ) “Агрокомбінат “Хотівський”, яке стало правонаступником КСП. Відбулося розпаювання земель колишнього КСП між його працівниками, що мали відповідний багаторічний стаж роботи. Паї отримало 757 осіб.

В 1998 р. створено державне комунальне підприємство “Хотів” при Хотівській сільській раді для роботи в житлово-комунальній сфері.

За період з 1994 р. по 1998 р. близько 220 громадян одержали ділянки під забудову. Покращився благоустрій села, зокрема:

- проведені електромережі на нових масивах;
- дільничну лікарню забезпечено гарячою водою, обладнано санпропускник, радіофіковано терапевтичне відділення лікарні;
- відремонтовано дитячий садок;
- відремонтовано клуб;

- розроблено проектну документацію на нові житлові масиви (10 га, 14 га,);
- спільно із жителями проведено ремонт доріг та упорядковано центр села;
- розпочато роботи по упорядкуванню ставків;
- почато розробку генерального плану с. Хотів;
- покращено побутове обслуговування населення завдяки розвитку підприємств різних форм власності;
- проведено будівництво доріг та інженерних мереж.

3.2. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “АГРОКОМБІНАТ “ХОТІВСЬКИЙ”

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) “Агрокомбінат “Хотівський” створено у 2000 р., згідно з Указом Президента України від 3.12.1999 р. № 1529/99 “Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки”. Територіально господарство розташовано на землях 4 рад: Хотівської, Голосіївської (м. Київ), Лісниківської, Ходосівської та 6 населених пунктів: с. Хотів; с. Кременище; Пирогів, Чапаївка (м. Київ); с. Лісники; с. Ходосівка. Загальна площа орендованих сільськогосподарських угідь становить 2244 га в т.ч. ріллі 1265 га. У господарстві є машинно-тракторний парк, (20 тракторів, 1 зерновий комбайн, 17 одиниць ґрунтообробної техніки) автопарк — 32 одиниці, ремонтна майстерня, будівельний цех, цех переробки, тепличне господарство.

Група працівників СГ ТОВ “Агрокомбінат “Хотівський”
(в останньому ряду четвертий зліва — голова В.В. Шовкун)

СГ ТОВ АК “Хотівський” займається вирощуванням зернових та кормових культур, овочів, продукції садівництва та грибівництва.

Під посіви зернових культур щорічно відводиться до 550 га посівних площ. У 2005 р. середня урожайність зернових становила 30,9 ц/га, в тому числі пшениці 28,3 ц/га. Крім того, в господарстві займаються вирощуванням багаторічних трав та насінників конюшини, рейгасу, люцерни та вівсяниці червоної. У 2002 р. відкрито цех грибівництва, де вирощують шампіньйони. Господарство має 86 га багаторічних насаджень (садів). У 2004 р. зібрано 400 т яблук. Окрім того, на площі 8 га вирощується суниця. У 2002 р. посаджено 20 га молодих інтенсивних садів.

Агроном Г.М. Олійник
в молодому саду

Очолює СГ ТОВ АК “Хотівський” *В.В. Шовкун*. Вся життєва і трудова діяльність його пов’язана з рідним селом і господарством, в якому працює з 1985 р. і пройшов всі етапи його реформування. Закінчив Українську сільськогосподарську академію, за фахом інженер-механік. З 1998 р. був головою КСП АК “Хотівський”.

3.3. ФІЛІЯ “АНТОНОВ-АГРО” ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА “АВІАЦІЙНИЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ КОМПЛЕКС ім. О.К. АНТОНОВА” (с. Круглик)

На території Хотівської сільської ради в Круглику діє багатопрофільне підприємство-філія “Антонов-Агро” Державного підприємства АНТК ім. О.К. Антонова.

У 1988 р., згідно з рішенням Київської міської ради народних депутатів, Круглицьке підсобне сільське господарство було передано Київському механічному заводу ім. О.К. Антонова. Мета цього заходу — організація рентабельного високоефективного господарства з вирощування сільськогосподарської продукції для забезпечення нею працівників заводу. З 1.11.2003 р. господарство реорганізовано і носить назву — філія “Антонов-Агро” Державного підприємства “Авіаційний науково-технічний комплекс ім. О.К. Антонова”. На момент створення господарство займалося закупівлею свиней вагою 50–60 кг, дорощуванням їх і продажем. Кількість працюючих становила 88 осіб.

Група працівників філії “Антонов-Агро”, с. Круглик

Нині філія “Антонов-Агро” вирощує свиней, кролів, гриби, томати, огірки, розводить рибу; має забійну дільницю, дільниці з переробки м’яса, риби, молока, виробництва ґрунтової суміші для квітів, органічного добрива, біостимуляторів рослин. Окрім того, тут надаються послуги рибалкам, любителям верхової їзди, здійснюється прокат човнів, плавдач. Займаються у господарстві і роздрібною торгівлею. Сьогодні кількість працюючих становить 180 осіб.

У господарстві налагоджено власне відтворення свинопоголів’я. Так, у 2000 р. середньорічне поголов’я становило понад 2500 голів, з приплодом понад 3200 поросят. Середньодобовий приріст — 500–600 грамів по відгодівлі. На кролефермі нараховується близько 1700 кролів. У ставах — 150 тонн риби (товстолоб, короп, карась, білий амур). Щомісячна потужність м’ясопереробної дільниці — 15 тонн м’ясопродукції; комплексу з вирощування грибів — 8 тонн; з виробництва рибопродукції — 7 тонн на місяць. На дільниці бджільництва є 60 бджолосімей, щорічно виробляється 1500 кг меду. В теплицях (6500 м²) вирощується близько 70 тонн овочів на рік.

Директор філії “Антонов-Агро” — О.О. Чернишов, очолює господарство з 1996 р. За фахом інженер-будівельник, який до цього багато років пропрацював у системі житлово-комунального господарства. За роки його роботи відбулося становлення, зростання і створення багатопрофільного господарства.

Філія “Антонов-Агро” надає також рекреаційні послуги

3.4. ІНШІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗАКЛАДИ

Нові економічні умови, близькість до Києва на початку ХХІ ст. спричинили скорочення в Хотові сільгоспвиробництва. Значна кількість жителів села працює в місті. В той же час у Хотові розвивається малий та середній бізнес. Розширилася торгівельна мережа (в селі діє понад 10 магазинів, 3 кафе, 2 ресторани), є перукарня та інші пункти сфери обслуговування. Діють складські приміщення різних фірм, підприємства з переробки сільгосппродукції, кулінарно-харчові. По Хотівській сільській раді на 2006 р. зареєстровано 61 юридична особа та 213 фізичних осіб підприємницької діяльності, податкові надходження від яких є значною часткою поповнення місцевого бюджету.

В Хотові розташоване ТОВ “ВВС-ЛТД” (директор І.В. Кіцкай) — підприємство медичних препаратів, на якому працює близько 500 чоловік (вул. Промисло-ва).

Торгівельний комплекс в центрі села

Сучасний ресторан

Виробнича споруда ТОВ "ВВС-ЛТД"

В селі працює філія магазину будівельних матеріалів "Анжіо" (очолює М.О. Жарков), на якій зайнято роботою 20 чоловік (вул. Шевченка, 114).

ТОВ ВКФ "Вікторія-С" (директор В.Г. Колесник), в якому працює 20 чоловік, займається роздрібною торгівлею продовольчими товарами, надає ресторанні послуги (пл. Паширова, 2а).

В приватних підприємствах Т.П. Богатир та З.П. Чаленко зайнято, відповідно, 10 та 5 працюючих, що виготовляють хлібо-булочні вироби та надають ресторанні послуги (вул. Шевченка, 72).

В перукарні (приватний підприємець Л.В. Баула) працює 8 чоловік (пл. Паширова, 2а).

Ще низка підприємств, зайнятих у сфері торгівлі, забезпечує робочими місцями по кілька чоловік (приватні підприємці С.О. Буркацький, Н.К. Сіяниця — в Хотові; А.П. Михайленко, В.П. Колесник — у Круглику).

В комунальній власності знаходяться заклади культури: клуб у с. Хотів (керівник В.М. Лапко) та громадський центр “Глобус” у с. Круглик (керівник О.В. Михайленко).

Державним комунальним підприємством “Хотів” (директор — Є.Є. Волошин) проведено перший етап реконструкції мереж центральної опалювальної системи, з метою поліпшення її роботи.

В селі діє дитячий садок на 80 місць (завідувач — Л.І. Тетерук).

Лідія Іванівна Тетерук народилася 14.10.1951 р. у с. Старі Безрадиці Обухівського району Київської області. Після закінчення з відзнакою в 1970 р. Київського місько-

Працівники державного комунального підприємства “Хотів”
(другий зліва, сидить — директор Є.Є. Волошин)

Працівники дитсадка
(сидить друга справа — завідувач Л.І. Тетерук)

го педагогічного училища була направлена на роботу – вихователем в дитячий садок радгоспу “Хотівський”. В 1970 р. вступила на заочне відділення філологічного факультету Київського педагогічного інституту імені М. Горького, який закінчила в 1975 р. Отримала фах вчителя української мови та літератури. З 1972 р. працює завідувачем дитсадка (зараз – дошкільний навчальний заклад “Струмочок” с. Хотів). Протягом багаторічної праці на цій посаді Л.І. Тетерук доклала багато зусиль до укріплення матеріальної бази закладу, формування педколективу одноступенів з виховання малечі. За цей час близько тисячі дітей пройшло через її руки, зробивши наступні кроки до школи, а потім у велике життя. Вона завжди була активісткою у житті села, брала участь у різних культурно-масових заходах, співала в сільському хорі. Нагороджена багатьма грамотами, серед яких Почесні грамоти Києво-Святошинської районної ради, районного відділу освіти. Була депутатом районної ради і багато років обирається депутатом Хотівської сільської ради.

Працює дільнична амбулаторія та лікарня на 40 ліжок з персоналом 69 чол., з них — 10 лікарів і 29 медсестер (головним лікарем з 1964 р. є М.І. Хоменко).

Микола Іванович Хоменко народився 4.04.1938 р. у с. Мазепинці Білоцерківського району Київської області. Після закінчення з відзнакою у 1958 р. Київського медичного училища №1, вступив до Київського медичного інституту. В 1964 р. закінчив лікувальний факультет цього інституту і був направлений Київським обласним відділом охорони здоров’я на роботу – головним лікарем Хотівської дільничної лікарні. Молодий, енергійний головний лікар перші роки роботи присвятив формуванню колективу медичних працівників, підняттю матеріальної бази лікарні, реконструкції і перебудові приміщень стаціонарного і поліклінічного відділень. М.І. Хоменку вдячні тисячі пацієнтів, яким він за десятки років роботи зберіг здоров’я, а багатьом – врятував життя. Він відзначений урядовими нагородами, зокрема орденом “Знак пошани”. Односельці обирали М.І. Хоменка депутатом Хотівської сільської ради багатьох скликань.

Працівники лікарні
(в другому ряду, в центрі — головний лікар М.І. Хоменко)

3.5. ХОТІВСЬКА ШКОЛА-ГІМНАЗІЯ

1 вересня 2008 р. президент України В.А. Ющенко урочисто відкрив у Хотові новий освітній заклад для дітей — Хотівський навчально-виховний комплекс (НВК) “Загально-освітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія”. У школі-гімназії навчається близько 500 учнів (понад 20 класів, з них 6 — гімназійних). Педколектив школи-гімназії нараховує 60 вчителів, адміністративно-технічний персонал — 30 осіб. НВК має суспільно-гуманітарний профіль з поглибленим вивченням економіки і права. Викладаються нетрадиційні для школи предмети: етика, етнопсихологія, логіка, практичне право. Учні вивчають три іноземні мови: англійську, французьку, німецьку.

НВК має потужну матеріально-технічну базу: 2 комп’ютерні

класи на 22 робочі місця; 3 інтерактивні дошки; мультимедійну систему; комп’ютерні робочі місця бібліотекаря, методичної служби, секретаря-діловода. Працює філіал музичної школи, діє понад 20 творчих гуртків і спортивних секцій. Спортивна зала має площу близько 800 м², є душові, тренерські кімнати. Для маленьких першокласників обладнані спальні кімнати.

Нова школа-гімназія — це новий етап у шкільній освіті для юних хотівчан, але в ній також зберігаються добрі традиції, започатковані попередниками — багатьма поколіннями учнів і вчителів. При цьому, слід згадати директорів, які очолювали Хотівську школу раніше: С.І. Жмурко (1955–1972 рр.); В.А.Ткачук (1972–1998 рр.); М.В. Неруш (1998–2005 рр.). У 2005 р. школу очолила Г.С. Вівсяна.

Нова споруда школи-гімназії, збудована в 2008 р.

Галина Сергіївна Вівсяна народилася 19.11.1959 р. у с. Борисів Ізяславського району Хмельницької області. В 1982 р. закінчила з відзнакою біологічний факультет Чернівецького державного університету ім. Ю.Федьковича, отримавши фах викладача біології та хімії. З 1982 р. по даний час працює в Хотівській школі: 15 років — вчитель хімії; з 1998 р. — заступник директора школи з навчально-виховної роботи; з 2004 р. — директор школи. Як заступник директора, працювала над створенням умов, що дають змогу кожній дитині розвивати свої природні здібності і нахили (створення шкільного відділення МАН — малої академії наук, участь дітей у різноманітних академічних науково-

дослідних і творчих конкурсах). Як директор школи, Г.С. Вівсяна спрямувала свою діяльність на формування колективу кваліфікованих педагогів-однодумців, який бачить своє завдання у створенні навчального закладу нового типу. 2008 р. вона віддала багато сил роботі по запуску в експлуатацію нової будівлі школи та створенню колективу нового закладу — Хотівського навчально-виховного комплексу (НВК) “Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів — гімназія”. Г.С. Вівсяна нагороджена багатьма грамотами, серед яких Почесні грамоти Міністерства освіти і науки України, Київської обласної ради, відзнака “Відмінник освіти України”.

Президент України В.А. Ющенко на відкритті школи-гімназії в Хотові 1 вересня 2008 р. (зліва — директор школи-гімназії Г.С. Вівсяна, справа — сільський голова М.Г. Безпечний)

Вчителі школи-гімназії
(перший ряд, четверта зліва — директор Г.С. Вів'яна)

Серед багатьох творчих гуртків в школі-гімназії працює літературна студія “Стежинка” під керівництвом Л.М. Шовкун, вірші якої наведено нижче.

МЕНІ ТАК ДОБРЕ БІЛЯ ВАС, МАТУСЮ...

Мені так добре біля Вас, матусю,
моя зозулько, моя чайко біла.
Як у дитинстві пригорнусь до серця
і поцілую личенько змарніле.

Рукою проведу по косах срібних,
що хвилину спадають на чоло.
Загляну в очі добрі, незрадливі,
і зразу в душу проника тепло.

Погладжу руки, що завжди трудилися,
не знаючи ні втоми, ні спокою.
О, як би я хотіла, щоб моя матуся
знов стала зовсім-зовсім молодю.

ХОТІВ НАВЕСНІ

Після стуж, заметілей проснулось село,
стрепенулось, як пташка, і враз ожило.
Із горбків у яруги струмочки біжать,
сміхом чистим, веселим довкола дзвенять.

Білим пишним квіттям чепуряться садки,
виглядають з-за гілля цегляні хатки.
Довгі вулиці щиро радіють весні,
їх наповнюють гомоном діти малі.

На полях, за селом гуркотять трактори,
сіють в землю зерно весняної пори.
А улітку, коли золотиться врожай,
тоне в морі хлібів велетенський комбайн.

У долині, під лісом, рожевий туман
молоді яблуньки обнімає за стан.
Неземну цю красу сам Господь прославля...
Моє рідне село, найбагатша земля.

Учні початкових класів в гостях у малюків у дитсадку

ВИПУСКНИКИ ШКОЛИ

Хотівська школа надає своїм випускникам путівку у велике життя. Вони стають працівниками сільського господарства, робітниками та інженерами, вчителями, лікарями, економістами та юристами, військовими та вченими, бізнесменами, митцями... Дехто з них досягає помітних вершин, стають відомими людьми у сфері своєї діяльності в Україні. Ось деякі з випускників різних років, з яких можуть брати приклад сучасні школярі-гімназисти.

В.П. Барбара

Барбара Валентин Петрович — голова Судової палати у господарських справах Верховного Суду України. Народився 17.04.1959 р. у с. Хотів, закінчив Хотівську середню школу в 1976 р. Проходив службу в армії. Закінчив з відзнакою юридичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка в 1985 р. Працював суддею районного суду, помічником Голови Верховного Суду України. У 2001 р. Верховною Радою України був обраний суддею Верховного Суду України, а Пленумом Верховного Суду України — заступником голови Судової палати, а з 2007 р. — голова Судової палати. Має вищий кваліфікаційний клас судді. Велику увагу приділяє вдосконаленню процесуального і матеріального законодавства. Член робочої групи Верховної Ради України з розробки нового господарського процесуального кодексу України. За високі досягнення у здійсненні правосуддя нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України (2003 р.).

Безпечний Віктор Григорович — генеральний директор Київського головного центру “УкрАвто” акціонерного товариства “Українська автомобільна корпорація”. Безпечний В.Г. народився 02.02.1952 р. Закінчив Хотівську середню школу у 1969 р. Із 1969 р. по 1971 р. проходив службу у Закавказькому військовому окрузі. У 1973 р. закінчив навчання у Київському торговому технікумі, а у 1990 р. здобув вищу освіту в Українській сільськогосподарській академії на факультеті механізації, спеціальність “інженер-механік”. Протягом 1977–1979 рр. працював у Німеччині у складі групи радянських військ. Після повернення з Німеччини направлений на підприємство Української автомобільної корпорації, яке будувалося для обслуговування Олімпіади-1980. На цьому підприємстві пройшов трудовий шлях від ст. інженера до директора підприємства. У 1992 р. став генеральним директором Київського головного центру “УкрАвто”, що за своїми економічними показниками та прибутковістю займає провідну позицію у корпорації. Є найбільшою у м. Києві зоною митного оформлення вантажів. Корпорація “УкрАвто” є лідером українського автомобільного ринку, найбільший виробник автомобілів, дистриб’ютор і постачальник сервісних послуг в Україні. Корпорація є власником контрольного пакету акцій Запорізького автомобілебудівного заводу ЗАЗ та польської автомобільної компанії FSO. Володіє найбільш розгалуженою в Україні сервісною мережею — понад 400 центрів. Співробітництво корпорації з такими автомобільними гігантами як Daimler Chrysler, General Motors, Toyota, Nissan, Renault та створення спеціалізованих підприємств у складі УкрАвто дозволяє виробляти, реалізовувати та обслуговувати модельні ряди знаних у всьому світі марок автомобілів: Mercedes-Benz, Chrysler, Jeep, Opel, Toyota, Nissan.

В.Г. Безпечний

О.В. Голуб

Голуб Олена Володимирівна — працівник культури, автор музики та виконавиця співаної поезії, лауреат премії ім. Василя Стуса Української асоціації незалежної творчої інтелігенції 2006 р. Народилася 16.04.1962 р. у м. Одесі. У 1969 р. приїхала разом з батьками в Хотів. Хотівську середню школу закінчила в 1979 р., в 1984 р. — з відзнакою Вінницький педагогічний інститут. 1984–1991 рр. — працювала на Вінничині у дошкільній установі, потім повернулася в Хотів, де мешкає і зараз. З середини 90-х років займається співаною поезією. В її репертуарі є твори В. Стуса, Є. Плужника, О. Теліги, а також сучасних поетів —

Л. Костенко, І. Жиленко, М. Вінграновського та ін. Записала кілька дисків-альбомів: “Миті висока нота” (1999), “Голос флейти над рікою” (2001), “Співані поезії Василя Стуса” (2004), “Лабіринти душі” (2007). Протягом 1999–2002 рр. працювала завідуючою організаційно-масовим відділом Київського міського Будинку вчителя. У 1999 р. стала лауреатом 1-го Всеукраїнського фестивалю авторської пісні та співаної поезії ім. О. Теліги. 2002–2003 рр. працювала завідуючою культурологічним відділом Української Всесвітньої Координаційної Ради. 2004, 2005 рр. — учасниця культурно-мистецьких програм “Дні пам’яті жертв політичних репресій на Соловках” (Росія). Тісно співпрацює з відомим письменником і філософом Є. Сверстюком. “Олена Голуб — феномен у сучасному музично-пісенному колі. Маючи непересічний голос ..., вона всупереч масофікації культури ... послідовно тримається мистецтва справжнього, авторського, неповторно-особистісного” (із статті Р. Лишої “Премія ім. Василя Стуса 2006 р.”, газета “Літературна Україна”, лютий 2006 р.).

Маріуц Ольга Миколаївна (Кириченко – дівоче прізвище) – письменниця, редактор. Твори пише українською і російською мовами. Народилася 7.01.1959 р. у м. Ташкенті (Узбекистан). У 1967 р. разом з батьками приїхала в Хотів. Хотівську середню школу закінчила в 1975 р. В 1976–1985 рр. разом з чоловіком (військовим) мешкала в Казахстані, в Актюбінській області. В 1980 р. заочно закінчила Київський державний інститут культури за фахом бібліограф. В 1989–1990 рр. довелося жити і працювати в Сибіру в Євенкійському автономному окрузі (м. Тура). В 1991 р. повернулася в Україну. Останні роки мешкала в Хотові. В 1990 р. у видавництві “Молодь” вийшла її повість “Прожиточный минимум”, а в 1991 р. у видавництві “Веселка” – повість “Болевой приём”. В 1990 р. заочно закінчила Літературний інститут ім. М. Горького у Москві (відділення прози). Є автором 12 книг (романи, повісті). Серед них – роман “Смак крові”, який у 2001 р. був відзначений Всеукраїнською літературною премією “Коронація слова” за кращий роман року українською мовою. Цикл творів для дітей у 2002 р. був відзначений міжнародною премією “Золота істина”. Один з перших її творів – повість “Прожиточный минимум” у 2007 р. зайняла 4 місце у рейтингу продажу творів московського видавництва АСТ на теренах СНД. Основні теми творів письменниці – внутрішній світ людини, яка прагне зрозуміти, що діється навколо, стосунки жінки і чоловіка. “Коли світить вам любов, то вирушайте за нею, хоча тяжкі та круті шляхи її” (з прологу до її роману “Ланцюги для Гіменей”, 2005). У 2004–2007 рр. працювала заступником директора видавництва “Богдан”. З 2007 р. є головним редактором київського представництва Всеросійського видавництва “Норма-Медіа”, яке спеціалізується на будівельній тематиці. Займається журналістикою, публікує статті в газетах “Сегодня”, “Вечерние вести”, журналі “Вона”.

О.М. Маріуц

В.К. Хільчевський

Хільчевський Валентин Кирилович — завідувач кафедри гідрології та гідроекології географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор географічних наук, професор, академік АН вищої освіти України, почесний працівник Гідрометслужби України. Народився 23.12.1953 р. у с. Хотів, закінчив Хотівську середню школу в 1971 р., університет — в 1976 р. Вчився в аспірантурі, був науковим співробітником, проходив наукове стажування та читав лекції в Бухарестському університеті (1988–1989 рр.), на викладацькій роботі з 1989 р., кафедрою заві-

дує з 2000 р. Проводив експедиційні дослідження на річках України, Сулинському і Георгієвському гирлах Дунаю (Румунія), в басейні Дніпра, Чорному і Азовському морях. Підготував 5 кандидатів і 2 докторів наук. Його колишні студенти працюють в Україні та за її межами — Росії, Великій Британії, Німеччині, Канаді. Наукові інтереси — якість води та гідроекологічні проблеми території України. Має понад 250 наукових праць, з них — понад 30 книг (підручники і навчальні посібники для студентів, наукові монографії). Є співавтором карт, присвячених питанням якості води, в Національному атласі України (2008 р.). Головний редактор наукового періодичного збірника “Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія”, заснованого за його ініціативи в 2000 р. Голова спеціалізованої ради по захисту докторських дисертацій, тривалий час був експертом ВАК України. Член редколегії “Екологічної енциклопедії”. Нагороджений почесними грамотами Київського міського голови (2002 р.), Міносвіти і науки України (2003 р.), Держводгоспу України (2006 р.), удостоєний відзнаки “Відмінник освіти України” (2004 р.).

Шевельова Руслана Дмитрівна (Руслана Квітка) — співачка, художник. Народилася 5.02.1974 р. у с. Теклинівка Липовецького району Вінницької області, хотівчанкою стала в 1981 р., закінчила Хотівську середню школу в 1991 р. Закінчила Національний педагогічний університет імені В.П. Драгоманова за фахом вчителя української мови та літератури, німецької мови. Працювала вчителем. Навчалася також на курсах петраківського розпису (1992–1993 рр.), класичного співу (2001–2003 рр.). Учасниця виставок картин декоративного розпису у Києві, м. Лімож (Франція). У 2005 р. вийшов перший альбом-диск ліричних пісень “Дівчино, мрій!” (композитор І. Мамушев). У 2006 р. створила при Хотівській ЗОШ хореографічну студію сучасного танцю для дітей. На фото вміщено репродукцію однієї з картин Руслани.

**Р.Д. Шевельова
(Руслана Квітка)**

3.6. ХОТІВСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА

Надзвичайно зросла роль Хотівської сільської ради як органу місцевого самоврядування. За останніх п'ять років у Хотові збудовано понад 20 км доріг з твердим покриттям, реконструйовано 15 км водопроводів та збудовано 10 км нових, функціонує 10 км трубопроводу централізованого водовідведення. Збудовано близько 10 км ліній електропередач та 5 підстанцій живлення, близько 5 км газопроводів, введена нова АТС. Відбувається індивідуальна житлова забудова на нових масивах. Розробляється генплан забудови Хотова.

Завдяки зусиллям отця Олега та прочан у 2006 р. в центрі села збудовано новий красивий храм.

Сільська рада опікується малозабезпеченими громадянами. Зокрема, в 2007 р. заходами із соціального захисту було охоплено 240 осіб (грошова допомога, продовольчі набори, паливо — учасникам війни, інвалідам, одиноким пенсіонерам, дітям-сиротам).

Православний храм
Святого Олександра Невського,
збудований у 2006 р.

Одна з нових вулиць

Відкриття пам'ятного знаку жертвам голодомору 1932–1933 рр., Хотів, 23 серпня 2008 р. (зліва-направо: Герой України Л.Г. Лук'яненко, в.о. голови Києво-Святошинської РДА С.С. Сенчук, хотівський сільський голова М.Г. Безпечний)

Важливе місце в діяльності органу місцевого самоврядування посідають питання культурно-історичного плану. Це і затвердження герба Хотова у 2006 р., і Дня села у 2008 р., і відкриття у 2008 р. пам'ятного знаку жертвам голодомору 1932–1933 рр., і впорядкування назв деяких вулиць. Зокрема, 17 сесія Хотівської сільської ради 25-го скликання своїм рішенням № 98 від 23.08.2008 р. відповідно до п. 41 частини 1 ст. 26 закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, враховуючи пропозиції комісії з питань найменувань та пам'ятних знаків прийняла наступну ухвалу.

“1. Перейменувати вулиці в с. Хотів:

- вул. Леніна — на вул. Богдана Хмельницького;
- вул. Калініна — на вул. Круглицька;
- вул. Щорса — на вул. Вигінська;
- вул. Енгельса — на вул. Голосіївська;
- вул. К.Маркса — на вул. Тетяни Наливайко;
- вул. Якіра — на вул. Героїв Чорнобиля;
- вул. Радянська — на вул. Жидкова;
- вул. Котовського — на вул. Вітянська;
- провулок Леніна — на провулок Сіряківський.

Зимовий краєвид

2. Виконавчому комітету Хотівської сільської ради вжити організаційно-правових заходів щодо виконання пункту і цього рішення, зокрема, проінформувати ДП “Інформаційний центр Міністерства юстиції України” про перейменування вулиць в с. Хотів Києво-Святошинського району для внесення відповідних змін для словника вулиць населених пунктів в реєстрі прав власності на нерухоме майно.
3. Оприлюднити дане рішення сільської ради в газеті “Новий день”.
4. КП “Києво-Святошинське бюро технічної інвентаризації” провести теререєстрацію інвентарних справ власників будинків, які проживають по вулицях Богдана Хмельницького, Крутицька, Вигінська, Голосіївська, Тетяни Наливайко, Героїв Чорнобиля, Жидкова, Вітанська, провулок Сіряківський”.

Склад депутатів Хотівської сільської ради 25-го скликання, обраний в березні 2006 р., нараховує 30 осіб. Забезпеченням поточної роботи зайняті працівники сільської ради.

Виконавчий комітет Хотівської сільської ради складається з 11 осіб: М.Г. Безпечний — сільський голова, Н.С. Пасічник — секретар виконавчому, В.Г. Колесник — директор ВКФ “Вікторія-С”, М.А. Крисак — землевпорядник сільської ради, Л.І. Зателепа — заступник директора Хотівської ЗОШ з навчально-виховної роботи, Ю.Ф. Ільченко — головний інженер філії “Антонов-Агро”, Г.П. Матківська — інспектор з нарахувань субсидій, М.І. Хоменко — головний лікар дільничної лікарні, В.В. Шовкун — директор СГ ТОВ “АК “Хотівський”.

Депутати Хотівської сільської ради 25-го скликання та члени виконкому, 2007 р.

Депутати Хотівської сільської ради працюють у 5 наступних постійних депутатських комісіях.

1. З питань соціального розвитку території та планово-бюджетної діяльності: М.В. Неруш — голова комісії, О.О. Мостовенко — заступник голови комісії, Г.М. Титаренко — секретар комісії, Л.М. Марченко, В.В. Вихор — члени комісії.
2. З питань регулювання земельних відносин: С.М. Шевченко — голова комісії, А.М. Ярмоленко — заступник голови комісії, Л.В. Новодворська — секретар комісії, Ю.П. Лотман, О.М. Гаврилук, О.М. Тригубенко — члени комісії.
3. З питань соціального захисту, охорони здоров'я, культури та спорту: Г.С. Вівсяна — голова комісії, О.М. Личик — заступник голови комісії, В.С. Скринник — секретар комісії, Г.Є. Жарук, В.М. Моторний, П.Г. Федоренко — члени комісії.
4. З питань регламенту, законності і охорони правопорядку: Л.І. Террук — голова комісії, І.І. Іщишин — заступник голови комісії, Л.І. Частокіл — секретар комісії, Д.С. Михайленко, В.М. Березанський, О.Ф. Рибальченко — члени комісії.
5. З питань будівництва, комунального господарства, транспорту: Є.Є. Волошин, — голова комісії, В.П. Тромсин — заступник голови комісії, Г.М. Білоус — секретар комісії, В.В. Ткаченко, Т.М. Григоренко, Г.М. Олійник — члени комісії.

Депутатами Києво-Святошинської районної ради Київської області є І.І. Липкань, В. Прокопчук, О.В. Чабанюк.

У РІЗНІ РОКИ ГОЛОВАМИ ХОТІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ БУЛИ (з 1924 р.)

О.О. Цікаленко,	І.Д. Писанкін,	П.А. Знов'як,
Й.П. Федорченко,	М.М. Беліменко,	А.М. Сас,
В.І. Ямненко,	А.І. Загорулько,	М.Ф. Личик,
К.П. Буркацький,	М.Н. Довженко,	О.Ф. Євсюкова,
І.Я. Адамович,	М.Я. Притика,	М.Г. Безпечний

Ці люди назавжди увійдуть в історію села.

Зараз підростає молоде покоління хотівчан, народжене в незалежній Україні. В рік видання цієї книги дітям, які народилися в 1991 р., виповнюється вісімнадцять — повнолітні громадяни своєї країни. Прекрасний вік, у них все ще в майбутньому — кохання, труднощі в досягненні мети, радість від перемог і гіркота від невдач, одним словом — життя. Хочеться побажати всім юним, щоб вони вірили в добро, мали успіх у своїй діяльності, відчували силу і натхнення від свого зв'язку з рідною хотівською землею, що має таку глибоку історію, тісно переплетену з історією нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ПУБЛІКАЦІЇ

1. Адамович Д. До нових перемог//Газета "Київська правда", 1971, №101.
2. Азволінський Й. Як завжди, по-ударному//Газета "Шлях до комунізму", 1972, №29.
3. Андрущенко І. По 350 центнерів буряків//Газета "Шлях до комунізму", 1972, № 57.
4. Гриценко А. Ходить осінь в Хотові ... //Сад, виноград і вино України. — 2006. — №7–9.
5. Добровольський Л. К вопросу о древних укреплениях в окрестностях Киева// В.-Ист.вестник. Библиография — Киев, 1912. — Книга 1.
6. За 190 центнерів овочів з кожного гектара. Соціалістичні зобов'язання рільників радгоспу "Хотівський" на 1971 р.// Газета "Шлях до комунізму", 1971, №17
7. Золота нива Київщини. — К.: Болгов — медіа — центр, 2005.
8. Історія Києва. Київ періоду пізнього феодалізму і капіталізму. — К.: Наукова думка, 1986. — Т.2.
9. Історія Києва. Стародавній і середньовічний Київ. — К.: Наукова думка, 1986. — Т.1.
10. Історія міст і сіл Української РСР. Київська область. — К., 1971.
11. Київ та його околиця в історії і пам'ятках/за ред. М. Грушевського. — К.: Держ. вид-во України, 1926.
12. Київ як екологічна система: природа-людина-виробництво-екологія. — К.: Центр екол. освіти та інформації, 2001.
13. Киев. Энциклопедический справочник. — К.: Главная редакция Укр. Сов. энциклопедии, 1986.
14. Клепатский П.П. Очерки по истории Киевской земли. — Т.1. Литовский период. — Киев, 1912.
15. Клімат Києва / за ред. В.М. Волощука і Н.Ф.Токар. — К., 1995.
16. Логвинчук М. На честь передовиків//Газета "Шлях до комунізму", 1974, №3.
17. Лук'яненко Л. Незнищенність. Видання третє, доповнене. — К., 2007.
18. Музичук А. П'ятнадцять весна//Газета "Шлях до комунізму", 1971, № 51.
19. Новичков В. В осаді//Газета "Заря коммунизма", 1984, № 55 (Ульяновская обл., РФ).
20. Похилевич Л. Сказания о населенных местностях Киевской губернии. — Киев: Типография Киево-Печерской лавры, 1864.
21. Похилевич Л. Статистические и исторические заметки. Киевский и Радомысльский уезды. — Киев, 1887.
22. Працю звеличені. Герої сільськогосподарського виробництва. Книга перша. — К.: Урожай, 1973.
23. Сад на крутосхилі. РАТАУ//Газета "Київська правда", 1973, №214.
24. Хільчевський В.К., Курило С.М. Гідролого-гідрохімічна характеристика малих водотоків території Києва та околиць//Водне господарство України. — 1999. № 3–4 .
25. Як жили селяни-кріпаки Києво-Печерської лаври. — К.: Вид-во держ. заповідника-музею "Києво-Печерська лавра", 1958.

АРХІВНІ СПРАВИ

26. Село Хотов Киевского уезда, 1873 г. Статистические сведения о количестве населения и числе дворов в селе за 1883 г. (Киевское уездное полицейское управление). — Держ. архів Київської обл. Ф.№ 1260. Оп.№ 3. Справа № 749.
27. Село Хотов Киевского уезда, 1877г. Статистические сведения о количестве дворов в селе за 1877 г. (переписка). — Держ. архів Київської обл. Ф.№ 1260. Оп.№ 2. Справа № 19.
28. Село Хотов Киевского уезда, 1922 г. Дело о регистрации сельскохозяйственной артели села "Земледелие". — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-349. Оп.№ 1. Справа № 1686.
29. Село Хотов Киевского уезда, 1922 г. Дело о регистрации 2-й сельскохозяйственной артели села "Добробут". — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-349. Оп.№ 1. Справа № 948.
30. Село Хотов Киевского уезда, 1922 г. Дело об организации сельскохозяйственной артели "Невозможник". — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-353. Оп.№ 1. Справа № 1409.
31. Село Хотов Киевского уезда, 1922 — 1924 гг. Дело о регистрации и ликвидации сельскохозяйственной артели села "Надия". — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-349. Оп.№ 1. Справа № 961.
32. Село Хотів, Київський округ, 1924р. Відомості про стан роботи сільськогосподарських артелій села та їх ліквідацію. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-353. Оп.№ 1. Справа № 122.
33. Село Хотов, Киевский уезд. 14.06.1924 г. О присоединении с. Хотов (Хотовского района) к Будаевскому району. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-353. Оп.№ 1. Справа № 1306.
34. Село Хотов, Будаевский район Киевского округа, 1926 г. Об открытии 7-летней школы в селе. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-1251. Оп.№ 1. Справа № 12.
35. Село Хотов, Киевский район, 1927 г. Сведения о количестве хазяств, объединенных в сельские на октябрь 1927 г. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-1089. Оп. № 1. Справа № 12.
36. Село Хотов, Киевский район, 1930 г. Сведения о количестве неграмотных в селе на 1930 г. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-1195. Оп.№ 1. Справа № 1.
37. Село Хотов, Киевский район, 1930 г. Сведения о количестве земли по угодьям и дворов в с. Хотов. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-353. Оп.№ 1. Справа № 3750.
38. Село Хотов, Киевский район, 1931г. О состоянии коллективизации на селе. — Держ. архів Київської обл. Ф. № р-1251. Оп.№ 1. Справа № 55.
39. Село Хотов, Киевская пригородная зона, 1931 г. Об открытии детских ясель в селе. — Держ. архів Київської обл. Ф. № р-1251. Оп.№ 1. Справа № 64.
40. Село Хотов, Киевский пригород, 1932 г. Об обследовании санитарного состояния учреждений села. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-1251. Оп.№ 1. Справа № 83.
41. Село Хотов, Киевская пригородная зона, 1932 г. О мерах по проведению ремонта школы. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-1251. Оп.№ 1. Справа № 81.
42. Село Хотов, Киевская пригородная зона, 1933 г. О социально-экономическом положении села. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-1251. Оп.№ 1. Справа № 95.
43. Село Хотов Киево-Святошинского района, 1940 г. Сведения о количестве земли по угодьям колхоза, колхозников, единоличников, рабочих и служащих с. Хотов на 01.01.1940 г. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ 354. Оп.№ 1. Справа № 9475.
44. Хотовский сельсовет, 1975 г. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-880. Оп.№ 12. Справа № 1812.
45. Село Хотів, 1974 р. Про газифікацію села. — Держ. архів Київської обл. Ф.№ р-880. Оп.№ 12. Справа № 846.
46. Архівний відділ Києво-Святошинської райдержадміністрації Київської області. — Ф № 49 Оп. 1 Справи №№ 1, 7, 244, 261, 264, 265, 274, 276, 283, 287, 291, 296, 302, 316, 325, 336, 343.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
Положення про зміст та опис герба с. Хотів	6
1. ПРИРОДНІ УМОВИ	9
2. ІСТОРИЧНИЙ НАРИС	15
2.1. Давня історія.....	15
2.2. Середні віки	20
2.3. XVII–XIX ст.	23
2.4. Радянський період. Перша половина XX ст.	31
2.5. Велика Вітчизняна війна	39
2.6. Сторінки пам'яті. Перелік жителів Хотівської сільської ради, які загинули під час Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.....	52
2.7. Друга половина XX ст.	60
3. ХОТІВ У РОКИ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	77
3.1. На зламі XX–XXI ст.	77
3.2. Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю “Агрокомбінат “Хотівський”.....	82
3.3. Філія “Антонов — Агро” Державного підприєм- ства “Авіаційний науково-технічний комплекс ім. О.К. Антонова”.....	84
3.4. Інші підприємства та заклади	85
3.5. Хотівська школа-гімназія	90
3.6. Хотівська сільська рада	100
<i>Список використаних джерел.....</i>	<i>105</i>

ББК 26.89 (4УКР – 4КИЇ)
Х85

Х85 Хотів — з давніх давен і до сьогодні / М.Г. Безпечний, В.К. Хільчевський, Л.М. Лупеха, І.М. Кисіль; за ред. В.К. Хільчевського. — К.: ДІА, 2009. — 108 с.: іл. — Бібліогр.: с. 105

ISBN 978-966-8311-51-2

У книзі викладені краєзнавчі дослідження про село Хотів Києво-Святошинського району Київської області, яке розташоване поблизу південно-західних околиць Києва. Вміщені дані про природні умови — ґрунти, ландшафти, кліматична характеристика, гідрографія. Наведено історичний нарис з давніх часів (скіфське городище VI–V ст. до н.е.), часів польсько-литовської доби та російської імперії (приналежність села Києво-Печерській лаврі, Казенній палаті), радянського періоду і до часів незалежності України. Наведено положення про герб Хотова. Наведено перелік жителів, які загинули в часи Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Вміщено інформацію про відомих земляків.

Ethnographical study of Khotiv village which is located in southern-western neighbourhood of Kyiv is presented. Data about soils, landscapes, climate and hydrography are discussed. Historical essay covers ancient times (Scythian settlement of VI–V st B.C.), Polish-Lithuanian time, Russian Empire (Khotiv is a part of Kyiv-Pechersk Lavra and the State Chamber), Soviet time and till the Ukrainian Independence. The principles of State Emblem of Khotiv are presented. The list of residents who died during the Second World War (1941–1945) is included. The book contains drawings and photos.

ББК 26.89 (4УКР – 4КИЇ)

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Безпечний Микола Григорович
Хільчевський Валентин Кирилович
Лупеха Людмила Михайлівна
Кісіль Іван Миколайович

**ХОТІВ:
З ДАВНІХ ДАВЕН
І ДО СЬОГОДЕННЯ**

Підписано до друку 10.08.09 р. Формат 70х100/16. Ум. друк. лист. 8,71
Папір крейдований. Друк офсетний. Наклад 1000 прим.

Видавництво ТОВ "ДІА". 03022 вул. Васильківська, 45
т./ф. (044) 455-9152; e-mail: dia_1997@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК №1149 від 12.12.2002

